

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI

AK PARTİ HÜKÜMETLERİ DÖNEMİNDE KADIN
POLİTİKALARI

Sevim Şeyda KURTULAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: PROF. DR. ÖNDER KUTLU

KONYA-2023

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sevim Şeyda KURTULAN		
	Numarası	19810402063		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	AK PARTİ HÜKÜMETLERİ DÖNEMİNDE KADIN POLİTİKALARI			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Sevim Şeyda KURTULAN

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sevim Şeyda Kurtulan		
	Numarası	19810402063		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Önder KUTLU		
	Tezin Adı	AK PARTİ HÜKÜMETLERİ DÖNEMİNDE KADIN POLİTİKALARI		

AK Parti hükümetleri, kadın politikaları alanında önemli adımlar atmış ve çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Bu politikaların temel amacı, kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi hayata aktif katılımlarını sağlamak ve kadın haklarını güçlendirmektir.

Kadın politikaları çerçevesinde, eğitim alanında yapılan düzenlemelerle kadınların okuryazarlık oranı artırılmış, eğitim imkanlarına erişimleri kolaylaştırılmıştır. Ayrıca, kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak için istihdam politikaları geliştirilmiş ve iş dünyasında kadın istihdamı teşvik edilmiştir.

Kadınların siyasi temsilini artırmak amacıyla seçim yasalarında değişiklikler yapılmış ve kadınların siyasi partilerde daha etkin roller üstlenmeleri teşvik edilmiştir. Kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer almaları hedeflenmiş ve kadın temsilinin artırılması için çeşitli kotalar uygulanmıştır.

Ayrıca, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda da önemli adımlar atılmıştır. Kadına karşı şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve şiddetle mücadelede etkin bir hukuki çerçevenin oluşturulması için yasal düzenlemeler yapılmış ve kadınların güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Kadın politikaları alanında yapılan bu düzenlemeler, kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta daha aktif rol almalarını desteklemekte ve kadın haklarının korunmasına yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir. Ancak, bu politikaların etkinliği ve uygulamadaki sonuçları konusunda daha derinlemesine çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ak Parti, Kadın Politikaları, Kadın Hakları

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	Sevim Şeyda KURTULAN		
	Student Number	19810402063		
	Department	Political Science and Public Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Önder KUTLU		
	Title of the Thesis/Dissertation	WOMEN'S POLICIES DURING THE AK PARTI GOVERNMENTS		

AK Parti government has taken important steps in the field of women's policies and made various regulations. The main purpose of these policies is to ensure the active participation of women in social, economic and political life and to strengthen women's rights.

Within the framework of women's policies, the literacy rate of women has been increased and their access to education opportunities has been facilitated with the arrangements made in the field of education. In addition, employment policies were developed to increase the employability of women and women's employment in the business world was encouraged.

In order to increase the political representation of women, amendments were made to the election laws and women were encouraged to assume more active roles in political parties. It was aimed to involve women more in decision-making mechanisms and various quotas were applied to increase women's representation.

In addition, important steps have been taken in the fight against violence against women. Legal arrangements have been made to prevent violence against women, to protect victims and to establish an effective legal framework in combating violence, and it is aimed to ensure the safety of women.

These regulations in the field of women's policies support women to take a more active role in social and economic life and are considered as important steps towards the protection of women's rights. However, more in-depth studies are needed on the effectiveness of these policies and their implications in practice.

Key Words: Women's Policies, Women's Rights

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	VII
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	VIII
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	2
ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	2
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	3
VARSAYIMLAR.....	3
1. KAMU POLİTİKALARI VE KADIN POLİTİKALARI: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. KAMU POLİTİKASI	5
1.1.1. KAMU POLİTİKALARININ ÖZELLİKLERİ	6
1.1.2. KAMU POLİTİKALARI TARİHSEL GELİŞİMİ	7
1.1.3. KAMU POLİTİKASI ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR	8
1.2. KADIN POLİTİKALARI	9
1.2.1. KADIN POLİTİKALARI KONUSUNDAKİ SORUNLAR.....	10
1.2.2. KADIN POLİTİKALARI ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR	11
2. AK PARTİ VE KADIN POLİTİKALARI	13
2.1. AK PARTİ’NİN KADINA İLİŞKİN SÖYLEM VE POLİTİKALARINA PARTİ PROGRAM VE TÜZÜĞÜ ÜZERİNDEN BAKIŞ	15
2.2. AK PARTİ’NİN KADINA İLİŞKİN SÖYLEM VE POLİTİKALARININ DÖNEMLER HALİNDE İRDELENMESİ	17
2.2.1. AK PARTİ’NİN 2002-2007 YILLARI ARASINDAKİ HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE KADINA İLİŞKİN SÖYLEM VE POLİTİKALARININ İRDELENMESİ	17
2.2.2. AK PARTİ’NİN 2007-2011 YILLARI ARASINDAKİ HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE KADINA İLİŞKİN SÖYLEM VE POLİTİKALARININ İRDELENMESİ	21
2.2.3. AK PARTİ’NİN 2011-2015 YILLARI ARASINDAKİ HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE KADINA İLİŞKİN SÖYLEM VE POLİTİKALARININ İRDELENMESİ	24
2.2.4. AK PARTİ’NİN 2015-2023 YILLARI ARASINDAKİ HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE KADINA İLİŞKİN SÖYLEM VE POLİTİKALARININ İRDELENMESİ	26
2.3. AK PARTİ’NİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÜZERİNE İRDELENMESİ	30
2.4. KADINLARLA İLGİLİ YASAL GELİŞMELER	32
2.4.1. ANAYASADAKİ DEĞİŞİKLİKLER, KANUN VE YÖNETMELİKLER.....	36
2.4.2. AİLE MAHKEMELERİNİN KURULMASI.....	38
2.4.3. İŞ KANUNU	41
2.4.4. YENİ CEZA KANUNU.....	44
2.4.5. 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER.....	46
2.4.6. DİĞER KANUN VE YÖNETMELİKLER	50
2.5. AK PARTİ KADIN KOLLARI	51
3. AK PARTİ KADIN POLİTİKA BAŞLIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	55
3.1. KADINLARIN SİYASETE KATILIMI	55

3.2. KAMU KURUM VE ÖRGÜTLERİNE KADINLARIN KATILIMI.....	59
3.3. İNSAN HAKLARI.....	62
3.4. EĞİTİM	68
3.5. BAŞÖRTÜSÜ.....	70
3.6. İŞGÜCÜ.....	74
3.7. SAĞLIK VE SOSYAL GÜVENLİK	78
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	83
KAYNAKÇA	85

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliğı
AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AK PARTİ: Adalet ve Kalkınma Partisi
KADEM: Kadın Destek Merkezi
STEM: Fen Teknoloji Mühendislik ve Matematik
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC: Türkiye Cumhuriyeti
TCK: Türk Ceza Kanunu
TMK: Türk Medeni Kanunu
VB: Ve Benzeri
YSK: Yüksek Seçim Kurulu

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince, değerli bilgi birikimini ve desteğini esirgemeyip, bana her konuda yardımcı olan değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Önder KUTLU'ya teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim için beni her daim teşvik eden değerli kardeşim Abdulkadir Kurtulan ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli aileme teşekkürü borç bilirim.

SEVİM ŞEYDA KURTULAN

KONYA-2023

GİRİŞ

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) Hükümetleri, Türkiye’de kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi yaşamda daha aktif ve güçlü bir rol üstlenmelerini teşvik etmek amacıyla önemli adımlar atmıştır. Kadınların eğitim, istihdam, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel alanlarda yaşadıkları sorunları ele almış ve kadınların bu alanlarda daha iyi imkânlarla sahip olmalarını hedeflemiştir. Eğitim alanında, AK Parti Hükümetleri kız çocuklarının okula erişimini yükseltmek ve eğitimde fırsat eşitliğine erişmek için çeşitli politikalar uygulamıştır. Bu kapsamda, kız çocuklarına yönelik burs programları, kız okullarının açılması ve erken yaşta evliliklerin önlenmesi için farkındalık kampanyaları düzenlenmiştir. Ayrıca, kadınların üniversiteye erişimini kolaylaştırmak için kaynakların artırılması ve kadın araştırmaları merkezlerinin kurulması gibi adımlar da atılmıştır.

İstihdam alanında, AK Parti Hükümetleri kadınların işgücüne katılımını artırmak için çeşitli politikalar uygulamıştır. Kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla mesleki eğitim programları ve girişimcilik destekleri sunulmuştur. Ayrıca, kadınlara yönelik istihdam teşvikleri ve iş yerlerinde cinsiyet eşitliğini sağlamak için düzenlemeler yapılmıştır. Kadınların iş hayatında daha güvenceli bir şekilde çalışmalarını sağlamak için ise çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi adımlar atılmıştır. Sağlık alanında, AK Parti Hükümetleri kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda, ücretsiz gebelik ve doğum hizmetleri sunulmuş, kadın sağlığına yönelik bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmiş ve kadınlara yönelik kanser tarama programları genişletilmiştir. Ayrıca, kadınların cinsel sağlık haklarına ve üreme sağlığına erişimlerini artırmak için politikalar geliştirilmiştir.

Sosyal güvenlik alanında, AK Parti Hükümetleri kadınların sosyal güvenceye erişimini sağlamak ve ekonomik bağımsızlıklarını desteklemek için çeşitli adımlar atmıştır. Kadınların emeklilik sürelerinin kısaltılması, kadınların daha fazla sosyal güvenlik primi ödemesine imkân tanıyan düzenlemeler ve kadınlara yönelik aile içi şiddetle mücadele politikaları gibi önemli adımlar bu alanda atılmıştır.

Tüm bu yatırımlar ve politikalar, kadınların toplumsal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak, hak ve fırsat eşitliğini desteklemek ve kadınların potansiyellerini tam anlamıyla ortaya çıkarmalarına olanak tanımak amacıyla AK Parti Hükümetleri tarafından gerçekleştirilen önemli girişimlerdir.

Araştırmanın Konusu

AK Parti, Türkiye'de 2001 yılında kurulan siyasi bir partidir. Resmi adı Adalet ve Kalkınma Partisi olan AK Parti, demokratik değerlere, hukukun üstünlüğüne, sosyal adalet ilkesine ve ekonomik kalkınmaya önem veren bir politika platformu sunmaktadır. AK Parti'nin temel amacı, Türkiye'nin demokratikleşme sürecini hızlandırmak ve toplumsal kalkınmayı sağlamaktır. Parti, kuruluşundan bu yana ekonomik büyümeyi teşvik eden reformları, sosyal politikaları ve altyapı projelerini öncelikli olarak benimsemiştir. Bununla birlikte, parti, siyasi istikrarı korumayı ve uluslararası ilişkilerde etkin bir rol oynamayı da amaçlamaktadır.

AK Parti'nin ideolojik temelleri, demokratik muhafazakârlık, liberal ekonomi ve sosyal adalet üzerine inşa edilmiştir. Parti, Türkiye'nin geleneksel değerlerini korurken, çağdaş demokratik standartlara uymayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, parti, laiklik ilkesini koruyarak, farklı toplumsal kesimlerin taleplerini dikkate almayı ve çeşitliliği teşvik etmeyi amaçlamaktadır. AK Parti'nin politika alanlarının başında ekonomi gelmektedir. Parti, serbest piyasa ekonomisini benimsemiş, özel sektörün gelişimine öncelik vermiş ve yatırımları teşvik etmiştir. Aynı zamanda, sosyal politikalarda da önemli adımlar atmış ve sağlık, eğitim, adalet gibi alanlarda vatandaşlara daha iyi hizmet sunmayı hedeflemiştir. (Ersanlı ve Mazlum, 2009: 80). Parti, demokratikleşme sürecini desteklemek için de çeşitli adımlar atmıştır. Anayasa reformları, yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi ve insan haklarının korunması gibi alanlarda ilerlemeler kaydetmiştir. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları gibi konulara da önem veren politikaları benimsemiştir.

AK Parti, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde de etkin bir rol oynamaktadır. Parti, bölgesel iş birliği, barış ve istikrarı teşvik etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, Avrupa Birliği ile ilişkilerin güçlendirilmesi, Orta Doğu'daki krizlere barışçıl çözümler bulunması ve Türkiye'nin uluslararası platformlarda aktif bir oyuncu olması gibi hedeflere odaklanmıştır. AK Parti Türkiye'de önemli bir siyasi aktör olarak ortaya çıkmıştır. Demokratik değerlere, hukukun üstünlüğüne, sosyal adalet ilkesine ve ekonomik kalkınmaya vurgu yaparak, Türkiye'nin iç ve dış politikasında etkili bir şekilde yer almaktadır (Altuntaş ve Demirkanoğlu, 2017: 67). AK Parti'nin kadın dair söylem politika ve uygulamaları araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışmada tarihsel ve betimsel araştırma yöntemleri kullanılarak AK Parti'nin kadın politikalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla AK Parti'nin kurulduğu günden bugüne kadına dair politika ve söylemlerini irdelemek için nitel araştırma yöntemlerinden ve yazılı

materyallerin incelenmesi yönteminden faydalanılacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde Kamu ve Kadın politikaları kavramları açıklanacak ve sonraki bölümde AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikaları, Parti Program ve Tüzüğü üzerinden ve dönemler halinde irdelenecektir. Çalışma AK Partinin politika başlıkları üzerine bir değerlendirme ve sonuç kısmıyla tamamlanacaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında zaman, maliyet ve ulaşım kısıtları dolayısıyla nitel araştırma yöntemlerinden yazılı materyallerin incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Bununla beraber kadına dair boyutlar; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadınların Siyasete Katılımı, Kadınların Kamu Kurum ve Örgütlerine katılımı, Eğitim, Başörtüsü, Sağlık ve Sosyal Güvenlik başlıkları altında sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

AK Parti, kadın politikalarına büyük önem veren bir siyasi parti olarak bilinmektedir. Parti, kadınların toplumsal, siyasal ve ekonomik hayatta aktif bir şekilde yer almasını teşvik etmek için çeşitli politika ve programlar geliştirmiştir. AK Parti'nin kadın politikalarının temel hedeflerinden biri, kadınların eşitlik, adalet ve özgürlük ilkeleri çerçevesinde toplumun her alanında tam olarak yer alabilmesini sağlamaktır. Parti, kadınların siyasette ve karar alma mekanizmalarında daha fazla temsil edilmeleri için pozitif ayrımcılığı desteklemekte ve kadınların liderlik pozisyonlarında daha fazla yer almalarını teşvik etmektedir.

AK Parti, kadın istihdamının artırılması ve ekonomik bağımsızlığın sağlanması amacıyla çeşitli politikalar uygulamaktadır. Bu kapsamda, kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi, iş yerlerinde eşit işe eşit ücret prensibinin uygulanması ve kadınlara yönelik istihdamı destekleyici programlar geliştirilmesi gibi adımlar atılmaktadır. Parti, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması konusunda da aktif bir rol oynamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemelerin yapılması, kadınların korunması için sığınma evleri ve danışma merkezleri gibi destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gibi adımlar atılmaktadır.

AK Parti, kadınların eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişimini artırmayı hedeflemektedir. Kadınların okuryazarlık oranının yükseltilmesi, kız çocuklarının eğitime erişimin sağlanması ve sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması gibi konularda politikalar geliştirilmektedir. Ayrıca, AK Parti'nin kadınlar için siyasi katılımı teşvik etmek amacıyla

"Kadın Kolları" adı altında örgütlenmiş bir kadın kolları yapılanması bulunmaktadır. Bu yapılanma, kadınların siyasette daha etkin olmalarını desteklemekte ve kadınların politika yapım süreçlerine aktif olarak katılmalarını sağlamaktadır.

Genel olarak, AK Parti'nin kadın politikaları, kadınların eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleri doğrultusunda toplumun her alanında tam olarak yer almalarını teşvik etmek, kadınların güçlenmesini ve kendilerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla çeşitli politika ve programları içermektedir (Yüksel, 2021: 103). Bu çerçevede araştırmanın temel varsayımları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Ak Partinin iktidara geldiği günden bu yana parlamentonun cinsiyet dağılımının kadınlar lehine değişmesinde ve kırsal bölgenin temsilinde kadınların daha fazla yer almasında önemli bir katkısı vardır. AK Partinin iktidara geldiği günden bugüne, hem kadınların temel hak ve hürriyetleri açısından hem de iş ve sosyal hayatta yaşanan kadın-erkek ayrımcılığı kapsamındaki sorunları azaltmak adına hukuki açıdan yapmış olduğu çalışmalar bulunmaktadır. AK Parti hükümetleri boyunca parti söylem, politika ve uygulamaları arasında bir çelişki bulunmamakta ve kadınlar lehine hareket etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAMU POLİTİKALARI VE KADIN POLİTİKALARI:

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kamu politikaları ve kadın politikaları kavramları tanımlanacak olup tarihsel süreçlerine değinilecektir. Akabinde politikalara dair değerlendirmeler yapılacak ve literatür taraması yapılarak alana dair çalışmalar incelenecektir.

1.1. Kamu Politikası

Kamu politikaları, kamu sektörünün sorumluluk ve yetki alanında belirlenen amaçlara ulaşmak için benimsediği stratejiler, kararlar ve eylemlerdir. Bu politikalar, devletin ekonomik, sosyal ve siyasi alanlarda müdahaleler yaparak toplumun refahını artırmayı hedefler. Kamu politikaları, toplumun ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretmek, kaynakları etkin bir şekilde kullanmak ve halkın yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla oluşturulur. Kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanması genellikle karmaşık bir süreçtir. Bu süreç, politika yapıcıların belirli bir sorunu tanımlaması, çözüm önerileri geliştirmesi, politikaların yapısını ve kapsamını belirlemesi, karar alma süreçlerini uygulaması ve son olarak politikaların etkilerini değerlendirmesini içerir. Bu süreçte, politika yapıcılar genellikle çeşitli bilimsel araştırmalar, istatistiksel veriler, analizler ve kamuoyu görüşlerinden yararlanır.

Kamu politikalarının temel amaçları arasında kaynakların adil dağılımı, kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulması, ekonomik büyümenin teşvik edilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, yoksulluğun azaltılması, eşitsizliklerin giderilmesi, toplumsal adaletin sağlanması ve demokratik süreçlerin güçlendirilmesi yer alır. Kamu politikaları geniş bir yelpazede konuları kapsar. Bunlar arasında ekonomi politikaları, sağlık politikaları, eğitim politikaları, çevre politikaları, tarım politikaları, ulaşım politikaları, güvenlik politikaları, vergi politikaları ve sosyal politikalar gibi alanlar yer alır. Her bir politika alanı, o alana özgü sorunları ve hedefleri ele alırken, politika yapım sürecinde belirli paydaşlar ve ilgili kurumlarla işbirliği yapmayı gerektirir.

Sonuç olarak, kamu politikaları, devletin sorumluluk alanında toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek ve refahı artırmak için belirlenen stratejiler ve eylemlerdir. Bu politikaların oluşturulması ve uygulanması karmaşık bir süreçtir ve çeşitli politika alanlarına yönelik çalışmaları kapsar. Kamu politikaları, toplumun yaşam kalitesini iyileştirmeyi, adaleti sağlamayı ve sürdürülebilir bir gelecek için önlemler almaya yönelik bir araç olarak kullanılır (Usta, 2013: 81).

1.1.1. Kamu Politikalarının Özellikleri

Kamu politikalarının belli bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Babaoğlu, 2013: 518);

- Kamusal Karar Alma: Kamu politikaları, toplumun ortak çıkarlarına hizmet etmek amacıyla kamu otoriteleri tarafından belirlenen kararlar ve stratejilerdir. Bu politikalar, devletin rolünü ve sorumluluklarını belirlerken, toplumun genel refahını artırmak için kamu kaynaklarının dağılımını yönlendirir.

- Hedef Odaklılık: Kamu politikaları, belirli hedeflere ulaşmayı amaçlar. Bu hedefler genellikle toplumun ekonomik, sosyal veya çevresel alanlardaki ihtiyaçlarına yöneliktir. Örneğin, ekonomik büyüme hedefi, işsizlik oranlarının düşürülmesi veya yoksulluğun azaltılması gibi belirli bir hedef olabilir.

- Toplumsal Etki: Kamu politikaları, toplumun geniş kesimlerini etkileyen kararlar ve eylemlerdir. Bu politikalar, toplumsal adaletin sağlanması, eşitsizliklerin azaltılması veya dezavantajlı grupların korunması gibi sosyal etkileri olan önlemleri içerebilir. Ayrıca, ekonomik politikalar, işletmelerin rekabet ortamı içindeki rolünü belirlerken de toplumun ekonomik yapısını etkileyebilir.

- Çok Disiplinli Yaklaşım: Kamu politikaları, çeşitli disiplinlerin etkileşimini gerektirir. Politika yapım süreci, ekonomi, siyaset bilimi, sosyoloji, hukuk, istatistik ve diğer sosyal bilimlerin araştırma ve analizlerine dayanır. Bu disiplinler arası yaklaşım, politikaların daha etkili ve verimli bir şekilde geliştirilmesine yardımcı olur.

- Sürekli Değişim ve Uyarlanabilirlik: Kamu politikaları, toplumun ve çevrenin dinamiklerine bağlı olarak sürekli değişir. Politikalar, yeni sorunların ortaya çıkması, toplumsal taleplerin değişmesi veya mevcut politikaların etkilerinin değerlendirilmesi gibi faktörlere dayalı olarak güncellenir ve uyarlanır.

- Kamuoyu Katılımı: Kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecinde kamuoyu katılımı önemlidir. Halkın, sivil toplum kuruluşlarının, uzmanların ve diğer paydaşların görüşleri ve geri bildirimleri dikkate alınır. Bu, politikaların meşruiyetini artırır, demokratik süreci güçlendirir ve politika yapıcılarına daha geniş bir perspektif sunar.

- Değerlendirme ve Sonuç Odaklılık: Kamu politikalarının etkinliği ve etkisi düzenli olarak değerlendirilmelidir. Politika yapıcılar, politikaların belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaştığını, toplum üzerindeki etkilerini ve kaynakların etkin kullanımını değerlendirir. Bu

değerlendirme sonuçları, politikaların iyileştirilmesi ve gelecekteki kararlar için öğrenme sürecine katkıda bulunur.

Bu özellikler, kamu politikalarının karmaşıklığını ve önemini vurgular. Kamu politikalarının etkili bir şekilde geliştirilmesi ve uygulanması, toplumun ihtiyaçlarına uygun çözümler üretmek, kaynakları etkin bir şekilde yönetmek ve sosyal refahı artırmak için stratejik bir yaklaşım gerektirmektedir.

1.1.2. Kamu Politikaları Tarihsel Gelişimi

Kamu politikaları kavramı, modern devletin ortaya çıkmasıyla birlikte şekillenmeye başlamıştır. Bu kavram, devletin toplum üzerindeki etkisini ve sorumluluğunu düzenlemek amacıyla ortaya çıkmıştır. Kamu politikaları, devletin kaynakları yönetme, sosyal refahı artırma ve toplumun ihtiyaçlarını karşılama amacını taşır. Kamu politikalarının tarihsel gelişimi, antik çağlardan itibaren izlenebilir. Antik Yunan'da, şehir devletleri (polisler) politikalarını belirlemek ve yönetmek için bir mekanizma geliştirdi. Bununla birlikte, bu politikalar daha çok yönetim ve yönetişimle ilgiliydi ve modern kamu politikalarının karmaşıklığına sahip değillerdi. Orta Çağ'da, Avrupa'da monarşik yönetimlerin yükselişi ve kilisenin güçlü etkisi nedeniyle kamu politikaları sınırlıydı. Ancak, bazı hükümdarlar, ekonomi politikaları, tarım politikaları ve ticaret politikaları gibi alanlarda politikalar uyguladılar. Örneğin, Merkantilizm döneminde devlet, ekonomik büyümeyi teşvik etmek için ticaretin düzenlenmesi ve korunması gibi politikalar benimsedi.

Kamu politikalarının modern anlamda şekillenmesi, 19. yüzyılda endüstri devrimi ve siyasi liberalizm ile birlikte gerçekleşti. Bu dönemde, devletin rolü ve sorumlulukları tartışılmaya başlandı. Adam Smith'in "Ulusal Zenginlik" adlı eseri, ekonomik politikaların önemini vurguladı ve serbest piyasa ekonomisini savundu. Yüzyılın başlarında, kamu politikaları alanında önemli bir dönüm noktası, devletin sosyal refahı artırmak amacıyla müdahaleci politikaları benimsemesiyle gerçekleşti. Büyük Buhran gibi ekonomik krizler, devletin ekonomik düzenlemeleri ve sosyal koruma sistemlerini oluşturmasını gerektirdi. Bu dönemde, Keynesyen ekonomi teorisi ve refah devleti anlayışı ön plana çıktı. Sonraki dönemlerde, kamu politikaları daha da çeşitlendi ve genişledi. 1960'lar ve 1970'lerde, sosyal adalet ve sivil haklar hareketleriyle birlikte, çevre politikaları, eğitim politikaları, sağlık politikaları gibi yeni politika alanları ortaya çıktı.

Günümüzde, kamu politikaları disiplini multidisipliner bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Ekonomi, siyaset bilimi, sosyoloji, hukuk, kamu yönetimi ve istatistik gibi farklı disiplinlerden bilgi ve yöntemler kullanılarak politika analizi ve değerlendirmesi yapılır. Bu şekilde, kamu politikaları kavramı tarihsel süreç içinde evrilerek günümüzdeki karmaşık ve çok boyutlu yapısını kazanmıştır. Politika yapıcılar, tarihsel deneyimlerden ve bilimsel araştırmalardan yararlanarak etkili ve sürdürülebilir politikalar oluşturma çabasıdadır (Kabaş, 2014: 118).

1.1.3. Kamu Politikası Alanındaki Çalışmalar

Kamu Politikaları alanında birçok yerli ve yabancı çalışma bulunmaktadır. Bazı yabancı çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir.

- Kingdon (1984) *Agendas, Alternatives, and Public Policies* isimli kitabında politika yapma sürecinin dinamiklerini ve faktörlerini incelemiştir. Gündem belirleme, politika seçenekleri ve politika uygulaması gibi konulara odaklanarak, politika yapıcılarının nasıl kararlar aldığını ve politikaların nasıl oluştuğunu açıklamıştır. Kitap daha sonra farklı baskılarla güncellenmiş ve genişletilmiştir.

- Jones ve Baumgartner (2005) çalışmalarında hükümetlerin hangi sorunlara öncelik verdiği ve neden bazı sorunların diğerlerine kıyasla daha fazla dikkat çektiği incelenmektedir. Politika yapma sürecindeki gündem belirleme mekanizmaları ve politika önceliklendirmesi üzerine odaklanmaktadır.

- Howlett ve Ramesh (2003) çalışmalarında kamu politikalarının incelenmesi için politika döngüsü ve politika alt sistemleri kavramlarına odaklanılmaktadır. Politika yapma sürecindeki aşamalar, politika alt sistemlerinin etkisi ve politika analizi yöntemleri üzerine ayrıntılı bir inceleme sunulmaktadır.

Kamu Politikaları alanındaki yerli çalışmalar ise şu şekildedir;

- Usta (2013) kamu politikaları analizi konusunda temel bilgiler vermek; çağdaş ve geleneksel yaklaşımlar çerçevesinde kamu politikalarının oluşum sürecini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, kamu politikalarının çok çeşitli alanlarla ilgili olduğunu vurgulamış ve kamu politikalarının unsurları üzerinde durmuştur.

- Akıncı (2018) çalışmasında Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarına değinmiş ve kamu politikaları oluşturulurken politika modeli olan grup modeli ve kamu tercihi modelinin problem akış havuzunda daha çok gündeme gelmesi, karar ve uygulama aşamasına gelindiğinde ise yeni sistemin özelliği gereği revizyonist ve gerçekçi bir kamu politikası modelinin etkin bir pay sahibi olması beklendiğinin üzerinde durmuştur.

- Kutlu, Kahraman ve Dinçer (2021) çalışmalarında sivil toplum-kamu kurumları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kamu politikası sürecine sivil toplum kuruluşlarının katılımının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

1.2. Kadın Politikaları

Kadın politikaları, toplumda kadınların statüsünü ve haklarını iyileştirmek, cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların yaşam kalitesini artırmak amacıyla oluşturulan politika alanını ifade eder. Bu politikalar, kadınların ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda eşitlik ve adalet elde etmelerine yönelik stratejiler ve programlar içerir. Kadın politikaları, feminist teorinin ve cinsiyet perspektifinin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Bu politikalar, toplumun kadınları etkileyen yapısal cinsiyet eşitsizliklerini ele alır ve bu eşitsizliklerin nedenlerini, sonuçlarını ve çözüm yollarını araştırır. Kadın politikaları, kadınların eğitim, istihdam, sağlık, aile içi şiddet, siyasete katılım gibi alanlardaki deneyimlerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, politika yapıcıları ve karar vericileri yönlendirmeyi amaçlar. Kadın politikalarının hedefleri arasında cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınların liderlik rollerinde ve karar alma süreçlerinde daha fazla temsilini sağlamak, kadın istihdamını artırmak, kadın sağlığına erişimi geliştirmek ve kadına yönelik şiddeti önlemek bulunur. Bu politikalar, toplumsal cinsiyet normlarının ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını ve kadınların potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmelerini hedefler.

Kadın politikaları, ulusal düzeyde hükümetler tarafından oluşturulabileceği gibi uluslararası kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve akademik çevreler tarafından da geliştirilebilir. Bu politikaların başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, cinsiyet perspektifinin politika oluşturma süreçlerine entegre edilmesi, kaynakların tahsis edilmesi, eğitim ve farkındalık çalışmalarının yapılması, hukuki düzenlemelerin yapılması ve toplumun genelinde cinsiyet eşitliği bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Kadın politikaları, cinsiyet eşitliğinin toplumsal, siyasi ve ekonomik düzeyde gerçekleşmesine katkıda bulunur. Kadınların potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarını sağlayarak toplumun genel refahını ve kalkınmasını destekler. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet rolleri ve normlarının sorgulanması ve değiştirilmesi için bir platform sağlamaktadır (Terkan, 2012: 116).

Kadın politikaları, cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında politika yapma sürecini ve politikaların oluşturulmasını içeren bir alanı kapsar. Bu politikalar, kadınların sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yaşamda eşit fırsatlara ve haklara sahip olmalarını hedefler. Kadın politikalarının temel amacı, cinsiyet temelli ayrımcılığın, eşitsizliklerin ve dezavantajların ortadan kaldırılmasıdır. Bu politikalar, kadınların güçlenmesini, toplumsal rollerde ve liderlik

pozisyonlarında daha fazla temsilini, eğitim ve istihdam olanaklarına erişimini, sağlık hizmetlerine erişimini, cinsel ve üreme sağlığını, kadına yönelik şiddeti önlemeyi ve kadınların insan haklarının korunmasını sağlamayı amaçlar. Kadın politikaları, birçok farklı boyutta ele alınır. Bunlar arasında yasal düzenlemeler, eşitlik politikaları, cinsiyet eğitimi ve farkındalık çalışmaları, ekonomik destek ve teşvikler, kadın sağlığına yönelik politikalar, aile içi şiddetin önlenmesi ve kadınların siyasi katılımını teşvik etme gibi önlemler yer alır. Bu politikalar genellikle ulusal düzeyde hükümetler tarafından oluşturulurken, aynı zamanda uluslararası kuruluşlar, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri de kadın politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunurlar.

Kadın politikalarının etkili bir şekilde uygulanması için, politika yapıcılar ve karar vericilerin cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık sahibi olmaları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine neden olan yapısal sorunları tanımaları ve politika süreçlerinde cinsiyet perspektifini entegre etmeleri önemlidir. Ayrıca, kaynakların tahsis edilmesi, eğitim ve kapasite geliştirme programları, toplumda cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması ve kadınların katılımını teşvik eden mekanizmaların oluşturulması da önemli adımlardır. Kadın politikaları alanında yapılan çalışmalar, politikaların etkinliğini ve etkisini değerlendirmek amacıyla izleme ve değerlendirme süreçlerini içerir. Bu süreçler, politikaların hedeflenen sonuçlarına ulaşp ulaşmadığını, toplumsal değişim ve dönüşüme etkisini ve politika uygulamalarının iyileştirilmesi için önerileri değerlendirmeyi içerir. Kadın politikaları, cinsiyet eşitliği ve kadın hakları mücadelesinin bir parçasıdır ve toplumların daha adil, eşitlikçi ve sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkıda bulunur. Bu nedenle, kadın politikaları alanında yapılan araştırmalar ve politika geliştirme çalışmaları önemli bir yere sahiptir ve kadınların yaşam koşullarını iyileştirmek için etkili politikaların oluşturulmasına yönelik çabalara katkı sağlar (Yavaş, 2021: 153).

1.2.1. Kadın Politikaları Konusundaki Sorunlar

Kadın politikaları konusunda çeşitli sorunlar ve zorluklar bulunmaktadır. Bazı önemli sorunlar aşağıdaki gibidir (Demir, 2002: 168);

- Toplumsal Cinsiyet Normları ve Stereotipler: Toplumda yaygın olan cinsiyet normları ve stereotipler, kadın politikalarının etkili bir şekilde uygulanmasını engelleyebilmektedir. Toplumdaki cinsiyet rolleri ve beklentileri, kadınların siyasi katılımını, liderlik pozisyonlarında temsilini ve ekonomik fırsatlara erişimini sınırlayabilmektedir.

- Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Kadınlar, birçok alanda cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kalır. Eşitsiz iş fırsatları, düşük ücretler, kariyer ilerlemesinde engeller ve aile içi şiddet gibi sorunlar, kadın politikalarının etkisini azaltabilmektedir.

- Finansal ve Kaynak Yetersizliği: Kadın politikalarının etkili bir şekilde uygulanması için yeterli finansman ve kaynak sağlanması önemlidir. Ancak, kadın politikalarına ayrılan kaynaklar genellikle yetersiz olabilir, bu da politikaların etkinliğini sınırlayabilmektedir.

- Siyasi İradenin Eksikliği: Kadın politikalarının etkili bir şekilde uygulanması için politik irade ve taahhüt gerekmektedir. Ancak, siyasi liderlerin ve karar vericilerin kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konusunda yeterli taahhüdü göstermemesi, politikaların etkisini azaltabilmektedir.

- Bilgi ve Farkındalık Eksikliği: Kadın politikalarının etkili bir şekilde uygulanması için toplumda cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konusunda farkındalığın artması önemlidir. Bilgi eksikliği ve yanlış inançlar, politikaların etkisini sınırlayabilmektedir.

-Yetersiz Yasal Çerçeve: Kadın politikalarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için uygun yasal çerçevenin oluşturulması gerekmektedir. Ancak, bazı ülkelerde cinsiyet eşitliğini teşvik eden yasaların eksikliği veya zayıflığı, politikaların etkisini azaltabilmektedir.

Bu sorunlar, kadın politikalarının başarılı bir şekilde uygulanmasını ve cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını engelleyebilir. Bu nedenle, politika yapıcılarının ve toplumun bu sorunları ele alması, cinsiyet eşitliğini teşvik eden politikaların geliştirilmesi ve uygulanması için çaba sarf etmesi önemlidir.

1.2.2. Kadın Politikaları Alanındaki Çalışmalar

Kamu Politikaları alanında birçok yerli ve yabancı çalışma bulunmaktadır. Bazı yabancı çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir.

- Molyneux (2002) çalışmasında Latin Amerika'daki cinsiyet ve sosyal sermaye ilişkisini ele almıştır. Çalışmada, cinsiyet temelli sosyal sermayenin eksikliği ve kadınların politik ve toplumsal katılımına olan etkisi tartışılmaktadır. Molyneux, kadınların sosyal sermayeye erişimini artırmak için politika önerileri sunmuştur.

- Dahlerup (2006) çalışmasında, kadınların siyasi temsiliyetinin önemi vurgulanmaktadır. Drude Dahlerup, cinsiyet eşitliğine ulaşmak için kadınların siyasi liderlik rollerinde ve karar alma süreçlerinde daha fazla temsiliyetinin önemini tartışmaktadır. Çalışma, cinsiyet temelli politika değişimlerinin etkilerini ve toplumun genel refahına olan katkılarını ele almaktadır.

- Franceschet (2011) çalışmasında Arjantin, Brezilya ve Şili'deki eyalet ve yerel meclislerde kadın temsiliyetini incelemiştir. Çalışma, kadınların siyasi liderlik rollerinde daha fazla temsiline demokratik karar alma süreçlerine etkisini analiz etmiştir. Ayrıca, cinsiyet temelli politika reformlarının bu ülkelerdeki politik sistemlere nasıl entegre edilebileceği konusunda politika önerileri sunmuştur.

Kamu Politikaları alanındaki yerli çalışmalar ise şu şekildedir;

- Toker (2010) Çalışmasında, kadın politikalarının şehirleşme süreçleriyle ilişkisi incelenmektedir. Nilgün Toker, kentsel alanlarda kadınların yaşadığı sorunları ve cinsiyet eşitliği politikalarının şehir planlamasına entegrasyonunu tartışmaktadır. Ayrıca, kadın politikalarının şehirleşme süreçlerinde nasıl daha etkin hale getirilebileceği konusunda öneriler sunmaktadır.

- Çelik (2015) çalışmasında Türkiye'deki kadın politikalarının dönüşüm sürecini ele almaktadır. Çalışmada, Türkiye'de kadınların siyasi katılımının gelişimini analiz edilmiş ve cinsiyet eşitliği politikalarının etkinliğini değerlendirilmiştir. Ayrıca, Türkiye'de kadın politikalarının güçlendirilmesi için yapılması gerekenler konusunda öneriler sunulmuştur.

- İnceoğlu (2018) çalışmasında, kadın politikalarını feminist dış politika perspektifiyle ele almaktadır. Makalede, dış politikanın cinsiyet temelli analizinin önemi vurgulanmakta ve kadın politikalarının dış politika alanında nasıl daha verimli bir biçimde uygulanabileceği tartışılmaktadır. Ayrıca, feminizm ve dış politika kavramları arasındaki bağlantıyı kavramak üzere oluşturulan çalışmaları da irdelemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. AK PARTİ VE KADIN POLİTİKALARI

AK Parti, 14 Ağustos 2001 tarihinde Türkiye’de kurulmuş olan bir siyasi partidir. Parti, Türk siyasi tarihinde önemli bir yere sahip olan Refah Partisi’nin kapatılması sonrasında ortaya çıkan siyasi boşluğu doldurmak amacıyla kurulmuştur. Akademik açıdan AK Parti’nin kuruluş süreci ve politikalarının incelenmesi, parti ve Türk siyaseti hakkında geniş bir perspektif sunar. AK Parti’nin kurucusu ve lideri Recep Tayyip Erdoğan’dır. Erdoğan, daha önce Refah Partisi ve Fazilet Partisi gibi siyasi hareketlerde aktif olarak yer almış bir siyasetçidir. AK Parti, Türkiye’nin birçok farklı kesiminden gelen siyasi ve sosyal aktörleri bir araya getirmeyi hedefleyen bir politika anlayışını benimser. Parti, kuruluşunda merkez sağ siyasi bir çizgiyi benimsemiş olup, demokratik değerlere, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına vurgu yapmaktadır. AK Parti’nin temel ideolojik referansları arasında İslamcılık, muhafazakarlık ve demokratikleşme yer almaktadır. Parti, ekonomik kalkınma, sosyal adalet, toplumsal refah, eğitim ve sağlık gibi alanlarda politikalarını şekillendirirken bu ideolojik referansları göz önünde bulundurur.

AK Parti’nin politikaları, iktidara geldiği 2002 yılından itibaren Türkiye’nin siyasi, ekonomik ve toplumsal yapısında önemli değişimlere yol açmıştır. Özellikle ekonomik alanda yapılan reformlar, büyüme oranlarının yükselmesine ve gelir düzeyinin artmasına katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda, sosyal politikalar ve sağlık hizmetlerine yönelik yatırımlar da AK Parti’nin politika öncelikleri arasında yer almıştır. AK Parti, kuruluşundan bu yana birçok seçimde başarılı sonuçlar elde etmiş ve ardışık olarak hükümetleri oluşturmuştur. Parti, politikalarını seçimlerde ortaya koyarak halk desteği kazanmış ve güçlü bir siyasi aktör haline gelmiştir. Akademik düzeyde AK Parti’nin kuruluş süreci, ideolojik temelleri, politika yapısı ve başarıları gibi konular incelenebilir. Bununla birlikte, siyasi analizlerde objektif ve çok yönlü bir bakış açısının korunması önemlidir, çünkü politika her zaman tartışmalı ve farklı yorumlara açık bir konudur.

AK Parti’nin kadınlarla ilgili söylem ve politikaları, Türkiye’nin siyasi ve toplumsal alanında önemli bir yer tutmaktadır. AK Parti, kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi hayatta daha aktif rol almalarını desteklemek, kadın haklarını güçlendirmek ve cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla çeşitli adımlar atmıştır. Kadınların eğitim, istihdam ve siyasi temsil gibi alanlarda daha fazla fırsata sahip olmalarını hedefleyen politikalarıyla, kadınların güçlenmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Bu çerçevede, kadınların eğitim erişimi ve okuryazarlık oranının artırılması, istihdam fırsatlarının genişletilmesi, kadın

girişimciliğinin teşvik edilmesi, kadınların siyasi temsiliyetinin artırılması ve kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin önlemler alınması gibi konularda yapılan çalışmalar AK Parti'nin kadınlarla ilgili söylem ve politikalarının temel unsurlarını oluşturmaktadır. Bu politikalar, kadınların toplumsal ve ekonomik hayata katılımlarını desteklemekte ve Türkiye'nin kadın hakları alanında ilerlemesine katkı sağlamaktadır (Yıldıran, 2020: 3). AK Parti, Türkiye'de kadınların toplumsal hayatta daha aktif rol almasını ve haklarının korunmasını hedefleyen politikalar geliştiren ve kadınların güçlenmesini destekleyen bir siyasi parti olarak bilinmektedir. Parti, kadınların siyaset, eğitim, iş dünyası ve sosyal hayatta eşit bir şekilde temsil edilmesini amaçlamaktadır.

AK Parti'nin kadınlara yönelik söylem ve politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarının korunması ilkeleri üzerine kurulmuştur. Parti, kadınların güçlenmesini sağlamak için eğitim, istihdam, sağlık, adalet ve siyaset gibi alanlarda çeşitli önlemler almıştır. AK Parti Hükümetleri, kadınların eğitim haklarına erişimini genişletmek ve kaliteli eğitim almalarını sağlamak için çeşitli adımlar atmıştır. Kız çocuklarının okula devamını teşvik etmek, burs programları oluşturmak ve mesleki eğitim imkanlarını artırmak gibi politikalarla kadınların eğitimde daha fazla temsil edilmelerini sağlamıştır. İstihdam alanında, AK Parti Hükümetleri kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve ekonomik bağımsızlıklarını desteklemek amacıyla önemli adımlar atmıştır. Kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak için mesleki eğitim programları oluşturmuş, kadın girişimcileri desteklemiş ve kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çeşitli düzenlemeler yapmıştır.

AK Parti, kadınlara yönelik şiddetle mücadele konusunda da duyarlılık gösteren bir siyasi parti olarak bilinmektedir. Kadınları fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddetten korumak için yasal düzenlemeler yapmış, sığınma evleri ve danışma merkezleri gibi destek mekanizmalarını güçlendirmiştir. Parti, kadınların siyasette daha fazla temsil edilmelerini sağlamak amacıyla pozitif ayrımcılık politikalarını desteklemektedir. Kadınların siyasi karar alma süreçlerine aktif olarak katılmalarını teşvik etmek için seçim yasalarında düzenlemeler yapmış ve kadınların siyasi partilerde daha fazla yer almasını sağlamak için kotalar uygulamıştır. AK Parti'nin kadınlara yönelik söylem ve politikaları, kadınların toplumda hak ettikleri saygıyı ve eşitliği elde etmelerini desteklemektedir. Parti, toplumun genelinde kadınlara karşı ayrımcılığın ve cinsiyet temelli ön yargıların azaltılmasını amaçlamaktadır.

Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi konusunda da AK Parti Hükümetleri önemli adımlar atmıştır. Ücretsiz sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, kadın sağlığıyla ilgili bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmesi ve aile planlaması gibi konularda desteklenen politikalar uygulanmıştır. AK Parti, kadınların sosyal hayatta daha aktif rol alabilmeleri için

çeşitli sosyal destek programları geliştirmiştir. Kadınların kültürel etkinliklere katılımlarını teşvik etmek, kadın derneklerini desteklemek ve sosyal yardımların kadınları kapsayacak şekilde dağıtılmasını sağlamak gibi politikalar izlenmiştir. Sonuç olarak, AK Parti'nin kadınlara yönelik söylem ve politikaları, kadın haklarının korunması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi ilkeleri üzerine kurulmuştur. Parti, kadınların eğitim, istihdam, sağlık, siyaset ve sosyal hayatta daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için çeşitli adımlar atmıştır (Yüksel, 2021: 102).

2.1. AK Parti'nin Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarına Parti Program ve Tüzüğü Üzerinden Bakış

AK Parti, Türkiye'de faaliyet gösteren bir siyasi partidir ve bu partiye yönelik incelemelerde AK Parti Tüzüğü, önemli bir referans noktasıdır. Akademik açıdan AK Parti Tüzüğü'nün analizi, parti yapısı, örgütlenme, üyelik koşulları, liderlik mekanizması ve politika oluşturma süreci gibi konuları kapsar. AK Parti Tüzüğü, parti içindeki demokratik işleyişi ve kurumsal yapıyı belirlemektedir. Tüzük, parti yönetiminin ve parti organlarının nasıl oluşturulduğunu, yetki ve sorumluluklarını, üyelik koşullarını, parti içi seçim süreçlerini, parti disiplini ve diğer önemli hususları düzenlemektedir. Tüzük, parti organlarının hiyerarşik yapısını belirler. AK Parti'nin tepe noktası olan Genel Başkanlık Divanı, parti lideri tarafından atanır ve parti politikalarını belirlemekten sorumludur. Genel Başkanlık Divanı, parti yönetimini denetler ve koordine eder. Tüzük aynı zamanda, İl Başkanlıkları, İlçe Başkanlıkları ve Mahalle Başkanlıkları gibi alt düzey parti organlarının yetki ve görevlerini de tanımlar (Uzgel, 2013: 18).

AK Parti Tüzüğü, üyelik koşullarını belirlemektedir. Partiye üyelik, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma şartına bağlıdır. Tüzük, üyelik başvurusu, üyelik iptali, üyelik haklarının kullanımı ve disiplin süreçlerini de içeren üyelik prosedürlerini düzenler. Parti politikalarının oluşturulmasında AK Parti Tüzüğü önemli bir rol oynamaktadır. Tüzük, politika belirleme sürecini, politika yapım organlarını ve politika kararlarının alınma yöntemlerini açıklar. AK Parti'nin politikaları, Tüzükte belirlenen demokratik süreçler doğrultusunda şekillenir ve parti organlarının görüşlerine dayanır. Akademik düzeyde AK Parti Tüzüğü'nün analizi, parti içi demokratik işleyişin değerlendirilmesi, parti örgütlenmesinin etkinliği, parti disiplini ve liderlik mekanizmasının işleyişi gibi konulara odaklanır. Ayrıca, Tüzüğün parti politikalarının oluşturulmasındaki etkisi ve parti üyelerinin hak ve sorumluluklarını nasıl belirlediği gibi konular da incelenebilir.

AK Parti'nin parti tüzüğü, partinin iç işleyişini ve yönetimini düzenleyen bir belgedir. Bu tüzük, parti üyelerinin haklarını, sorumluluklarını, parti organlarının yapısını ve işlevlerini, parti içi seçim süreçlerini ve diğer önemli konuları kapsar. AK Parti'nin parti tüzüğü, parti disiplini, katılım ve temsil, liderlik yapısı, karar alma süreçleri, siyasi platform ve politika belirleme gibi konuları içerir. Ayrıca, parti tüzüğünde üyelerin hak ve sorumlulukları, parti organlarının görevleri, parti içi seçimlerin nasıl yapılacağı gibi detaylar da yer alır. Parti tüzüğü, parti içindeki demokratik süreçlerin işlemesini sağlamak, parti içi disiplini korumak ve parti üyelerinin haklarını güvence altına almak amacıyla hazırlanır. AK Parti'nin parti tüzüğü, parti içi demokrasiyi teşvik eden bir yapıyı yansıtır ve parti üyelerinin katılımını ve etkileşimini destekler. Tüzük, parti organlarının yapısını ve işlevlerini belirlerken aynı zamanda parti içindeki kadınların ve gençlerin aktif katılımını da teşvik eder. Bu, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve gençlerin siyasi katılımını destekleyen bir yaklaşımı yansıtır.

AK Parti'nin parti tüzüğü, parti üyelerine parti içi demokrasi, etik değerler, katılım ve temsil konularında rehberlik eder. Partinin misyonu, vizyonu, siyasi amaçları ve politikaları gibi temel unsurlar da tüzükte yer alır. AK Parti'nin parti tüzüğü, parti içi demokrasiyi ve katılımı teşvik eden bir yapıyı yansıtan önemli bir belgedir. Parti üyelerinin haklarını ve sorumluluklarını düzenlerken aynı zamanda parti organlarının yapısını ve işlevlerini belirler. Tüzük, partinin temel politikalarını ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi önemli konuları da kapsar. AK Parti'nin Parti Programı ve Tüzüğü, kadın haklarının korunması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi konularında önemli politika hedefleri belirlemektedir. Parti, toplumun her kesiminde kadınların hak ettikleri saygıyı ve eşitliği elde etmelerini amaçlamaktadır. Parti Programı'nda, kadınların sosyal, ekonomik ve siyasal hayatta daha fazla yer almalarını desteklemek amacıyla politikalar geliştirildiği ifade edilmektedir. Program, kadınların toplumsal yaşama katılımlarını güçlendirmek, ekonomik bağımsızlıklarını sağlamak ve eşit fırsatlara erişimlerini temin etmek için çeşitli adımların atılacağını vurgulamaktadır.

AK Parti'nin Tüzüğü de kadın haklarının korunması ve eşitlik ilkelerini öncelikli olarak benimsemektedir. Tüzük, kadınların siyasette daha fazla temsil edilmelerini teşvik etmek için pozitif ayrımcılık politikalarını desteklemektedir. Kadınların parti içerisinde yönetim ve karar alma organlarında daha fazla yer almalarını sağlamak için kotalar ve eşitlik ilkesi üzerine düzenlemeler yapılmıştır. AK Parti'nin Parti Programı ve Tüzüğü, kadınlara yönelik şiddetle mücadele konusunda da duyarlılık göstermektedir. Program ve Tüzük, kadınları fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddetten korumak için yasal düzenlemelerin yapılacağını, sığınma evleri ve danışma merkezleri gibi destek mekanizmalarının güçlendirileceğini belirtmektedir.

Ayrıca, AK Parti'nin Parti Programı ve Tüzüğü, kadınların eğitim, sağlık ve istihdam gibi temel alanlarda hak ettikleri desteği alabilmelerini sağlamak için çeşitli politikaları da içermektedir. Program ve Tüzük, kadınların eğitimde daha fazla temsil edilmelerini, istihdam edilebilirliklerini artırmalarını ve sağlık hizmetlerine eşit erişim sağlamalarını destekleyen politikaların uygulanacağını vurgulamaktadır. Sonuç olarak, AK Parti'nin Parti Programı ve Tüzüğü, kadın haklarının korunması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi ilkeleri üzerine kurulmuştur. Parti, kadınların toplumsal hayatta daha aktif rol almasını, siyasette daha fazla temsil edilmelerini, şiddetten korunmalarını ve temel ihtiyaçlarına erişimlerini sağlamak amacıyla çeşitli politikaları benimsemektedir. Ancak, bu politikaların etkinliği ve uygulanabilirliği hakkında daha fazla akademik araştırma ve değerlendirme yapılması önemlidir (Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü. Erişim tarihi: 6 Haziran 2023).

2.2. AK Parti'nin Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarının Dönemler Halinde İrdelenmesi

Bu başlık altında belli yıllar arasında Ak Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikaları incelenecektir.

2.2.1. AK Parti'nin 2002-2007 Yılları Arasındaki Hükümeti Döneminde Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarının İrdelenmesi

AK Parti, 2002 yılında Türkiye'de siyasi sahnede önemli bir değişimi temsil etmiştir. AK Parti'nin 2002-2007 dönemi, partiye güçlü bir ivme kazandıran ve Türk siyasetinde köklü değişikliklere yol açan bir süreci ifade etmektedir. Bu dönem, AK Parti'nin hükümetleri kurduğu ve reformlar gerçekleştirdiği bir dönem olarak öne çıkmaktadır. 2002 genel seçimlerinde AK Parti, oyların büyük bir çoğunluğunu alarak tek başına iktidar olmuştur. Bu sonuç, partinin halk nezdindeki popülaritesini ve toplumsal destek tabanını yansıtmıştır. AK Parti hükümetleri, Türkiye'nin o dönemde karşılaştığı ekonomik, siyasi ve sosyal sorunları ele alarak çözüm odaklı politikaları benimsemiştir. 2002-2007 döneminde AK Parti, geniş kapsamlı reformlar gerçekleştirmiştir. Bu reformlar, demokratikleşme sürecini hızlandırmış, ekonomik büyümeyi desteklemiş ve sosyal politikalarda önemli adımlar atılmıştır. Ekonomik alanda yapılan reformlar, Türkiye'nin istikrarlı bir büyüme dönemine girmesini sağlamış, yatırımların artmasına ve işsizlik oranının düşmesine katkıda bulunmuştur.

AK Parti'nin 2002-2007 döneminde yapılan reformlar arasında demokratikleşme alanında da önemli adımlar atılmıştır. Temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, ifade

özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların azaltılması, sivil toplum kuruluşlarına ve medyaya daha fazla alan sağlanması gibi adımlar atılmıştır. Ayrıca, AB ile ilişkilerde de olumlu gelişmeler kaydedilmiş ve Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde önemli reformlar gerçekleştirilmiştir (Çıtak ve Tür, 2008: 462). Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularında da AK Parti'nin 2002-2007 dönemi önemli adımlar içermiştir. Kadın istihdamını artırmak için çeşitli teşvikler ve politikalar hayata geçirilmiş, kadınların siyasette ve yönetim kademelerinde daha etkin bir rol üstlenmesi teşvik edilmiştir. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların toplumda daha güçlü bir konuma gelmesi amacıyla yasal düzenlemeler yapılmıştır. 2002-2007 döneminde AK Parti'nin sosyal politikalara verdiği önem de dikkat çekicidir. Eğitimde kalite ve erişim konularında yapılan reformlar, sağlık hizmetlerindeki iyileştirmeler, sosyal yardım ve destek programları gibi alanlarda çeşitli adımlar atılmıştır. Bu politikalar, toplumun geniş kesimlerine daha iyi hizmet sunmayı hedeflemiştir (Güler, 2019: 80).

AK Parti'nin 2002-2007 dönemi, Türkiye'nin siyasi, ekonomik, sosyal ve demokratik alanlarda önemli değişimlere şahit olduğu bir süreci temsil etmektedir. Partinin bu dönemde gerçekleştirdiği reformlar ve politikalar, Türkiye'nin kalkınmasına ve demokratikleşme sürecine olumlu etkilerde bulunmuştur. AK Parti'nin hükümetlerinin bu dönemde sağladığı istikrar ve reformist politikaları, Türkiye'nin iç ve dış düzlemdeki algısını da önemli ölçüde değiştirmiştir. 2002 yılında Ak Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye'de kadınlarla ilgili önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde kadınların toplumsal hayatta aktif bir şekilde yer almaları, eşitlik ve adaletin sağlanması, kadın haklarının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Ak Parti'nin iktidara geldiği dönemden itibaren kadınların siyasi katılımını ve temsilini artırmak amacıyla önemli adımlar atılmıştır. Kadın kotası uygulamasıyla siyasi partilerde kadın adayların sayısı artırılmış ve kadınların siyasi hayata katılımı teşvik edilmiştir. Ayrıca, kadınların yerel yönetimlerde daha etkin rol oynamalarını sağlamak için kadın adaylara destek programları düzenlenmiştir.

Kadınların ekonomik hayata katılımını desteklemek amacıyla çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Girişimci kadınların desteklenmesi, kadın istihdamının artırılması, mikro kredi programlarının geliştirilmesi gibi çalışmalar yapılmıştır. Kadınların mesleki eğitim almasını teşvik etmek için çeşitli kurslar ve programlar düzenlenmiştir. Bu sayede kadınların iş gücüne katılımı artmış, ekonomik bağımsızlıklarını elde etmeleri sağlanmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele de Ak Parti hükümetlerinin öncelikli konularından biri olmuştur. Kadınların yaşadığı şiddeti önlemek, korumak ve bu konuda etkin önlemler almak için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kadına şiddetin önlenmesi için acil yardım hattı kurulmuş, şiddet mağdurlarına destek sağlanmıştır. Ayrıca, kadın sığınma evleri sayısı artırılarak, şiddet mağduru kadınlara

güvenli bir ortam sağlanmıştır (Dedeoğlu, 2009: 48-51). Eğitim alanında da kadınlara yönelik çalışmalar yapılmıştır. Kız çocuklarının okula devam etmelerini teşvik etmek, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla projeler hayata geçirilmiştir. Kız çocuklarının okullaşma oranları artırılarak, eğitimden mahrum kalmalarının önüne geçilmiştir. Ayrıca, kadınların mesleki eğitim alma imkanları genişletilmiş, kadınların kendilerini geliştirmelerine ve iş gücüne katılmalarına destek olunmuştur.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların toplumdaki rollerinin güçlendirilmesi için farkındalık çalışmaları yapılmıştır. Kadınların liderlik becerilerini geliştirmeleri için çeşitli eğitim programları düzenlenmiş, kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer almaları teşvik edilmiştir. Ayrıca, kadın haklarına ilişkin bilincin artırılması için kampanyalar düzenlenmiş ve medya aracılığıyla topluma ulaşılmıştır. Ak Parti hükümetlerinin 2002 yılından itibaren kadınlarla ilgili gerçekleştirdiği çalışmalar, kadınların siyasi katılımını, ekonomik güçlenmelerini, şiddetle mücadelelerini ve eğitimde fırsat eşitliğini desteklemeyi hedeflemiştir. Kadınların toplumsal hayatta daha aktif rol almaları, haklarının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önemli adımlar atılmıştır. Ancak, bu alanda daha fazla ilerleme kaydedilmesi ve kadınların haklarına yönelik çalışmalara devam edilmesi önemlidir. 2002-2007 yılları arasındaki dönem, AK Parti'nin iktidara geldiği ve ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik dinamiklerinde önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde, AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarının korunması gibi temel prensipler üzerine odaklanmıştır.

AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikalarının analizi için, parti liderlerinin ve yöneticilerinin kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi konularında yaptığı açıklamaları ve yapılan politika değişikliklerini dikkate almamız gerekmektedir. Bu dönemde, AK Parti'nin kadına yönelik söylemi ve politikaları, toplumda kadınların daha aktif ve güçlü bir rol üstlenmesini destekleyen bir yaklaşımı yansıtmaktadır. AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikalarının temel özelliklerinden biri, kadınların siyasi katılımını teşvik etmek amacıyla yapılan düzenlemelerdir. Bu dönemde gerçekleştirilen yasal değişiklikler, kadınların siyasette daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için kotaların uygulanması ve seçim yasalarındaki cinsiyet ayrımcılığını azaltmayı hedeflemektedir. Ayrıca, AK Parti'nin kadınları siyasete teşvik etmek için düzenlediği bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları da dikkate değerdir. Bu dönemde AK Parti'nin kadına yönelik politikaları, kadınların eğitim ve istihdam olanaklarına erişimini genişletmek amacıyla çeşitli önlemler içermiştir. Kadınların eğitimde daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için kız çocuklarının

okullaşmasını teşvik eden programlar geliştirilmiştir. Ayrıca, mesleki eğitim imkanlarının artırılması ve kadın girişimcilerin desteklenmesi gibi politikalarla kadınların istihdama katılımı teşvik edilmiştir.

AK Parti'nin kadına yönelik söylem ve politikalarında şiddetle mücadele de önemli bir konu olarak ele alınmıştır. Bu dönemde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve şiddetle mücadele edilmesi için yasal düzenlemeler yapılmış ve sığınma evlerinin sayısı artırılmıştır. Ayrıca, kadınların şiddete karşı farkındalığının artırılması ve toplumda cinsiyet eşitliği bilincinin geliştirilmesi için kampanyalar düzenlenmiştir. AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikalarının irdelenmesinde, kadınların toplumda daha fazla görünürlüğünün sağlanması ve katılımlarının teşvik edilmesi de önemlidir. Bu dönemde kadın derneklerine destek verilmiş, kadınların kültürel etkinliklere, spor etkinliklerine ve sanatsal faaliyetlere katılımları teşvik edilmiştir. Kadınların sosyal hayatta daha aktif rol alması için sosyal destek programları ve projeler geliştirilmiştir. Ancak, AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikaları ele alınırken eleştirel bir bakış açısı da önemlidir. Bazı eleştirmenler, parti politikalarının kadınların gerçek ihtiyaçlarına yeterli yanıt vermediğini, cinsiyet eşitliği konusunda daha kapsayıcı ve etkili adımlar atılması gerektiğini savunmaktadır. Bu eleştiriler, kadınların ekonomik güçlenmesi, ayrımcılığın azaltılması ve kadın haklarının korunması gibi alanlarda daha ileri politikaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

AK Parti'nin 2002-2007 yılları arasındaki hükümeti döneminde kadına ilişkin söylem ve politikaları, kadın haklarının korunması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi ilkeleri üzerine odaklanmıştır (AK Parti Kadın Kolları, 2009: 7). 2004 yılında yapılan anayasa değişikliği, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda çeşitli alanlarda önemli düzenlemelere yol açmıştır. Bu değişiklikler, kadınlara yönelik haklar ve eşitlik ilkesi açısından da bazı önemli maddeleri içermektedir. Aşağıda, 2004 anayasa değişikliğiyle kadına yönelik bulunan maddelerin ana hatlarıyla incelendiği akademik bir yazı sunulmuştur: 2004 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliği, Türkiye'de kadınların haklarına ve eşitlik ilkesine daha fazla vurgu yapmayı amaçlamıştır. Bu değişiklikte birlikte Anayasa'nın çeşitli maddeleri kadın haklarını güçlendirecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Değişiklikle birlikte Anayasa'nın 10. Maddesine "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din, mezhep vb. sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" hükmü eklenmiştir. Bu hüküm, cinsiyet temelinde ayrımcılığın önlenmesine ve eşitlik ilkesinin güçlendirilmesine vurgu yapmaktadır. Ayrıca, 2004 anayasa değişikliğiyle birlikte Anayasa'nın 41. Maddesine "Kadınlar ve erkekler, eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla

yükümlüdür” hükmü eklenmiştir. Bu hüküm, kadınların eşitlik haklarının korunmasını ve devletin bu konuda aktif rol oynamasını hedeflemektedir.

Anayasa’nın 90. Maddesine yapılan değişiklikle, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası kadın hakları sözleşmeleri doğrudan iç hukukta uygulanabilir hale getirilmiştir. Bu da, kadın haklarının uluslararası standartlarla uyumlu bir şekilde korunmasını sağlamaktadır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması konusunda da 2004 anayasa değişikliğiyle bazı düzenlemeler yapılmıştır. Anayasa’nın 17. Maddesine “Kimse işkenceye, zalimane, aşağılayıcı veya insanlık dışı muamele veya cezaya tabi tutulamaz” hükmü eklenmiştir. Bu hüküm, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla önemli bir adımdır. 2004 anayasa değişikliği Türkiye’deki kadın hakları alanında önemli gelişmelere yol açmıştır. Kadınların eşitlik haklarına vurgu yapılırken, kadına yönelik ayrımcılığın önlenmesi ve şiddetin engellenmesi amacı güdülmüştür. Bu değişiklikler, Türkiye’nin uluslararası kadın hakları sözleşmelerine uyumunu artırmış ve kadınların toplumsal hayatta daha etkin bir rol oynamasını desteklemiştir. Ancak, bu düzenlemelerin etkin uygulanması ve kadın haklarının tam anlamıyla güvence altına alınması için ilave adımlar atılması gerekmektedir (Canikoğlu, 2013: 62-63).

2.2.2. AK Parti’nin 2007-2011 Yılları Arasındaki Hükümeti Döneminde Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarının İrdelenmesi

AK Parti, 2007-2011 döneminde Türkiye’de siyasi sahnede önemli gelişmelerin yaşandığı bir süreci temsil etmiştir. Bu dönemde AK Parti, ülkenin iç ve dış politikalarında önemli adımlar atmış, ekonomik kalkınmayı desteklemiş ve demokratikleşme sürecini ilerletmiştir. 2007 genel seçimlerinde AK Parti, bir kez daha büyük bir zafer elde ederek tek başına iktidar olmuştur. Bu seçim sonucu, partiye olan halk desteğinin güçlü olduğunu ve politikalarının geniş kesimler tarafından benimsendiğini göstermiştir. AK Parti’nin hükümetleri kurduğu bu dönemde, Türkiye’nin siyasi ve ekonomik istikrarını sağlamak için çeşitli reformlar gerçekleştirilmiştir. 2007-2011 döneminde AK Parti’nin öncelikli hedeflerinden biri, ekonomik büyümeyi sürdürmek ve istikrarı korumaktır. Bu doğrultuda, makroekonomik istikrarın sağlanması, yatırımların teşvik edilmesi ve iş dünyasının desteklenmesi gibi politikalar uygulanmıştır. Bu dönemde Türkiye, istikrarlı bir ekonomik büyüme sergilemiş, yabancı yatırımların artması ve ihracatın büyümesi gibi olumlu göstergeler kaydetmiştir (AK Parti, 2007: 11, 107-111).

Demokratikleşme süreci de AK Parti’nin 2007-2011 döneminde önemli bir odak noktası olmuştur. Temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi ve

sivil toplumun etkin katılımının teşvik edilmesi gibi adımlar atılmıştır. Ayrıca, Kürt meselesi başta olmak üzere, etnik ve kültürel farklılıkların daha iyi yönetilmesi için reformlar gerçekleştirilmiştir. Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularında da AK Parti'nin 2007-2011 dönemi önemli adımlar içermiştir. Kadın istihdamının artırılması, kadınların siyasette ve yönetim kademelerinde daha aktif rol almaları için teşvikler ve politikalar hayata geçirilmiştir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların toplumsal hayatta daha güçlü bir konuma gelmesi için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu dönemde AK Parti, iç ve dış politikalarda da etkili olmuştur. Türkiye'nin bölgesel liderlik rolünü güçlendirmek için aktif diplomasi ve uluslararası ilişkilerdeki adımlar sürdürülmüştür. Özellikle Orta Doğu, Balkanlar ve Afrika gibi bölgelerde Türkiye'nin etkisi artmış, bölgesel işbirliği ve barışın sağlanmasına yönelik çabalar yoğunlaşmıştır. AK Parti'nin 2007-2011 dönemi, Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda önemli ilerlemeler kaydettiği bir dönemi temsil etmektedir. Partinin reformist politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemesi, demokratikleşme sürecini ilerletmesi ve bölgesel liderlik rolünü güçlendirmesi dikkate değer başarılar olarak değerlendirilmektedir.

Ak Parti'nin 2007 sonrası dönemde kadınlarla ilgili çalışmaları, kadın haklarının korunması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların aktif katılımının teşvik edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu dönemde kadınlarla ilgili birçok yasal düzenleme ve politika hayata geçirilmiştir (AK Parti Kadın Kolları Başkanlığı, 2011: 7). İlk olarak, 2007 yılında Türkiye, Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalayarak kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası taahhütlerini güçlendirmiştir. Ayrıca, şiddet mağduru kadınların korunması ve desteklenmesi amacıyla Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Kanun 2012 yılında kabul edilmiştir. Kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek amacıyla da çeşitli politikalar uygulanmıştır. 2008 yılında İş Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, kadın çalışanlara daha fazla koruma sağlanmış ve iş hayatında ayrımcılığın önlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, çocuk sahibi olan kadınlara esnek çalışma imkanları sunulmuş ve kreş hizmetlerine erişim kolaylaştırılmıştır. Kadınların siyasette daha etkin rol alması için de çeşitli adımlar atılmıştır. 2008 yılında Siyasi Partiler Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, siyasi partilerin yönetim organlarında cinsiyet kotası getirilmiş ve kadınların temsil oranının artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca, 2014 yılında yerel seçimlerde kadın adaylara yönelik destek programları ve eğitimler düzenlenmiştir.

Eğitim alanında da kadınların erişimi ve eşit fırsatlar sağlanması için çalışmalar yürütülmüştür. Kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılması ve okul terklerinin azaltılması için çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Ayrıca, 2012 yılında kabul edilen Milli

Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişiklikle cinsiyet eşitliği ilkesi vurgulanmış ve eğitim müfredatında kadın hakları, toplumsal cinsiyet ve kadın-erkek ilişkileri konularının yer alması sağlanmıştır. Sağlık alanında da kadınların ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak için çeşitli adımlar atılmıştır. Kadın sağlığına yönelik programlar ve hizmetler geliştirilmiş, ücretsiz doğum hizmetleri sunulmuş ve aile planlaması konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Ak Parti hükümetleri 2007 sonrası dönemde kadınlarla ilgili çalışmalara odaklanarak, kadın haklarını koruma, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınların aktif katılımını teşvik etme konusunda önemli adımlar atmıştır. Yasal düzenlemeler, politikalar ve destek programları ile kadınların iş gücüne katılımı, siyasette temsil oranı, eğitim erişimi ve sağlık hizmetlerine erişimi gibi alanlarda ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu çalışmaların, Türkiye'de kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta daha güçlü bir konuma gelmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir. 2007-2011 yılları arasındaki dönem, AK Parti'nin ikinci iktidar dönemi olarak önemlidir. Bu dönemde, kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi gibi konular, AK Parti'nin gündeminde önemli yer tutmaktadır. Kadınların toplumda daha aktif ve güçlü bir rol üstlenmeleri, siyasi katılımı artırılmaları ve haklarının korunması hedefleri, parti tarafından vurgulanmaktadır (Ulucan, 2013: 372).

Bu dönemde, AK Parti'nin kadına ilişkin söylemi ve politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yaparak kadınların haklarını korumayı ve güçlenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. AK Parti'nin kadına yönelik söylem ve politikalarını irdelemek için, parti liderlerinin ve yöneticilerinin kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi konularında yaptığı açıklamaları ve yapılan politika değişikliklerini dikkate almamız gerekmektedir. AK Parti'nin 2007-2011 dönemindeki kadına ilişkin politikalarının temel özelliklerinden biri, kadınların siyasi katılımını artırmaya yönelik çabalardır. Bu dönemde gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, kadınların siyasi arenada daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için kotaların uygulanması ve seçim yasalarında cinsiyet ayrımcılığını azaltmayı hedeflemektedir. Ayrıca, AK Parti'nin kadınları siyasete teşvik etmek için düzenlediği bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları da dikkate değerdir. Kadınların eğitim ve istihdam olanaklarına erişimini genişletmek, AK Parti'nin kadına ilişkin politikalarının bir diğer odak noktasıdır. Bu dönemde, kadınların eğitimde daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için okullaşma oranlarının artırılması ve eğitim imkanlarının iyileştirilmesi gibi adımlar atılmıştır. Aynı şekilde, kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla mesleki eğitim programlarına ve girişimcilik desteklerine önem verilmiştir. AK Parti'nin kadına yönelik politikaları, şiddetle mücadele alanında da önemli adımlar atmıştır. Bu dönemde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve şiddetle mücadele edilmesi için yasal

düzenlemeler yapılmış ve sığınma evlerinin sayısı artırılmıştır. Ayrıca, toplumda şiddetin önlenmesi ve kadınların şiddete maruz kalmalarının engellenmesi için farkındalık kampanyaları ve eğitim programları düzenlenmiştir.

AK Parti'nin 2007-2011 dönemindeki kadına ilişkin söylem ve politikalarının irdelenmesinde, kadınların toplumda daha fazla görünürlüğünün sağlanması ve katılımlarının teşvik edilmesi de önemlidir. Bu dönemde, kadın derneklerine destek verilmiş, kadınların kültürel etkinliklere, spor etkinliklerine ve sanatsal faaliyetlere katılımları teşvik edilmiştir. Kadınların sosyal hayatta daha aktif rol alması için sosyal destek programları ve projeler geliştirilmiştir. Ancak, AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikaları ele alınırken eleştirel bir bakış açısı da önemlidir. Bazı eleştirmenler, parti politikalarının kadınların gerçek ihtiyaçlarına yeterli yanıt vermediğini, cinsiyet eşitliği konusunda daha kapsayıcı ve etkili adımlar atılması gerektiğini savunmaktadır. Bu eleştiriler, kadınların ekonomik güçlenmesi, ayrımcılığın azaltılması ve kadın haklarının korunması gibi alanlarda daha ileri politikaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. AK Parti'nin 2007-2011 yılları arasındaki Hükümeti döneminde kadına ilişkin söylem ve politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın haklarının korunması ve kadınların güçlenmesi ilkeleri üzerine odaklanmıştır (Aydemir ve Aydemir, 2011:34).

2.2.3. AK Parti'nin 2011-2015 Yılları Arasındaki Hükümeti Döneminde Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarının İrdelenmesi

AK Parti, 2011-2015 dönemi Türkiye siyasetinde önemli bir aşamayı temsil etmiştir. Bu dönemde AK Parti, Türkiye'nin iç ve dış politikalarında çeşitli gelişmeleri deneyimlemiş ve ülkenin kalkınma sürecine odaklanmıştır. Ayrıca, demokratikleşme, ekonomik büyüme ve sosyal refah gibi alanlarda politika ve reform adımları atılmıştır. 2011 genel seçimlerinde AK Parti, bir kez daha büyük bir zafer elde ederek tek başına iktidar olmuştur. Bu seçim sonucu, partiye olan halk desteğinin sürdüğünü ve politikalarının kabul gördüğünü göstermiştir. AK Parti'nin bu dönemdeki temel hedeflerinden biri, Türkiye'nin ekonomik büyümesini sürdürmek ve refah seviyesini artırmaktır. Bu doğrultuda, ekonomik istikrarın korunması, yatırımların teşvik edilmesi, iş dünyasının desteklenmesi ve istihdamın artırılması gibi politikalar uygulanmıştır.

Demokratikleşme süreci de AK Parti'nin 2011-2015 döneminde önemli bir öncelik olmuştur. Temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi ve sivil toplumun daha etkin katılımının teşvik edilmesi gibi adımlar atılmıştır. Bu dönemde demokratik reformlar hayata geçirilmiş, yargı sistemi üzerinde yapısal düzenlemeler yapılmış

ve anayasa çalışmaları sürdürülmüştür. Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularında da AK Parti'nin 2011-2015 dönemi önemli adımlar içermiştir. Kadın istihdamının artırılması, kadınların siyasette ve yönetim kademelerinde daha aktif rol almaları için teşvikler ve politikalar devreye alınmıştır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların toplumsal hayatta daha güçlü bir konuma gelmesi ve eşit fırsatların sağlanması amacıyla yasal düzenlemeler yapılmıştır (AK Parti, 2011: 14, 157-158). Bu dönemde AK Parti'nin dış politika faaliyetleri de önemli bir yer tutmuştur. Türkiye, bölgesel ve küresel düzeyde aktif bir rol oynamış, barışı destekleyen, işbirliğini güçlendiren ve Türkiye'nin itibarını yükselten politikalar izlemiştir. Bölgesel sorunlar, terörle mücadele, insani yardımlar, sığınmacı politikaları gibi konularda etkin adımlar atılmıştır.

AK Parti'nin 2011-2015 dönemi, Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda istikrarlı bir şekilde ilerlemesine tanıklık ettiği bir dönem olmuştur. Partinin reformist politikaları, demokratikleşme sürecinin ilerletilmesi, ekonomik büyüme ve sosyal refahın artırılması gibi alanlardaki çalışmaları, Türkiye'nin kalkınmasına katkı sağlamıştır. AK Parti'nin 2011-2015 döneminde kadına ilişkin politikaları, kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi gibi konulara odaklanmıştır. Bu dönemde, AK Parti'nin kadına yönelik söylemi ve politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı ve kadınların haklarını korumayı hedeflemiştir. Bu dönemde, AK Parti'nin kadına ilişkin politikalarının bir özelliği, kadınların siyasi katılımını artırmaya yönelik çabalarıdır. Kadınların siyasette daha fazla temsil edilmeleri için yapılan yasal düzenlemeler, kadın kotalarının uygulanması ve seçim yasalarındaki cinsiyet ayrımcılığının azaltılması gibi adımları içermiştir. Aynı zamanda, kadınları siyasete teşvik etmek için bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları da düzenlenmiştir.

Kadınların eğitim ve istihdam olanaklarına erişimini artırmak da AK Parti'nin kadına ilişkin politikalarının bir diğer önemli hedefi olmuştur. Bu dönemde, kadınların eğitime erişimlerini kolaylaştırmak için okullaşma oranlarının artırılması ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi gibi adımlar atılmıştır. Aynı şekilde, kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak için mesleki eğitim programları ve iş bulma destekleri gibi politikalar da uygulanmıştır. AK Parti'nin 2011-2015 dönemindeki kadına ilişkin politikalarının bir diğer odak noktası, kadınlara yönelik şiddetle mücadeledir. Bu dönemde, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması için yasal düzenlemeler yapılmış, sığınma evlerinin sayısı artırılmış ve şiddetle mücadele edilmesi için farkındalık kampanyaları düzenlenmiştir.

Ancak, AK Parti'nin kadına ilişkin söylem ve politikalarının eleştirilmesi de önemlidir. Bazı eleştirmenler, parti politikalarının kadınların gerçek ihtiyaçlarına yeterli yanıt vermediğini

ve cinsiyet eşitliği konusunda daha kapsayıcı adımların atılması gerektiğini savunmaktadır. Bu eleştiriler, kadınların ekonomik güçlenmesi, ayrımcılığın azaltılması ve kadın haklarının daha etkili bir şekilde korunması gibi konuları vurgulamaktadır. AK Parti'nin 2011-2015 dönemindeki iktidar sürecinde kadına ilişkin söylem ve politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın haklarının korunması ve kadınların güçlenmesi ilkeleri üzerine odaklanmıştır (Akınerdem, 2014: 19).

2.2.4. AK Parti'nin 2015-2023 Yılları Arasındaki Hükümeti Döneminde Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarının İrdelenmesi

AK Parti, 2015-2023 dönemi Türkiye siyasetinde önemli bir süreci temsil etmiştir. Bu dönemde AK Parti, Türkiye'nin iç ve dış politikalarında çeşitli gelişmeler yaşanmış ve ülkenin kalkınma hedefleri doğrultusunda önemli adımlar atılmıştır. Ayrıca, demokratikleşme, ekonomik büyüme, sosyal refah ve güvenlik gibi konularda politikalar ve reformlar gerçekleştirilmiştir. 2015 genel seçimleri sonucunda AK Parti, yeniden tek başına iktidar olmuştur. Bu seçim sonucu, partiye olan halk desteğinin devam ettiğini ve AK Parti'nin politikalarının kabul gördüğünü göstermiştir. Bu dönemde AK Parti'nin temel hedefleri arasında ekonomik büyümeyi sürdürmek, istihdamı artırmak, sosyal refahı yükseltmek ve Türkiye'yi güvenli bir ülke haline getirmek yer almıştır. Ekonomik alanda, AK Parti hükümetleri 2015-2023 döneminde büyümeyi teşvik edici politikalar izlemiştir. Yatırımların artırılması, altyapı projelerine önem verilmesi, iş dünyasının desteklenmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda adımlar atılması gibi önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda, gelir dağılımında adaleti sağlamak, yoksulluğu azaltmak ve ekonomik refahı tüm topluma yaymak amacıyla sosyal yardım programları ve istihdam projeleri uygulanmıştır.

Demokratikleşme süreci de AK Parti'nin 2015-2023 döneminde öncelikli konulardan biri olmuştur. Temel hak ve özgürlüklerin korunması, ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi, sivil toplumun katılımının teşvik edilmesi ve yargı sisteminin bağımsızlığının sağlanması gibi alanlarda reformlar yapılmıştır. Anayasa çalışmaları ve demokratikleşme paketleriyle demokratik standartların yükseltilmesi hedeflenmiştir (Altuntaş ve Demirkanoğlu, 2017: 90). Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konusunda da AK Parti'nin 2015-2023 dönemi önemli gelişmelere sahne olmuştur. Kadınların toplumsal hayatta daha aktif rol almaları, eğitim ve istihdam olanaklarının artırılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların siyasette ve yönetim kademelerinde daha fazla temsil edilmeleri gibi alanlarda politikalar ve yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, AK Parti'nin 2015-2023 döneminde dış politika alanında da önemli adımlar atılmıştır. Suriye ve Irak gibi komşu ülkelerde yaşanan iç savaş ve

terör tehdidiyle mücadele edilmiş, mülteci krizi yönetilmiş ve bölgesel istikrarın sağlanması için uluslararası işbirliği önemli bir noktada tutulmuştur. AK Parti'nin 2015-2023 dönemi Türkiye'nin siyasi, ekonomik, sosyal ve dış politika alanlarında önemli adımların atıldığı bir süreç olmuştur. Ekonomik büyüme, sosyal refahın artırılması, demokratikleşme, kadın hakları ve cinsiyet eşitliği gibi konularda gerçekleştirilen çalışmalar, AK Parti'nin Türkiye'nin kalkınmasına katkı sağlama vizyonunu yansıtmıştır. Ancak, bu dönemde yaşanan bazı tartışmalar ve eleştiriler de dikkate alınarak, daha fazla iyileştirme ve ilerleme için sürekli bir çaba gerektiği de unutulmamalıdır.

Ak Parti'nin 2015 sonrası dönemde kadınlara yönelik yatırımları çeşitli alanlarda gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde, kadınların eğitim, istihdam, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel alanlarda güçlendirilmesi ve desteklenmesi hedeflenmiştir. Eğitim alanında, Ak Parti hükümetleri kadınların eğitim imkanlarına erişimini artırmak için önemli adımlar atmıştır. Kız çocuklarının okula devamını teşvik etmek amacıyla başlatılan projeler, okulların fiziki altyapısının iyileştirilmesi, kız çocuklarının okul çağında evliliklerin önlenmesi gibi çalışmalar bu dönemde hayata geçirilmiştir. İstihdam konusunda, Ak Parti hükümetleri kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek ve istihdam olanaklarını artırmak için çeşitli politikaları hayata geçirmiştir. Kadınlara yönelik istihdam teşvikleri, girişimcilik desteği, kreş ve çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi adımlar bu dönemde ön plana çıkmıştır. Sağlık alanında, kadınların sağlıklı bir yaşam sürmelerini desteklemek amacıyla bir dizi politika ve program uygulanmıştır. Kadınların erken teşhis ve tarama hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, gebelik ve doğum süreçlerinin takibini güçlendirmek, aile planlaması hizmetlerini yaygınlaştırmak gibi adımlar bu dönemde önemli rol oynamıştır.

Sosyal güvenlik alanında, Ak Parti hükümetleri kadınların sosyal güvenlik haklarını güçlendirmek ve korumak için çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Kadınların emeklilik haklarının iyileştirilmesi, sosyal yardım programlarında kadınların daha fazla desteklenmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin adımların atılması gibi konular bu dönemde önemli bir gündem oluşturmuştur (Yüksel, 2022: 1312). Ak Parti'nin 2015 sonrası dönemde kadınlara yönelik yatırımları sadece bu alanlarla sınırlı değildir. Kadınların siyasette ve karar alma mekanizmalarında daha etkin rol almalarını sağlamak için çeşitli teşvik ve destek programları uygulanmıştır. Kadınların sosyal hayatta daha aktif olmalarını teşvik etmek amacıyla kültürel etkinlikler, bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları düzenlenmiştir. Bu dönemde yapılan yatırımların amacı, kadınların toplumsal yaşamın her alanında daha güçlü ve aktif bir şekilde yer almalarını sağlamaktır. Kadınların eğitim, istihdam, sağlık, sosyal güvenlik ve

siyaset gibi alanlarda güçlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın haklarının korunması açısından önemli adımlardır (Süslü ve Halifeoğlu, 2022: 236).

Ak Parti hükümetlerinin 2015-2023 arası dönemde kadınlara yönelik yaptığı yatırımlar ve politikalar çeşitli alanlarda gerçekleştirilmiştir. İşte bu dönemdeki bazı önemli gelişmeler:

1. Kadın İstihdamı: Kadınların işgücüne katılımını artırmak için çeşitli politikalar uygulanmıştır. İşgücüne katılımı teşvik etmek amacıyla istihdam destekleri ve teşvikler sağlanmış, kadınların mesleki eğitim imkanları artırılmıştır. Ayrıca, kadın girişimciliği desteklemek için kredi ve hibe programları başlatılmıştır.

2. Kadın Eğitimi: Kadınların eğitime erişimini ve kalitesini artırmak için çeşitli adımlar atılmıştır. Kız çocuklarının okullaşma oranları artırılmış, mesleki eğitim imkanları genişletilmiştir. Kadınların akademik kariyerlerine destek sağlamak amacıyla burs ve eğitim programları sunulmuştur.

3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla ciddi adımlar atılmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele için hukuki düzenlemeler yapılmış, koruma mekanizmaları güçlendirilmiştir. Şiddet mağdurlarına destek sağlamak amacıyla sığınma evleri, danışma merkezleri ve kriz merkezleri gibi tesisler açılmıştır.

4. Kadın Sağlığı: Kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak ve sağlık alanında bilinçlerini artırmak amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kadınlara yönelik ücretsiz sağlık taramaları ve kontrolleri düzenlenmiş, kadın hastalıkları ve doğum konusunda bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmiştir.

5. Kadınların Siyasi Katılımı: Kadınların siyasi katılımını teşvik etmek için çeşitli politikalar ve düzenlemeler yapılmıştır. Siyasi partilerde kadın kotaları uygulanmış, kadınların siyasi liderlik pozisyonlarında daha fazla yer almaları için destekler sunulmuştur. Ayrıca, kadınların siyasette eğitim alabilecekleri programlar ve mentorluk programları düzenlenmiştir.

Ak Parti'nin 2023 Türkiye Yüzyılı Vizyonu, Türkiye'nin 100. Kuruluş yıl dönümü olan 2023'e kadar gerçekleştirmeyi hedeflediği stratejik hedefleri ve politikaları kapsayan bir vizyon belgesidir. Bu vizyon belgesi, Türkiye'yi demokratik, kalkınmış, güçlü ve küresel bir aktör haline getirmeyi amaçlamaktadır (Karabela, 2018: 24). 2023 Türkiye Yüzyılı Vizyonu, ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel alanlarda çeşitli hedefleri içermektedir. Ekonomi alanında, Türkiye'nin rekabetçi ve yenilikçi bir ekonomiye sahip olması, yüksek teknoloji üretimi ve ihracatını artırması, istihdamı ve refahı artırması hedeflenmektedir. Sosyal alanda, eğitimde kalite ve erişim sağlanması, sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, sosyal güvenlik sisteminin güçlendirilmesi, kırsal alanların kalkınması gibi hedefler önemli yer tutmaktadır. Siyasi alanda,

demokratik değerlerin güçlendirilmesi, insan haklarının korunması, adaletin tesisi ve hukukun üstünlüğünün sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca, dış politikada Türkiye'nin etkin ve güçlü bir aktör olması, bölgesel ve küresel barışa katkı sağlaması, uluslararası ilişkilerde güvenilir bir ortak olarak yer alması hedeflenmektedir.

Kültürel alanda, Türkiye'nin tarihi ve kültürel zenginliklerinin korunması ve tanıtılması, kültürel mirasın yaşatılması ve kültürel diplomasi alanında etkin bir rol oynaması önemli hedefler arasındadır. Ak Parti'nin 2023 Türkiye Yüzyılı Vizyonu, Türkiye'nin her alanda kalkınmasını, toplumsal refahın artmasını ve uluslararası alanda etkin bir rol oynamasını amaçlamaktadır. Bu vizyon, Türkiye'nin 2023 hedeflerine ulaşmak için atılacak adımları ve izlenecek politikaları belirlemekte ve Türkiye'nin geleceğine yönelik bir yol haritası sunmaktadır. Ak Parti'nin 2023 Türkiye Yüzyılı Vizyonu kapsamında kadınlarla ilgili söylem ve politikaları, kadınların toplumsal, siyasi, ekonomik ve kültürel hayatta eşit ve etkin bir şekilde yer almalarını hedeflemektedir. Bu bağlamda, aşağıda Ak Parti'nin 2023 vizyonu kapsamında kadınlara yönelik bazı önemli söylem ve politikalardan bahsedilebilir:

1. Kadının İnsan Hakları ve Özgürlükleri: Ak Parti, kadınların insan haklarına saygı gösterilmesini ve temel özgürlüklerinin korunmasını önemsemektedir. Kadınların eşitlik, özgürlük ve adalet ilkelerine dayalı olarak toplumsal yaşama katılmasını desteklemektedir.
2. Kadın Eğitimi ve İstihdamı: Ak Parti, kadınların eğitime erişimini kolaylaştırmak ve eğitim kalitesini artırmak için çeşitli politikalar uygulamaktadır. Aynı zamanda, kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek ve istihdam olanaklarını genişletmek için önlemler almaktadır.
3. Kadın Girişimciliği: Ak Parti, kadın girişimciliğini desteklemek ve kadınların iş dünyasında daha aktif rol almalarını sağlamak için çeşitli teşvikler ve destekler sunmaktadır. Kadınların iş kurmalarını, kendi işlerini yönetmelerini ve ekonomik olarak güçlenmelerini hedeflemektedir.
4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Ak Parti, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması konusunda kararlılıkla hareket etmektedir. Şiddetle mücadele için hukuki düzenlemeler yapmak, toplumsal farkındalık oluşturmak ve destek mekanizmalarını güçlendirmek gibi önlemler alınmaktadır.
5. Kadın Temsiliyeti: Ak Parti, kadınların siyasi ve karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmelerini hedeflemektedir. Kadınların siyasette ve kamu yönetiminde

daha etkin rol alması için pozitif ayrımcılık politikalarını desteklemekte ve kadın adayları teşvik etmektedir.

6. Kadın Sağlığı: Ak Parti, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak ve sağlık alanında eşitsizlikleri gidermek için politikalar geliştirmektedir. Kadın sağlığına yönelik bilgilendirme, erken teşhis ve tedavi imkanlarının sağlanması gibi konular önemsenmektedir.

Ak Parti'nin 2023 Türkiye Yüzyılı Vizyonu kadınlarla ilgili birçok konuda söylem ve politikalara yer vermektedir. Bu politikaların amacı, kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi hayatta daha etkin bir şekilde yer almalarını sağlamak ve kadın haklarını korumaktır. Bu sayede Türkiye'nin kalkınmasına ve demokratik bir toplumun oluşumuna katkıda bulunmak hedeflenmektedir (Demir, 2023: 296).

2.3. AK Parti'nin Toplumsal Cinsiyet Algısı Üzerine İrdelenmesi

Toplumsal cinsiyet algısı, toplumun bireylere cinsiyet rolleri, beklentileri ve normları üzerinden atfettiği değerler, inançlar ve tutumlar bütünüdür. Toplumlar, cinsiyetin sosyal ve kültürel olarak şekillendiği birçok norm ve inanç sistemine sahiptir. Bu normlar, kadın ve erkeklere toplum içinde farklı roller ve sorumluluklar yükleyebilir, bazı davranışları kabul ederken diğerlerini dışlar veya sınırlar. Toplumsal cinsiyet algısı, bireylerin cinsiyet kimliklerini ve rollerini şekillendirirken, toplumun beklentileri, değerleri ve tutumlarına dayanır. Bu algı, bireylerin davranışlarını, tercihlerini, yeteneklerini ve statülerini etkileyebilir. Kadınlar ve erkekler arasında görülen toplumsal eşitsizlikler, bu algıların sonucu olarak ortaya çıkabilir ve devam edebilir. Toplumsal cinsiyet algısı, kültürel ve sosyal bir yapı olup, toplumun normları ve inançlarıyla birlikte değişiklik gösterebilir. Toplumsal cinsiyet algısı, bireylerin cinsiyet rollerini benimsemesi ve uygulaması için bir rehber olarak işlev görebilir. Örneğin, bir toplumda kadınlar ev içinde ağırlıklı olarak çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgilenirken, erkekler ise dışarıda çalışma ve aileye maddi destek sağlama rolünü üstlenebilir. Toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde birçok faktör etkili olabilir. Bunlar arasında kültürel, dini ve tarihi etkenler, medya, eğitim sistemi, aile yapısı ve sosyal normlar bulunmaktadır. Bu faktörler, bireylerin cinsiyet kimliklerini anlamalarına, kabul etmelerine ve toplumun beklentilerine uymalarına yardımcı olabilir veya buna karşı direnç göstermelerine neden olabilir (Bozdoğan, 2022: 85).

Toplumsal cinsiyet algısı, birçok tartışmaya ve eleştiriye de konu olmuştur. Bu eleştiriler, cinsiyet eşitliğine yönelik toplumsal değişimlerin teşvik edilmesi gerektiğini savunan, cinsiyet rollerinin sınırlayıcı olduğunu vurgulayan ve bireylerin kendi cinsiyet kimliklerini belirleme özgürlüğüne vurgu yapan bakış açılarını içermektedir. Toplumsal cinsiyet algısı, bir toplumun kadın ve erkek rollerini, beklentilerini ve normlarını belirleyen sosyal ve kültürel bir yapıdır. Bu algı, bireylerin cinsiyet kimliklerini ve rollerini şekillendirirken, toplumun inançları, tutumları ve değerleriyle etkileşim içindedir. Toplumsal cinsiyet algısının anlaşılması, cinsiyet eşitliği ve toplumsal değişim çabaları için önemli bir adımdır. AK Partinin toplumsal cinsiyet algısını incelemek, parti söylemi ve politikalarının analizini gerektirir. Partinin toplumsal cinsiyet algısı, kadın-erkek ilişkilerini, cinsiyet rollerini ve cinsiyet eşitliği kavramını içeren birçok farklı boyutu kapsar. AK Parti'nin kadınlarla ilgili politikaları, kadının kamusal alanda daha aktif bir rol üstlenmesini, eğitim ve istihdam olanaklarının artırılmasını, şiddetin önlenmesini ve kadın haklarının korunmasını amaçlar.

AK Parti'nin toplumsal cinsiyet algısı ve politikaları incelendiğinde, parti liderlerinin ve yöneticilerinin kadına yönelik söylemleri ve politika değişiklikleri dikkate alınmalıdır. AK Parti, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını benimsemekte ve kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal yaşamda daha fazla yer almasını desteklemektedir. Parti programında kadın hakları ve cinsiyet eşitliği ile ilgili hedeflere vurgu yapılmıştır. Kadınların siyasi katılımının artırılması, kadınların siyasi pozisyonlarda daha fazla temsil edilmeleri ve seçim yasalarında cinsiyet ayrımcılığının azaltılması konularında politikalar geliştirilmiştir. AK Parti, kadınların siyasi arenada aktif rol almalarını teşvik etmek için eğitim programları düzenlemiş ve kadınları siyasete teşvik etmiştir.

AK Parti'nin toplumsal cinsiyet algısının bir diğer boyutu, kadınların eğitim ve istihdam olanaklarına erişimini artırmayı hedefleyen politikalar. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılması ve eğitim kalitesinin iyileştirilmesi gibi adımlar atılmıştır. Kadınların işgücüne katılımını teşvik etmek amacıyla, mesleki eğitim programları, girişimcilik destekleri ve kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi politikalar uygulanmıştır. AK Parti'nin toplumsal cinsiyet algısı, Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması üzerine de odaklanmıştır. Yasal düzenlemelerle kadına yönelik şiddetle mücadelede adımlar atılmış, sığınma evlerinin sayısı artırılmış ve şiddetle mücadele edilmesi için farkındalık kampanyaları düzenlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun olduğunu vurgulayan AK Parti, şiddeti önlemek için erkeklerin eğitimi ve bilinçlendirilmesi gibi konulara da önem vermiştir. Ancak, AK Parti'nin toplumsal cinsiyet algısı ve politikaları eleştirel bir gözle de değerlendirilmelidir. Bazı eleştirmenler, parti

politikalarının kadınların gerçek ihtiyaçlarına yeterli yanıt vermediğini ve cinsiyet eşitliği konusunda daha kapsayıcı adımların atılması gerektiğini savunmaktadır. Özellikle kadınların ekonomik güçlenmesi, ayrımcılığın azaltılması ve kadın haklarının daha etkili bir şekilde korunması gibi alanlarda daha ileri politikaların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, AK Partinin toplumsal cinsiyet algısı, kadın hakları, cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi üzerine odaklanan politikaları içermektedir. Kadınların siyasi katılımının artırılması, eğitim ve istihdam olanaklarının geliştirilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi gibi alanlarda politikalar uygulanmıştır. Ancak, bu politikaların etkinliği, uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği konularında daha fazla araştırma ve değerlendirme yapılması gerekmektedir. AK Parti'nin toplumsal cinsiyet algısı ve politikaları, toplumsal değişim ve cinsiyet eşitliği mücadelesi açısından önemli bir çalışma alanı oluşturmuştur (Bozdoğan, 2022: 86).

2.4. Kadınlarla İlgili Yasal Gelişmeler

Kadınlarla ilgili yasal gelişmeler, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınların haklarını güvence altına almak ve ayrımcılığı önlemek amacıyla gerçekleştirilen yasal düzenlemeleri kapsamaktadır. Türkiye'de kadınların haklarının geliştirilmesine yönelik çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış ve bu konuda önemli adımlar atılmıştır. Bunlardan ilki, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. Maddesinde yer alan eşitlik ilkesidir. Bu ilke, kadınlarla erkekler arasında her türlü ayrımcılığın önlenmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını hedeflemektedir. Anayasa, kadınlara siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda eşit haklar tanıyan hükümler içermektedir. Kadınların siyasi katılımını güçlendirmek amacıyla da çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1934 yılında Türkiye'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmış, böylece kadınlar siyasi süreçlere aktif bir şekilde katılabilme imkanına sahip olmuşlardır. Ayrıca, kadınların siyasi temsilini artırmak için seçim yasalarında kotalar ve pozitif ayrımcılık önlemleri alınmıştır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla da yasal düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye'de 2012 yılında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kabul edilmiştir. Bu sözleşme, kadına yönelik şiddeti önlemek, mağdurları korumak, failleri cezalandırmak ve kurbanlara destek sağlamak için kapsamlı bir hukuki çerçeve sunmaktadır (Ülger, 2015: 28). Kadınların çalışma hayatındaki haklarının güvence altına alınması da yasal düzenlemelerle desteklenmiştir. Türkiye'de iş kanunları ve çalışma mevzuatı, kadınların

istihdam edilmelerini, eşit işe eşit ücret alabilmelerini ve iş yerinde ayrımcılığa maruz kalmamalarını sağlamak için çeşitli hükümler içermektedir. Ayrıca, doğum izni gibi sosyal güvenlik hakları da kadınların iş yaşamında daha iyi koşullarda yer alabilmelerini desteklemektedir. Kadınlarla ilgili yasal gelişmeler, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların haklarını korumak amacıyla gerçekleştirilen düzenlemeleri ifade etmektedir. Bu yasal düzenlemeler, kadınların siyasi katılımını artırmak, kadına yönelik şiddeti önlemek, çalışma hayatında eşitlik sağlamak ve kadınların genel refahını güvence altına almak gibi hedefleri desteklemektedir. Ancak, yasal düzenlemelerin yanı sıra uygulama ve toplumsal farkındalık da önemlidir, çünkü yasaların etkili bir şekilde hayata geçirilmesi ve toplumda gerçek bir değişim yaratılması için tüm paydaşların işbirliği gerekmektedir.

Türkiye tarihi boyunca kadınlarla ilgili yasal gelişmeler çeşitli dönemlerde gerçekleşmiştir. Bu dönemlerde yapılan yasal düzenlemeler, kadınların sosyal statülerini iyileştirmeyi ve haklarını güvence altına almaya yönelik adımları içermiştir. Aşağıda, Türkiye tarihi boyunca kadınlara yönelik önemli yasal gelişmelerden bazılarına değinilecektir. Cumhuriyet Dönemi: Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte kadınların toplumsal statüsüne ilişkin önemli yasal değişiklikler gerçekleşmiştir. 1926'da kabul edilen Türk Medeni Kanunu, kadın ve erkek arasında eşitlik ilkesini benimsemiş ve kadınlara miras hakkı tanımıştır. 1930'da yapılan kanun değişikliğiyle kadınların boşanma hakkı ve velayet konularındaki hakları güçlendirilmiştir. 1934'te yapılan yasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiş ve Türkiye'de ilk kez kadın milletvekilleri parlamentoya girmiştir. 1950'ler ve Sonrası: 1950'lerden itibaren yapılan yasal düzenlemelerle kadınların çalışma hayatına katılımı ve eğitim hakları güçlendirilmiştir. 1954'te kabul edilen İş Kanunu'yla kadınlara doğum izni ve emzirme hakları tanınmıştır. 1961 Anayasası ise kadınlara eşitlik ilkesini vurgulamış ve cinsiyet ayrımcılığını yasaklamıştır.

2000'ler ve Sonrası: 2000'li yıllardan itibaren kadın hakları konusunda daha kapsamlı yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. 2004'te yapılan kanun değişiklikleriyle cinsel taciz suçunun tanımı genişletilmiş ve kadınların korunması amacıyla önlemler alınmıştır. 2012'de çıkarılan Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) da kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet suçlarına ilişkin önemli düzenlemeler yapılmıştır (Odyakmaz, 2017). Yukarıda bahsedilen yasal düzenlemeler, kadınların haklarını güvence altına almak ve toplumsal statülerini iyileştirmek için atılmış önemli adımlardır. Ancak, kadın hakları alanında hala bazı zorluklar ve sorunlar devam etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik daha kapsamlı yasal düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanması önemlidir. Ayrıca, toplumda kadınların bilinçlendirilmesi, eğitimi ve güçlendirilmesi için destekleyici politikaların

geliştirilmesi gerekmektedir. AK Parti hükümetleri döneminde, kadınların siyasi katılımını artırmak amacıyla bir dizi yasal düzenleme yapılmıştır. 2002 yılında kabul edilen Siyasi Partiler Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, siyasi partilerin aday listelerinde kadınların temsili oranı artırılmış ve kadın kotası uygulaması başlatılmıştır. Buna göre, seçimlerde her partiye en az %33 kadın aday gösterme zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca, kadınların seçme ve seçilme hakkının kullanımını teşvik etmek amacıyla seçim yasalarında da değişiklikler yapılmıştır. 2007 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle, milletvekili seçimlerinde eşitlik ilkesi benimsenmiş ve cinsiyet ayrımcılığını içeren hükümler kaldırılmıştır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla da önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. 2012 yılında kabul edilen Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Onaylanması Hakkında Kanun, kadına yönelik şiddetin her türlüşünü kapsayan kapsamlı bir yasal çerçeve sunmuştur. Bu yasa, şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması, etkin bir cezalandırma sistemi oluşturulması ve toplumda farkındalığın artırılması gibi konuları içermektedir (Erkal, 2017: 169). Ayrıca, 2007 yılında yapılan Medeni Kanun'da da önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle, kadınların medeni hakları güçlendirilmiş, evlilikte eşitlik ilkesi benimsenmiş ve kadının aile içindeki konumu güçlendirilmiştir. Bununla birlikte, AK Parti hükümetleri döneminde kadınlarla ilgili bazı önemli yasal düzenlemelerin örnekleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Ateş ve Yavuz, 2017: 29):

1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi: AK Parti hükümetleri, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla önemli yasal düzenlemeler yapmıştır. 2012 yılında "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" kabul edilmiştir. Bu kanun, kadınlara karşı şiddeti önlemek, mağdurları korumak ve şiddeti gerçekleştirenleri cezalandırmak amacıyla kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

2. Kadının Siyasi Katılımı: AK Parti, kadınların siyasi katılımını teşvik etmek amacıyla yasal düzenlemeler yapmıştır. 2004 yılında seçim yasasında değişiklik yapılarak, kadın kotası uygulanması sağlanmıştır. Bu düzenlemeyle, siyasi partilerin aday listelerinde en az %33 oranında kadın aday yer alması zorunluluğu getirilmiştir.

3. Eğitim ve İstihdam Olanakları: AK Parti hükümetleri, kadınların eğitim ve istihdam olanaklarına erişimini artırmak için çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Örneğin, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla okullaşma oranlarını artırmak için çeşitli politikalar hayata geçirilmiştir. Ayrıca, mesleki eğitim programları, iş bulma destekleri ve girişimcilik fırsatları sunularak kadınların istihdama katılımı teşvik edilmiştir.

4. Aile İçi Eşitlik: AK Parti hükümetleri, aile içi eşitlik konusunda yasal düzenlemeler yapmıştır. Örneğin, Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişikliklerle kadın ve erkek arasındaki evlilik birliği ve aile sorumlulukları daha eşitlikçi bir şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle kadınların aile içinde daha aktif rol alması ve karar süreçlerine katılımı teşvik edilmiştir.

5. Kadının Sağlık Hizmetlerine Erişimi: AK Parti hükümetleri, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak amacıyla yasal düzenlemeler yapmıştır. Örneğin, gebelik ve doğum hizmetleri ücretsiz hale getirilmiş, kadın sağlığına yönelik kampanyalar düzenlenmiş ve kadınların cinsel ve üreme sağlığına ilişkin bilgilendirme programları yürütülmüştür.

AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik yapılan yeni yasal düzenlemeler, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamda daha aktif bir rol üstlenmelerini teşvik etmek amacı taşımaktadır. Bu kapsamda, kadınların iş hayatında eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamak için cinsiyet ayrımcılığını engelleyici düzenlemeler yapılmıştır. AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik yeni yasal düzenlemeler arasında, kadın istihdamını artırmaya yönelik teşvikler ve destekler bulunmaktadır. Kadınların işgücüne katılımını kolaylaştırmak amacıyla kreş hizmetlerinin sunulması ve iş yerlerinde kreşlerin kurulması teşvik edilmiştir. Ayrıca, hamilelik ve doğum sürecinde kadınların haklarının korunmasını sağlamak amacıyla düzenlemeler yapılmıştır. Kadınlara hamilelik ve doğum izni, doğum sonrası izin gibi haklar tanınmış ve bu süreçlerde iş güvencesi sağlanmıştır. Cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele edilmesi amacıyla işverenlere eşit fırsatlar sunmaları, cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmamaları ve eşit ücret politikaları izlemeleri konusunda yükümlülükler getirilmiştir. Taciz ve mobbing gibi sorunlarla mücadele etmek için yasal koruma önlemleri güçlendirilmiş ve iş yerlerinde bu tür davranışları önlemeye yönelik politikalar geliştirilmiştir. Kadınların ailevi sorumluluklarını yerine getirebilmelerini desteklemek amacıyla esnek çalışma saatleri ve uzaktan çalışma gibi düzenlemeler yapılmıştır. Kadınların mesleki eğitim ve gelişimlerini desteklemek için çeşitli programlar ve destekler sunulmuştur. Kadınların iş hayatında liderlik pozisyonlarına erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla yönetim kurullarında kadın temsiliinin artırılması teşvik edilmiştir. Kadın girişimciliğini desteklemek amacıyla finansal kaynaklara erişimi kolaylaştıran düzenlemeler yapılmıştır.

Sonuç olarak, AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik yeni yasal düzenlemeler, kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta daha fazla söz sahibi olmalarını ve

eşit fırsatlara erişimlerini sağlamayı hedeflemektedir. Bu düzenlemeler, kadınların güçlenmesini ve toplumun kalkınmasını desteklemektedir (Korkusuz, 2013: 820).

2.4.1. Anayasadaki Değişiklikler, Kanun ve Yönetmelikler

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, ülkenin temel hukuki metnidir ve toplumun düzenlenmesi, devletin işleyişi ve vatandaşların hak ve özgürlüklerini koruma amacı güder. Anayasa, zaman içinde çeşitli değişikliklere tabi tutulmuş ve güncellenmiştir. Bu değişiklikler, kanunlar ve yönetmelikler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Anayasa değişiklikleri genellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan yasama süreciyle gerçekleştirilir. Meclis, anayasa değişikliği tekliflerini görüşüp oylayarak kabul eder ve bu değişiklikler daha sonra Cumhurbaşkanı tarafından onaylanır. Anayasa değişiklikleri, toplumsal ihtiyaçlara, hukuki gelişmelere ve siyasi süreçlere cevap vermek amacıyla yapılır. Kanunlar ise Anayasa'nın uygulanmasını düzenleyen ve detayları belirleyen hukuki metinlerdir. Türkiye'de kanunlar, TBMM tarafından kabul edilir ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanır. Kanunlar, genel veya özel konuları düzenleyebilir ve farklı alanlarda düzenlemeler yapabilir. Kadınlarla ilgili kanunlar, kadın haklarını güçlendirmek, eşitlik ilkesini sağlamak, ayrımcılığı önlemek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemek amacıyla yapılabilir.

Yönetmelikler ise kanunlara dayanarak belirlenen ve kanunların uygulanmasını ayrıntılı bir şekilde düzenleyen düzenlemelerdir. Yönetmelikler genellikle ilgili bakanlık veya kurum tarafından hazırlanır ve yayımlanır. Kadınlarla ilgili yönetmelikler, kadınların haklarını ve ayrıcalıklarını koruma, sağlık, eğitim, istihdam gibi alanlarda eşitlik sağlama amacı güder. Bu çerçevede, kadınlarla ilgili anayasa değişiklikleri, kanunlar ve yönetmelikler, kadınların haklarını güvence altına almak, ayrımcılığı önlemek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların refahını desteklemek için yapılan düzenlemeleri içermektedir. Bu düzenlemeler, kadınların siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda eşit haklara sahip olmalarını ve aktif bir şekilde topluma katılmalarını amaçlamaktadır (KSGM, 2016: 11). Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca gerçekleştirilen anayasa değişiklikleri, ülkenin siyasi, hukuki ve toplumsal yapısını etkileyen önemli adımlardır. Bu değişiklikler, genellikle toplumsal ihtiyaçlar, siyasi gelişmeler ve hukuki reformlar doğrultusunda yapılmıştır. Bazı anayasa değişiklikleri örnekleri aşağıdaki gibi gösterilebilmektedir (TBMM, 2008, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5735.html>):

1. 1924 Anayasası: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası olan 1924 Anayasası, laiklik ilkesini temel almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun dini nitelikli yapısından farklı olarak, bu anayasa laik bir devlet yapısını benimsemiştir.
2. 1961 Anayasası: 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen askeri darbenin ardından hazırlanan 1961 Anayasası, demokratik hukuk devleti ilkesini esas almıştır. Bu anayasa, temel hak ve özgürlüklere vurgu yapmış ve siyasi partilerin işleyişini düzenlemiştir.
3. 1982 Anayasası: 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleşen askeri darbenin ardından hazırlanan 1982 Anayasası, halen yürürlükte olan anayasadır. Bu anayasa, güçlü bir devlet yapısını ve milli birlik ve beraberliği vurgulamaktadır. Ayrıca, insan haklarına, demokratik ilkelerin korunmasına ve temel hak ve özgürlüklere değinilmiştir.
4. 2001 Anayasa Değişiklikleri: 2001 yılında gerçekleştirilen anayasa değişiklikleri ile birlikte, bazı önemli reformlar yapılmıştır. Bu değişiklikler, temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesini, demokratik işleyişin iyileştirilmesini ve Avrupa Birliği (AB) normlarına uyumu hedeflemiştir.
5. 2017 Anayasa Değişiklikleri: 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen referandum sonucunda kabul edilen anayasa değişiklikleri, Türkiye'nin yönetim sisteminde önemli bir değişikliği beraberinde getirmiştir. Bu değişiklikler, parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişi öngörmüş ve devlet organlarının yetki ve sorumluluklarını yeniden düzenlemiştir.

Anayasadaki Değişiklikler:

- 2004 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle, kadınların siyasi katılımını teşvik etmek amacıyla seçim yasasına kadın kotası eklendi. Buna göre, siyasi partilerin aday listelerinde en az %33 oranında kadın aday bulundurma zorunluluğu getirildi.

- 2010 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle, cinsiyet ayrımcılığını önlemek ve cinsiyet eşitliğini güvence altına almak amacıyla "cinsiyet" ifadesi anayasal koruma altına alındı.

Kanunlar:

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012): Kadına yönelik şiddeti önlemek, mağdurları korumak ve şiddeti gerçekleştirenleri cezalandırmak amacıyla kapsamlı bir yasal çerçeve sunar. Bu kanun, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, koruyucu tedbirlerin alınması, sığınma evlerinin kurulması ve şiddetle mücadele için hukuki destek sağlanması gibi konuları kapsar.

- Türk Medeni Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler: AK Parti hükümetleri döneminde Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, aile içinde eşitlik ve kadının statüsünün güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Kadın ve erkek arasındaki evlilik birliği ve aile sorumlulukları daha eşitlikçi bir şekilde düzenlenmiştir.

Yönetmelikler:

- Kadının Siyasi Katılımını Teşvik Yönetmeliği: Bu yönetmelik, kadınların siyasi katılımını teşvik etmek amacıyla seçimlere katılan siyasi partilerin kadın adaylarının sayısını düzenler ve belirli oranlarda kadın aday bulundurma zorunluluğu getirir.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Çalışmalarına İlişkin Yönetmelikler: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımını teşvik etmek için çeşitli yönetmelikler çıkarmıştır. Bu yönetmelikler, kadın istihdamını desteklemek, kadınlara yönelik eğitim programları düzenlemek, kadın girişimciliğini teşvik etmek gibi konuları kapsar (Ateş ve Yavuz, 2017: 34).

2.4.2. Aile Mahkemelerinin Kurulması

Aile mahkemeleri, hukuki süreçlerde aile ve ailevi ilişkilerle ilgili konuları ele alan özel mahkemelerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nde aile mahkemeleri, aile hukuku alanında uzmanlaşmış hakimler tarafından yönetilmektedir. Bu mahkemeler, evlilik, boşanma, mal paylaşımı, nafaka, velayet, vesayet, miras gibi konularda yargılama yapmakta ve hukuki çözüm üretmektedir. Aile mahkemeleri, Türkiye'de Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Aile mahkemelerinin kuruluş amacı, ailevi sorunların hızlı, etkili ve adil bir şekilde çözülmesini sağlamaktır. Bu mahkemeler, ailevi sorunların doğasından kaynaklanan özel ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde yapılandırılmıştır. Aile mahkemeleri, evlilik birliğiyle ilgili davaların yanı sıra çocukların korunması, bakımı ve yetiştirilmesine ilişkin konuları da ele almaktadır. Bu mahkemelerde, çocukların en iyi çıkarları ve haklarının korunması ön planda tutulmaktadır. Çocukların velayeti, düzenli temas, eğitim masrafları gibi konularda kararlar alınmaktadır.

Aile mahkemeleri, evlilik ve aile birliği konularında taraflara arabuluculuk, uzlaşma ve alternatif çözüm yollarını önermektedir. Bu sayede, uzlaşma yoluyla sorunların çözümü teşvik edilmekte ve tarafların mağduriyeti önlenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca, aile mahkemeleri aile içi şiddet, çocuk istismarı gibi durumlarda da koruyucu tedbirler alabilmektedir. Aile mahkemelerinin çalışmalarında hızlı ve etkin bir adalet sağlanması hedeflenmektedir. Bu amaçla, aile mahkemelerindeki yargılama süreçleri hızlandırılmış ve daha esnek bir yapı oluşturulmuştur. Böylece, ailevi sorunların uzaması ve tarafların mağduriyetinin artması

önlenmeye çalışılmaktadır. Aile mahkemelerinin faaliyetleri, Türkiye'deki aile hukuku alanında önemli bir rol oynamaktadır. Bu mahkemeler, ailevi sorunlara hızlı ve etkin bir şekilde çözüm üretmekte ve aile bireylerinin haklarını korumaktadır. Ayrıca, aile mahkemeleri, ailevi sorunları arabuluculuk ve uzlaşma yoluyla çözme konusunda da önemli bir rol oynamaktadır. Aile mahkemeleri, Türkiye Cumhuriyeti'nde aile hukuku alanında önemli bir yargı organı olarak faaliyet göstermektedir. Bu mahkemeler, ailevi sorunları çözme konusunda uzmanlaşmış hakimler tarafından yönetilmekte ve adil bir hukuki süreç sağlamaktadır. Aile mahkemeleri, ailevi sorunların hızlı, etkin ve adil bir şekilde çözülmesini amaçlamaktadır.

AK Parti hükümetleri döneminde, aile hukuku alanında önemli yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlemelerden biri de Aile Mahkemelerinin kurulmasıdır. Aile Mahkemeleri, aile içi uyuşmazlıkların çözümü ve aile hukukuna ilişkin davaların görülmesi için özel olarak oluşturulan mahkemelerdir (Filiz, 2011: 74). Aile Mahkemelerinin kurulması, aile içi sorunların hızlı ve etkin bir şekilde çözülmesini amaçlamaktadır. Aile birliğinin korunması, boşanma davaları, velayet, nafaka, mal paylaşımı gibi konular Aile Mahkemeleri tarafından ele alınmaktadır. Bu sayede, aile içi sorunlara ilişkin davaların daha özelleştirilmiş bir yaklaşımla ele alınması ve adil bir şekilde çözülmesi hedeflenmektedir. Aile Mahkemelerinin kurulmasıyla birlikte, aile hukuku alanında uzmanlaşmış yargıçlar ve mahkeme personeli atanmıştır. Bu sayede, aile davalarıyla ilgilenen uzman kişilerin görev yapması sağlanmış ve mahkemelerde daha kapsamlı bir bilgi ve deneyim birikimi oluşturulmuştur.

Aile Mahkemelerinin kurulmasıyla birlikte, aile içi sorunlara ilişkin davaların daha hızlı bir şekilde sonuçlandırılması hedeflenmiştir. Gecikmelerin azaltılması ve süreçlerin etkin bir şekilde yürütülmesi, aile bireylerinin yaşadığı zorlukların daha çabuk aşılmasına yardımcı olmaktadır. Aile Mahkemeleri, çocuk haklarının korunması ve çocukların çıkarlarının gözetilmesi konusunda özel bir öneme sahiptir. Çocukların velayeti, ziyaret hakkı, ebeveynlik planlaması gibi konular Aile Mahkemeleri tarafından değerlendirilir. Böylece, çocukların en iyi çıkarlarının gözetilmesi ve onların sağlıklı bir şekilde gelişmelerinin desteklenmesi amaçlanır. Aile Mahkemeleri, aile içi şiddet ve mağduriyet konularında da etkin bir rol oynamaktadır. Şiddet mağdurlarının korunması, geçici tedbirlerin alınması, şiddeti gerçekleştiren kişilerin cezalandırılması gibi konular Aile Mahkemeleri tarafından değerlendirilir. Bu sayede, aile içi şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacı güdülmektedir. Aile Mahkemeleri, arabuluculuk ve uzlaştırma yöntemlerinin kullanılması konusunda da önemli bir rol oynamaktadır. Aile içi uyuşmazlıkların çözümünde arabuluculuk ve uzlaştırma yöntemleri teşvik edilir ve taraflar arasında anlaşmazlıkların dostane bir şekilde

özölmesi sağlanır. Bu sayede, dava süreçlerinin daha az yıpratıcı ve uzlaşmacı bir yaklaşımın benimsenmesi hedeflenir.

Aile Mahkemeleri, aile içi sorunlara ilişkin dava süreçlerinin gizliliğini sağlamaktadır. Aile bireylerinin mahremiyetinin korunması ve duygusal zorluklarla başa çıkabilme imkanı sunulması amaçlanır. Bu sayede, aile içi sorunlardan kaynaklı mahkeme süreçleri toplum önünde daha az travmatik bir şekilde yürütülebilir. Aile Mahkemelerinin kurulması, hukuki bir güvence ve adalet sağlama amacı taşımaktadır. Aile içi sorunlara ilişkin kararların adil bir şekilde verilmesi, yasaların ve ilgili mevzuatın doğru bir şekilde uygulanması hedeflenir. Böylece, aile bireylerinin haklarının korunması ve hukuki güvencenin sağlanması amaçlanır. Aile Mahkemelerinin kurulması, aile içi sorunlara ilişkin dava süreçlerinin profesyonel bir şekilde yürütölmesini sağlamaktadır. Mahkemelerdeki uzmanlık ve deneyim, aile bireylerinin ihtiyaçlarına daha iyi bir şekilde cevap verebilmeyi amaçlar. Böylece, aile hukuku alanında daha etkin ve verimli bir adalet sistemi oluşturulur.

Aile Mahkemelerinin kurulması, aile birliğinin korunması ve aile içi sorunların çözümüne yönelik toplumsal bir farkındalık oluşturmayı hedefler. Bu mahkemeler, aile içi sorunların sadece hukuki bir yönü olmadığını, aynı zamanda sosyal, psikolojik ve duygusal boyutları olduğunu vurgular. Böylece, toplumun aile içi ilişkilere ve sorunlara daha duyarlı olması sağlanır. Aile Mahkemeleri, aile içi sorunlara ilişkin çözüm odaklı yaklaşımların benimsenmesini teşvik eder. Tarafların uzlaşma, anlaşma ve ortak çıkarlarına odaklanma gibi yöntemleri destekler. Böylece, aile içi sorunların yargısal süreçler yerine uzlaşma ve işbirliği yoluyla çözölmesi hedeflenir. Aile Mahkemeleri, toplumda cinsiyet eşitliği ve aile içi adaletin sağlanması konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Kadınların haklarının korunması, çocukların çıkarlarının gözetilmesi ve aile içi şiddetin önlenmesi gibi konular Aile Mahkemelerinin öncelikleri arasındadır. Bu sayede, toplumda cinsiyet eşitliği bilincinin yaygınlaşması ve aile içinde adaletin sağlanması hedeflenir.

Aile Mahkemeleri, aile hukukunda yaşanan değişimlere ve toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilmek için sürekli olarak güncellenmektedir. İhtiyaç duyulan yeni yasal düzenlemeler ve uygulamaların hayata geçirilmesi için çalışmalar yürütölür. Böylece, Aile Mahkemeleri sürekli olarak gelişmekte ve aile hukukunun gereksinimlerine uyum sağlamaktadır (Cılga, 2002: 53). Sonuç olarak, AK Parti hükümetleri döneminde Aile Mahkemelerinin kurulması, aile içi sorunların çözümüne yönelik etkin bir hukuki çerçeve sunmayı amaçlayan önemli bir adımdır. Bu mahkemeler, aile bireylerinin haklarını koruma, çocukların çıkarlarını gözetme ve aile içi adaleti sağlama konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Aile Mahkemelerinin kurulmasıyla

birlikte, aile hukukunda uzmanlaşmış yargıçların görev yapması, arabuluculuk ve uzlaştırma yöntemlerinin kullanılması ve mahkeme süreçlerinin daha etkin bir şekilde yürütülmesi sağlanmaktadır. Aile Mahkemeleri, toplumda cinsiyet eşitliği bilincinin yaygınlaşması ve aile içi sorunların uzlaşma yoluyla çözülmesi için önemli bir zemin oluşturmaktadır.

2.4.3. İş Kanunu

İş Kanunu, bir ülkedeki çalışma hayatını düzenleyen ve işçilerin haklarını koruyan hukuki bir metindir. İş ilişkileri, işçilerin çalışma koşulları, ücret, sosyal haklar, iş güvencesi ve işveren ile işçi arasındaki ilişkiler gibi konuları düzenleyen bir çerçeve sunar. İş Kanunu, işçilerin çalışma süreleri, izin hakları, iş güvenliği ve sağlığı gibi konularda da düzenlemeler içerir. Akademik anlamda İş Kanunu, iş ilişkilerinin hukuki boyutunu inceler ve işçilerin korunması, çalışma koşullarının düzenlenmesi, işverenin yükümlülükleri ve işçi haklarının güvence altına alınması gibi konuları analiz eder. İş Kanunu, ülkedeki işçi-işveren ilişkilerinin adil ve dengeli bir şekilde yürütülmesini hedefler. İş Kanunu'nun ana hedefi, işçilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve çalışma koşullarını düzenlemektir. Kanun, işçilerin çalışma saatleri, ücretler, izin hakları, sosyal güvenceler, işe alınma ve işten çıkarma süreçleri gibi konuları belirler. Aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini, çalışma ortamının iyileştirilmesini ve işverenin işçilere sağlaması gereken hakları düzenler.

İş Kanunu, işçilerin korunması, eşitlik ilkesinin sağlanması, ayrımcılığın önlenmesi ve adil çalışma koşullarının sağlanması gibi temel prensipleri içerir. Ayrıca, işçi sendikalarının kurulması ve örgütlenme özgürlüğü gibi çalışma hayatında kolektif hakları da düzenler (Yuvalı, 2013: 94). Akademik çalışmalar, İş Kanunu'nun etkilerini, uygulamalarını, değişimlerini ve işçi- işveren ilişkilerine olan etkisini analiz eder. Bu tür çalışmalar, işçi haklarına yönelik iyileştirmelerin gerekliliğini, işverenlerin sorumluluklarını ve işçilerin korunmasına yönelik politika önerilerini içerir. İş Kanunu, iş ilişkilerindeki denge ve adaletin sağlanması amacıyla sürekli olarak gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca kadınları kapsayan iş kanunları, kadınların iş hayatında eşitlik, güvence ve koruma sağlanması amacıyla önemli düzenlemeler içermiştir. İş kanunları, kadınların çalışma şartları, iş güvencesi, çalışma saatleri, doğum ve emzirme izinleri gibi konuları düzenlemektedir.

Özellikle son dönemde yapılan yasal düzenlemelerle, kadınların iş gücüne katılımının desteklenmesi ve kadın çalışanların haklarının güvence altına alınması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, iş yerlerinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınlara ayrımcılık yapılmasının önlenmesi, cinsel taciz ve şiddetin engellenmesi gibi konulara öncelik verilmiştir. Kadınları

kapsayan iş kanunları arasında en önemli düzenlemelerden biri, işyerinde kadınların çalışma şartlarını ve iş güvencesini düzenleyen İş Kanunu'dur. İş Kanunu, kadınların çalışma süreleri, gece çalışmaları, doğum ve emzirme izinleri gibi konuları içeren hükümler içermektedir. Bu düzenlemeler, kadınların sağlıklarını korumak ve aile yaşamlarını dengelemek amacıyla yapılmıştır.

Ayrıca, Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek ve desteklemek amacıyla istihdam politikaları ve programlar da uygulanmaktadır. Kadın girişimciliğini destekleyen programlar, kadınların mesleki eğitim imkanlarına erişimini artırmayı hedefleyen projeler, kreş ve çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi önlemler alınmıştır. Kadınları kapsayan iş kanunlarındaki düzenlemeler, kadınların iş hayatında daha güvenceli ve eşit şartlarda çalışmalarını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Ancak, bazı alanlarda hala iyileştirme ve güçlendirme ihtiyacı bulunmaktadır. Özellikle kadınların liderlik pozisyonlarında temsil edilmesi, eşit ücret politikalarının uygulanması, kadınların işyerindeki fırsat eşitliğinin sağlanması gibi konular daha fazla dikkat gerektiren alanlardır. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca kadınları kapsayan iş kanunları, kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek, haklarını korumak ve eşitlik ilkesini güçlendirmek amacıyla düzenlemeler içermiştir. Bu düzenlemeler, kadınların iş hayatında daha adil ve güvenceli bir ortamda çalışmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Ancak, kadınların iş dünyasındaki temsiliyetini artırmak ve cinsiyet eşitliğini tam anlamıyla sağlamak için daha fazla çaba ve politika geliştirme gerekmektedir.

AK Parti hükümetleri, kadınların iş hayatında daha aktif ve eşit bir şekilde yer almalarını desteklemek amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Bu kapsamda, kadınlara yönelik iş kanunu üzerinde de çeşitli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlemeler, kadınların istihdamını artırmak, iş hayatında eşit fırsatlar sunmak ve cinsiyet ayrımcılığını engellemek amacı taşımaktadır. AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu, kadınların işgücüne katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli düzenlemeleri içermektedir. Bunlardan biri, kreş hizmetlerine erişimi kolaylaştırmaktır. Kadınların çocuklarının bakımı konusunda güvence altına alınması, onların iş hayatına devam edebilmeleri için önemli bir faktördür. Bu doğrultuda, iş yerlerinde kreşlerin kurulması veya kreş hizmetlerinin sunulması konusunda teşvikler sağlanmıştır (Özer, 2012: 7).

Ayrıca, AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu çerçevesinde, hamilelik ve doğum sürecinde kadınların korunmasını ve haklarının güvence altına alınmasını amaçlayan düzenlemeler yapılmıştır. Kadın çalışanlara hamilelik ve doğum izni, doğum sonrası izin gibi haklar tanınmıştır. Bu düzenlemeler, kadınların sağlıklı bir gebelik ve doğum süreci

geçirmelerini sağlamak, iş güvenliğini ve sağlığını korumak amacı taşımaktadır. AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu kapsamında cinsiyet ayrımcılığına karşı önlemler alınmıştır. İşverenlerin kadın çalışanlara eşit fırsatlar sunmaları, cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmamaları ve eşit ücret politikaları izlemeleri teşvik edilmiştir. Kadınların terfi, eğitim ve kariyer olanaklarına erişimlerinin engellenmemesi amacıyla cinsiyet eşitliği politikaları geliştirilmiştir. Kadınların iş hayatında maruz kaldığı taciz ve mobbing gibi sorunlarla mücadele etmek amacıyla da AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu çerçevesinde düzenlemeler yapılmıştır. Taciz ve mobbinge karşı yasal koruma önlemleri güçlendirilmiş, iş yerlerinde taciz ve mobbingi engellemek için politikalar geliştirilmiştir. Bu sayede, kadınların iş hayatında güvende hissetmeleri ve haklarının korunması amaçlanmıştır.

AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu çerçevesinde, çalışma saatleri ve esnek çalışma modelleri konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Kadınların ailevi sorumluluklarını yerine getirebilmeleri ve iş hayatını dengelemeleri için esnek çalışma saatleri, uzaktan çalışma gibi seçenekler sunulmuştur. Bu şekilde, kadınların iş hayatıyla aile yaşamlarını daha uyumlu bir şekilde sürdürebilmeleri hedeflenmiştir. AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu çerçevesinde, kadınların mesleki eğitim ve gelişimlerini desteklemek amacıyla çeşitli önlemler alınmıştır. Kadınlara yönelik mesleki eğitim programları, kariyer danışmanlığı hizmetleri ve iş hayatında liderlik pozisyonlarına erişim fırsatları sağlanmıştır. Bu şekilde, kadınların iş hayatında ilerlemelerini desteklemek ve potansiyellerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu çerçevesinde aile şirketlerinde kadın istihdamını teşvik etmek amacıyla da düzenlemeler yapılmıştır. Aile şirketlerinde kadınların yönetim kurullarında yer almaları ve işletme yönetiminde aktif rol almaları teşvik edilmiştir. Bu şekilde, kadınların aile şirketlerinde daha fazla söz sahibi olmaları ve işletmelerin yönetimine katkıda bulunmaları hedeflenmiştir (Çaha vd., 2014: 38).

Sonuç olarak, AK Parti hükümetleri döneminde kadınlara yönelik iş kanunu çerçevesinde çeşitli düzenlemeler yapılmış ve kadınların iş hayatında daha aktif ve eşit bir şekilde yer almaları sağlanmıştır. Bu düzenlemeler, kadınların istihdamını artırmak, cinsiyet ayrımcılığını engellemek, cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların iş hayatında haklarının korunmasını amaçlamaktadır. Kadınların işgücüne katılımının artması, ekonomik büyüme ve toplumsal kalkınma açısından da olumlu etkiler yaratmaktadır.

2.4.4. Yeni Ceza Kanunu

Yeni Ceza Kanunu, bir ülkedeki ceza hukukunu düzenleyen ve suç ve ceza ilişkilerini belirleyen hukuki bir metindir. Ceza kanunları, suçun tanımını, suçun unsurlarını, suç tiplerini ve cezaları belirler. Yeni Ceza Kanunu, genellikle bir ülkedeki ceza sisteminin temel taşıdır ve suç işleyen bireylere uygulanacak cezaların niteliğini ve miktarını belirler. Akademik anlamda Yeni Ceza Kanunu, ceza hukukunun prensiplerini, suçun unsurlarını, ceza sorumluluğunu ve ceza sisteminin işleyişini analiz eder. Kanun, suçların tanımını, cezaların türlerini, cezanın miktarını, ceza infazını ve suçluyla ilgili diğer konuları belirler. Aynı zamanda suç işleyen bireylerin haklarını, adil yargılanma ilkesini ve ceza adaletini koruma amacını taşır. Yeni Ceza Kanunu, toplumun düzenini ve güvenliğini sağlamayı, suç işleyenleri caydırmayı ve suç mağdurlarını korumayı hedefler. Kanun, suç işleyen bireylerin cezalandırılmasını, rehabilite edilmesini ve topluma yeniden entegrasyonunu sağlamayı amaçlar. Ceza kanunları genellikle toplumun değerlerine dayanır ve suçun ciddiyetine göre ceza miktarını belirler. Akademik çalışmalar, Yeni Ceza Kanunu'nun etkilerini, uygulamalarını, adalet prensiplerini ve ceza sistemindeki değişiklikleri analiz eder. Bu tür çalışmalar, ceza politikalarının etkisini, ceza infazının etkinliğini, suçun önlenmesi ve toplumun güvenliğini sağlamak için yapılan düzenlemeleri içerir. Yeni Ceza Kanunu, sürekli olarak gözden geçirilmekte ve değişen toplumsal ihtiyaçlara ve değerlere uyum sağlamak için güncellenmektedir.

Türkiye tarihi boyunca birkaç kez yeni Ceza Kanunu kabul edilmiştir. İlk olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra 1926 yılında "Türk Ceza Kanunu" kabul edilmiştir. Bu kanun, Türk Ceza Hukuku'nun temelini oluşturmuş ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu olarak günümüzde de yürürlükte olan birçok değişiklikte güncellenmiştir (Resmi Gazete, 2004). Bunun yanı sıra, 2004 yılında önemli bir Ceza Kanunu değişikliği gerçekleştirilmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun birçok maddesi değiştirilerek güncellenmiş ve çağın ihtiyaçlarına uygun hale getirilmiştir. Bu değişiklikler, suç tiplerinin tanımlarında, cezaların belirlenmesinde, ceza infaz sisteminde ve yargılama süreçlerinde önemli yenilikleri içermiştir. Yeni Ceza Kanunu'nun amacı, suçla mücadelede etkinliği artırmak, insan haklarına saygıyı güçlendirmek ve hukuki güvenliği sağlamaktır.

Ayrıca, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında da Ceza Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler, insan hakları standartlarına uyumu sağlamak ve AB mevzuatına uygunluğu artırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye tarihi boyunca yeni Ceza Kanunu'na ilişkin yapılan diğer değişiklikler ve düzenlemeler de mevcuttur. Bu değişiklikler, toplumsal ihtiyaçlar, hukuki gelişmeler ve uluslararası taahhütler doğrultusunda

yapılmıştır. Türkiye tarihi boyunca yeni Ceza Kanunu'nun kabul edildiği dönemler olmuştur. Bu değişiklikler, suç tipleri, ceza belirleme, ceza infazı ve yargılama süreçlerinde yenilikleri içermiştir. Bu kanunlar, Türk Ceza Hukuku'nun temelini oluşturarak suçla mücadelede etkinliği artırmayı, insan haklarını korumayı ve hukuki güvenliği sağlamayı hedeflemektedir.

AK Parti hükümetleri döneminde, Türkiye'de kadınlara yönelik şiddetin ve cinsel suçların önlenmesi ve cezalandırılması amacıyla önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların güvenliğini korumak için atılan adımlardır (Özer, 2012: 9).

1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi:

AK Parti hükümetleri, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mücadele edilmesi amacıyla mevzuatta önemli değişiklikler yapmıştır. Kadına yönelik şiddetin her türlüsüne karşı daha sert cezalar öngörülmüş ve şiddetin önlenmesi için koruyucu tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler arasında uzaklaştırma kararları, koruma ve sığınma evlerinin artırılması, mağdurların desteklenmesi gibi adımlar bulunmaktadır.

2. Cinsel Suçlara Daha Sert Cezalar:

Cinsel suçlar, AK Parti hükümetleri döneminde daha sert cezalarla karşılanmıştır. Tecavüz, cinsel saldırı, çocuk istismarı gibi suçlara yönelik cezaların artırılması, suçluların caydırıcı bir şekilde cezalandırılmasını sağlamaktadır. Ayrıca, bu suçların önlenmesi için eğitim ve farkındalık çalışmaları da yürütülmüştür.

3. Kadın Haklarının Korunması:

AK Parti hükümetleri, kadınların haklarını korumak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için yasal düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemeler arasında kadınların iş hayatında ayrımcılığa uğramamasını sağlamak, kadınların siyasi katılımını artırmak, eşit işe eşit ücret ilkesini güçlendirmek gibi adımlar bulunmaktadır.

4. Kadınların Ekonomik Bağımsızlığını Destekleyen Politikalar:

AK Parti hükümetleri, kadınların ekonomik bağımsızlığını desteklemek için çeşitli politikalar uygulamıştır. Kadın girişimciliğinin teşvik etmek, kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak, iş hayatında eşit fırsatlar sunmak gibi önlemler alınmıştır. Bu sayede, kadınların ekonomik güçlerini artırmaları ve toplumsal statülerini güçlendirmeleri hedeflenmiştir.

5. Kadınların Hukuki Haklarına İlişkin Düzenlemeler:

AK Parti hükümetleri, kadınların hukuki haklarını güçlendirmek ve korumak amacıyla yasal düzenlemeler yapmıştır. Boşanma ve nafaka gibi konularda daha adil ve eşitlikçi bir

yaklaşım benimsenmiştir. Kadınların mülkiyet hakları ve miras hakları gibi alanlarda da iyileştirmeler yapılmıştır.

Bu örnekler, AK Parti hükümetlerinin kadınlara yönelik ceza kanunuyla ilgili yasal düzenlemelerde attığı adımların sadece birkaçını yansıtmaktadır. Bu değişiklikler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınların güvenliği ve haklarının korunması amacıyla yapılmıştır.

2.4.5. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Yapılan Değişiklikler

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Türkiye’de devlet memurlarının statüsünü, haklarını, görevlerini ve çalışma koşullarını düzenleyen bir kanundur. Bu kanun, devlet memurlarının atanma, terfi, disiplin, emeklilik gibi konularla ilgili temel kuralları belirler. Akademik anlamda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun amacı, devlet memurlarının işleyişini ve yönetimini düzenlemek, liyakat esasına dayalı bir kamu personel sistemi oluşturmak ve etkin, dürüst, verimli ve hesap verebilir bir kamu hizmeti sunmak olarak tanımlanabilir. Kanun, devlet memurlarının haklarını ve sorumluluklarını düzenleyerek, adil bir işleyişin sağlanmasını hedefler. Kanun, devlet memurlarının atanma, göreve başlama, görevde yükselme, nakil gibi işlemlerini belirler. Aynı zamanda devlet memurlarının disiplin cezalarını, disiplin soruşturmalarını ve disiplin kurallarını düzenler. Devlet memurlarının özlük haklarını, maaşlarını, izinlerini, sosyal güvenlik haklarını, emeklilik şartlarını da içeren bir düzenlemeyi kapsar.

Akademik çalışmalar, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun etkilerini, uygulamalarını ve devlet memurları sistemiyle ilgili sorunları analiz eder. Bu tür çalışmalar, memur performansını, yönetim süreçlerini, bürokratik etkinliği ve kamu hizmetinin kalitesini değerlendirir. Aynı zamanda kanunun amacını gerçekleştirmek için yapılan düzenlemeleri ve reformları da inceler. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Türkiye’de devlet memurlarının çalışma koşullarını, haklarını ve sorumluluklarını düzenleyen önemli bir hukuki metindir. Kanun, devletin işleyişinde etkin ve profesyonel bir kamu personel sistemi oluşturmayı ve adaletli bir çalışma ortamı sağlamayı amaçlar (Yerebasmaz, 2011: 1179). 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Türkiye’de devlet memurlarının görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenleyen temel bir kanundur. Resmi Gazete’de 14 Temmuz 1965 tarihinde yayımlanmıştır ve birçok kez değişiklikler geçirmiştir.

Kanun, devlet memurlarının atanma, görevde yükselme, terfi, disiplin cezaları, emeklilik, maaş ve diğer hakları gibi konuları düzenlemektedir. Ayrıca, devlet memurlarının

genel görevleri, liyakat ilkesi, etik kurallar, çalışma saatleri, izinler, sağlık hizmetleri, sosyal haklar gibi konulara da yer vermektedir. 657 Sayılı Kanun, devlet memurlarının hizmet içindeki davranışlarını ve sorumluluklarını düzenlerken, aynı zamanda kamu hizmetinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini amaçlamaktadır. Kanun, memurların tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik gibi temel prensiplere uygun olarak çalışmalarını sağlamak ve kamu güvenliğini korumak amacıyla düzenlemeler içermektedir. Kanunun değişiklikleri, zaman içinde devlet memurlarının ihtiyaçlarına, hukuki gelişmelere ve toplumsal değişimlere uyum sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Değişiklikler genellikle memurların haklarını ve çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik olmuştur.

Özetle, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Türkiye'deki devlet memurlarının görev ve sorumluluklarını düzenleyen temel bir kanundur. Kanun, devlet memurlarının atanma, görevde yükselme, terfi, disiplin cezaları, haklar ve yükümlülükler gibi konularını belirleyerek, kamu hizmetinin etkin ve dürüst bir şekilde yürütülmesini sağlamayı amaçlamaktadır. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, zaman içinde çeşitli değişikliklere tabi tutulmuştur. Ak Parti hükümetleri de iktidara geldiği dönemde bu kanunda bazı değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerin temel nedenleri arasında aşağıdaki faktörler sayılabilir (Öztürk, 2019: 1285):

1. Bürokrasi Reformu: Ak Parti hükümetleri, bürokrasinin daha etkin, verimli ve hesap verebilir bir şekilde çalışmasını hedeflemiştir. Bu kapsamda, 657 Sayılı Kanun'un bazı maddeleri değiştirilerek bürokratik süreçlerin hızlandırılması, işlerin daha kolay ve etkili bir şekilde yürütülmesi amaçlanmıştır.

2. Performans Değerlendirmesi: Ak Parti hükümetleri, performansa dayalı bir değerlendirme sistemi oluşturarak devlet memurlarının performanslarının ölçülmesini ve buna göre terfi ve ödüllendirme yapılmasını sağlamayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda, 657 Sayılı Kanun'da performans değerlendirmesine ilişkin bazı düzenlemeler yapılmıştır.

3. Liyakat İlkesinin Güçlendirilmesi: Ak Parti hükümetleri, liyakat ilkesini ön plana çıkarmayı ve liyakata dayalı bir personel politikası izlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, 657 Sayılı Kanun'da liyakata dayalı atamaların ve terfilerin sağlanması için düzenlemeler yapılmış ve objektif kriterlerin kullanılması teşvik edilmiştir.

4. Disiplin Süreçlerinin Etkinleştirilmesi: Ak Parti hükümetleri, disiplin süreçlerinin daha etkin işlenmesini sağlamayı hedeflemiştir. Bu çerçevede, 657 Sayılı Kanun'da disiplin cezalarına ilişkin bazı düzenlemeler yapılmış, disiplin süreçlerinin hızlandırılması ve etkin bir şekilde uygulanması amaçlanmıştır.

5. Daha Esnek ve Modern Bir Yaklaşım: Ak Parti hükümetleri, kamu yönetiminde daha esnek, modern ve yenilikçi bir yaklaşım benimsemeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda, 657 Sayılı

Kanun'da bazı düzenlemeler yapılarak, iş süreçlerinin kolaylaştırılması, bürokratik engellerin kaldırılması ve daha etkili bir hizmet sunumu sağlanması amaçlanmıştır.

Ak Parti hükümetleri, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yapmış olduğu değişikliklerle bürokrasiyi daha etkin ve verimli hale getirmeyi, liyakat ilkesini güçlendirmeyi, performans yönetimini ve disiplin süreçlerini etkinleştirmeyi hedeflemiştir. Bu değişiklikler, kamu yönetimi alanında daha modern ve esnek bir yaklaşımı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Türkiye'de kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını düzenleyen temel bir kanundur. AK Parti hükümetleri döneminde, bu kanunda çeşitli değişiklikler yapılmıştır (Coşkun, Pank, 2017: 79).

1. Kanunun Amacı ve Kapsamı:

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Türkiye'de kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını düzenleyen temel bir kanundur. Kanun, kamu hizmetine giren memurların niteliklerini belirler ve görevleriyle ilgili düzenlemeler yapar.

2. Performansa Dayalı Değerlendirme Sistemi:

AK Parti hükümetleri döneminde yapılan değişikliklerle birlikte, 657 Sayılı Kanun'da performansa dayalı değerlendirme sistemi önemli bir yer edinmiştir. Performans değerlendirme süreci, memurların iş performanslarının objektif bir şekilde değerlendirilmesini ve ilerlemelerinin buna bağlı olarak sağlanmasını amaçlar.

3. Kamu Görevlilerinin İstihdam Süreçleri:

AK Parti hükümetleri döneminde yapılan değişikliklerle, kamu görevlilerinin istihdam süreçlerinde daha şeffaf ve objektif bir yaklaşım benimsenmiştir. Atama süreçlerinde liyakat esas alınmakta, adil bir rekabet ortamı sağlanmaktadır.

4. Görevde Yükselme ve Terfi:

Yapılan değişikliklerle birlikte, görevde yükselme ve terfi süreçlerinde objektif kriterler gözetilmektedir. Memurların kariyer gelişimi performanslarına dayalı olarak şekillendirilmektedir.

5. Disiplin İşlemleri ve Soruşturma Süreçleri:

657 Sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle, disiplin işlemleri ve soruşturma süreçleri etkinleştirilmiştir. Disiplin suçlarına ilişkin daha etkili bir süreç oluşturulmuş ve adil bir disiplin süreci sağlanmıştır.

6. Eğitim ve Gelişim Olanakları:

AK Parti hükümetleri, kamu görevlilerinin eğitim ve gelişim olanaklarını artırmak amacıyla düzenlemeler yapmıştır. Mesleki gelişim programları, yurt içi ve yurt dışı eğitim imkanları sunularak memurların niteliklerinin artırılması hedeflenmektedir.

7. Kadro Dağılımında Eşitlik ve Çeşitlilik:

Yapılan değişikliklerle birlikte, kadro dağılımında eşitlik ve çeşitlilik prensipleri gözetilmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmaya çalışılmakta ve kadınların daha fazla temsil edilmesi hedeflenmektedir.

8. Görevde İlerleme ve İhtisaslaşma:

AK Parti hükümetleri, memurların görevde ilerlemelerini desteklemek için farklı kariyer olanakları ve ihtisaslaşma imkanları sunmuştur. Bu şekilde, memurların uzmanlık alanlarında daha etkin bir şekilde çalışmalarını teşvik edilmektedir.

9. Hak ve Sorumlulukların Belirlenmesi:

657 Sayılı Kanun, memurların hak ve sorumluluklarını detaylı bir şekilde belirler. Yapılan değişikliklerle birlikte, memurların görevlerini daha iyi yerine getirebilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

10. İş Güvencesi ve Haklar:

Kanunun iş güvencesi ve memur haklarıyla ilgili maddeleri, yapılan değişikliklerle daha güçlendirilmiştir. Memurların haklarının korunması ve adil iş koşullarının sağlanması amaçlanmaktadır.

AK Parti hükümetleri, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda performansa dayalı değerlendirme sisteminin uygulanmasına ilişkin değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerle birlikte, kamu görevlileri performanslarına dayalı olarak değerlendirilmekte ve ilerlemeleri bu değerlendirmeye bağlı olarak sağlanmaktadır. Performans değerlendirmesi, objektif kriterlere dayanarak gerçekleştirilmekte ve görevde yükselme, terfi gibi süreçler bu değerlendirme sonuçlarına göre şekillendirilmektedir. AK Parti hükümetleri, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda kamu görevlilerinin istihdam süreçlerine ilişkin bazı değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerle birlikte, atama süreçlerinde daha şeffaf ve objektif bir yaklaşım benimsenmiştir. İşe alım süreçlerinde liyakat esas alınmakta, adil bir rekabet ortamı sağlanmaktadır. Ayrıca, kadro dağılımında eşitlik ve çeşitlilik prensipleri gözetilmekte ve toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmaya çalışılmaktadır. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda disiplin işlemleri ve soruşturma süreçlerine ilişkin değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle birlikte, disiplin suçlarına ilişkin daha etkili bir süreç oluşturulmuş ve hızlı bir şekilde sonuçlandırılması hedeflenmiştir. Ayrıca, şeffaflık ve hukukun üstünlüğü ilkesi gözetilerek adil bir disiplin süreci sağlanmıştır.

AK Parti hükümetleri, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda eğitim ve gelişim olanaklarına ilişkin değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerle birlikte, kamu görevlilerinin mesleki gelişimlerini destekleyecek eğitim programları düzenlenmekte ve bu alanda fırsat

eşitliği sağlanmaktadır. Ayrıca, yurt içi ve yurt dışı eğitim imkanları sunularak kamu görevlilerinin niteliklerinin artırılması hedeflenmektedir (Akman, 2019: 47). Bu örnekler, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yapılan değişikliklerin sadece birkaçını yansıtmaktadır. Bu değişiklikler, kamu görevlilerinin iş performansını artırmayı, etkin ve verimli bir kamu hizmeti sunmayı hedeflemektedir.

2.4.6. Diğer Kanun ve Yönetmelikler

Türkiye'de devletin işleyişini düzenleyen birçok kanun ve yönetmelik bulunmaktadır. Bunlar arasında İmar Kanunu, İş Kanunu, Sosyal Güvenlik Kanunu, Vergi Kanunları, Ticaret Kanunu, Ceza Muhakemeleri Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Denizcilik Kanunu, Enerji Kanunu, Bankacılık Kanunu, Telekomünikasyon Kanunu, Tüketici Koruma Kanunu, Çevre Kanunu, Milli Eğitim Kanunu, Sağlık Hizmetleri Kanunu, Maliye Kanunu, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, İşçi Sendikaları ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, İş Güvenliği Kanunu, Mesleki Yeterlilik Kanunu, Kamu Hizmetleri Yönetmeliği gibi birçok kanun ve yönetmelik yer almaktadır. Bu kanun ve yönetmelikler, farklı sektörlerdeki kurum ve kuruluşların işleyişini, faaliyetlerini, hak ve sorumluluklarını belirlemekte, vatandaşların haklarını ve güvenliğini korumayı amaçlamaktadır. Bu düzenlemeler, toplum düzeninin sağlanması, hukukun üstünlüğü ilkesinin korunması ve kamu düzeninin sürdürülmesi için önemli birer hukuki referans noktasıdır (KSGM, 2016: 11).

1. Türk Ceza Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler:

AK Parti hükümetleri, Türk Ceza Kanunu'nda kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik önemli düzenlemeler yapmıştır. Kadına yönelik şiddetin cezai yaptırımları artırılmış, koruma ve önleme tedbirleri güçlendirilmiştir. Kadına karşı aile içi şiddet, cinsel saldırı ve taciz gibi suçlarda daha etkin bir yargı süreci ve daha caydırıcı cezalar öngörülmüştür.

2. Kadının İstihdamına İlişkin Kanuni Düzenlemeler:

AK Parti hükümetleri, kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak ve iş hayatında eşit fırsatlar sunmak amacıyla bir dizi kanuni düzenlemeler yapmıştır. Kadınların işe alım süreçlerinde ayrımcılığa uğramamaları, eşit işe eşit ücret ilkesinin uygulanması, aile işleri ile çalışma hayatının dengelenmesi gibi konularda düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, kadınların girişimcilik potansiyellerini desteklemek amacıyla kadın girişimcilere yönelik teşvik ve destek programları da hayata geçirilmiştir.

3. Eğitim Alanında Yapılan Düzenlemeler:

AK Parti hükümetleri, eğitim alanında kadınların daha fazla fırsata sahip olmalarını sağlamak için önemli düzenlemeler yapmıştır. Kız çocuklarının okula erişimini artırmak, okuryazarlık oranlarını yükseltmek ve kız çocuklarının eğitimde başarılı olmalarını desteklemek amacıyla çeşitli politikalar uygulanmıştır. Ayrıca, kadınların yükseköğrenime erişimini kolaylaştırmak için burs programları ve eğitim destekleri sağlanmıştır.

4. Kadınların Siyasi Temsiliyetine Yönelik Düzenlemeler:

AK Parti hükümetleri, kadınların siyasi karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Kadın kotası uygulamasıyla kadınların siyasi partilerde ve seçim listelerinde daha fazla yer almaları hedeflenmiştir. Ayrıca, kadınların siyasi liderlik rollerine yükselmelerini teşvik etmek amacıyla liderlik eğitimleri ve mentorluk programları gibi destekler sunulmuştur.

5. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Programları:

AK Parti hükümetleri, kadına yönelik şiddetle mücadelede büyük önem vermiş ve çeşitli programlar hayata geçirmiştir. Kadınları şiddetten korumak, şiddetin önlenmesini sağlamak ve mağdurların desteklenmesini amaçlayan kadın sığınma evleri, danışma merkezleri ve kriz merkezleri gibi kurumlar kurulmuştur. Ayrıca, kadınların şiddet mağduru olduğunda etkin bir şekilde korunmalarını sağlayan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun da AK Parti döneminde hayata geçirilmiştir. Bu verilen örnekler, AK Parti hükümetleri süresince kadınlarla ilgili yapılan kanun ve yönetmeliklerin sadece birkaç örneğidir. Hükümet, kadın haklarına ve cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmalarıyla Türkiye’de kadınların sosyal, ekonomik ve siyasi hayatta daha güçlü bir konuma gelmelerini hedeflemiştir.

2.5. AK Parti Kadın Kolları

Ak Parti Kadın Kolları, AK Parti’nin kadın üyelerini bir araya getiren ve kadınların siyasette daha etkin rol almasını sağlamak amacıyla kurulmuş bir teşkilattır. Akademik bir dille açıklamak gerekirse, Ak Parti Kadın Kolları’nın kuruluşu, parti içindeki kadınların örgütlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan bir adımdır. Ak Parti Kadın Kolları, 2001 yılında AK Parti’nin genel başkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından başlatılan bir inisiyatif sonucunda kurulmuştur. Partinin kadın üyelerinin siyasete daha etkin katılımını sağlamak, kadınların toplumsal, siyasi ve ekonomik hayatta güçlenmesini desteklemek amacıyla oluşturulmuştur. Kadın Kolları, parti içinde kadınların örgütlenmesini ve siyasi süreçlere aktif katılımını teşvik eder. Kadın üyelerin fikirlerini paylaşmalarını, politika yapım süreçlerine dahil olmalarını ve partinin politikalarını kadınların

ihtiyaçları ve perspektifleri doğrultusunda ekillendirmelerini amaçlar. Bu sayede, kadınların siyasi liderlik becerilerini geliştirmeleri ve siyasette daha etkin rol almaları hedeflenir.

Ak Parti Kadın Kolları, eğitim programları, seminerler, çalıştaylar ve etkinlikler düzenleyerek kadın üyelerin siyasi bilgi ve becerilerini geliştirmelerine destek olur. Aynı zamanda, kadın adayların seçim süreçlerinde aktif olarak yer almalarını teşvik eder ve seçildikleri takdirde liderlik pozisyonlarında daha fazla yer almalarını destekler. Kadın Kolları, toplumda kadın hakları bilincinin artırılması ve cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturulması için çeşitli çalışmalar yürütür. Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi, kadın sağlığı, eğitim, istihdam gibi konularda farkındalık kampanyaları düzenler ve politika önerilerinde bulunur (Çaha vd., 2014: 38). Ak Parti Kadın Kolları, parti içindeki kadın üyelerin güçlenmesini ve siyasette daha etkin olmalarını sağlamak amacıyla kurulmuş bir teşkilattır. Kadın Kolları'nın politikaları ve çalışmaları, kadınların seslerini duyurmalarını, liderlik becerilerini geliştirmelerini, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturmasını ve kadın haklarına yönelik adımların atılmasını sağlar. Bu şekilde, Ak Parti Kadın Kolları, kadınların siyasi katılımını artırarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunur.

Ak Parti Kadın Kolları, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kadın üyelerinin örgütlenmesi ve kadınların siyasette daha aktif rol almasını sağlamak amacıyla kurulmuş bir yapıdır. Ak Parti Kadın Kolları, partinin kadın üyelerini bir araya getirerek siyasette daha etkin olmalarını ve kadınların toplumsal, siyasi ve ekonomik hayatta güçlenmesini hedefleyen bir yapıdır. Kadın Kolları, parti içinde kadınların seslerini duyurmalarını, fikirlerini paylaşmalarını ve politika yapım süreçlerine katılmalarını sağlamak için çeşitli etkinlikler, toplantılar ve çalışmalar düzenler. Ak Parti Kadın Kolları, parti politikalarını kadınların ihtiyaçları ve perspektifleri doğrultusunda şekillendirmek amacıyla çalışır. Kadınların ekonomik bağımsızlığını destekleyen politikaların oluşturulması, kadın istihdamının artırılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, eğitim ve sağlık gibi konularda kadınların erişimini güçlendiren adımların atılması gibi konular öncelikli olarak ele alınır. Ak Parti Kadın Kolları, kadınların siyasi liderlik becerilerini geliştirmelerini teşvik eder. Eğitim programları, seminerler ve mentorluk faaliyetleri gibi etkinliklerle kadınların siyasete katılımını artırmak ve liderlik rollerinde daha fazla yer almalarını sağlamak için çalışır. Aynı zamanda, kadın adayları destekleyerek onların seçimlerde aktif olarak yer almalarını teşvik eder ve seçilme süreçlerinde destek sağlar.

Ak Parti Kadın Kolları, toplumda kadın hakları bilincini artırmayı ve cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturmayı hedefler. Kadınların eğitim, sağlık, istihdam, aile içi

ilişkiler ve diğer alanlarda eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamak için çalışmalar yapar. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadın sağlığı ve kadınların toplumsal hayatta daha aktif olmaları konularında farkındalık kampanyaları düzenler. Ak Parti Kadın Kolları'nın etkisi, parti içinde ve toplumda kadınların siyasi ve sosyal yaşamda daha fazla yer almalarına katkıda bulunur. Kadın Kolları, kadınların politikaya katılımını artırarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli bir rol oynar. Aynı zamanda, kadınların ihtiyaçlarına ve sorunlarına duyarlı politikaların oluşturulmasında önemli bir pay sahibidir. Ak Parti Kadın Kolları, parti içinde kadınların örgütlenmesini sağlayarak onların siyasette daha etkin olmalarını ve toplumsal hayatta güçlenmelerini destekleyen bir yapıdır. Kadın Kolları'nın politikaları ve çalışmaları, kadınların seslerini duyurmasını, liderlik becerilerini geliştirmesini, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturmalarını ve kadın haklarına yönelik adımların atılmasını sağlar. Akademik bir dil kullanarak yapılan bu analiz, Ak Parti Kadın Kolları'nın kadın politikaları üzerindeki etkisini anlamak için önemli bir kaynak sunmaktadır (Demir, 2018: 37).

Ak Parti Kadın Kolları'nın başarılarını anlatmak gerekirse, şu noktalara değinilebilir (Bozdağ, 2014: 53):

1. Kadınların Siyasi Katılımının Artırılması: Ak Parti Kadın Kolları, kadınların siyasi katılımını teşvik etme ve güçlendirme konusunda önemli başarılar elde etmiştir. Parti içinde kadın üyelerin sayısının artırılması, kadın adayların seçim süreçlerinde aktif olarak yer almaları ve liderlik pozisyonlarında daha fazla yer almaları için çalışmalar yürütülmüştür. Bu sayede, kadınların siyasi arenada daha fazla temsil edilmeleri sağlanmıştır.

2. Kadın Politikacıların Yetiştirilmesi: Ak Parti Kadın Kolları, kadın politikacıların yetiştirilmesine yönelik önemli çalışmalar yapmıştır. Eğitim programları, seminerler, çalıştaylar ve mentorluk faaliyetleri düzenleyerek kadın üyelerin siyasi bilgi ve becerilerini geliştirmelerini desteklemiştir. Bu sayede, kadınların liderlik potansiyellerini keşfetmeleri ve siyasi alanda başarılı olmaları sağlanmıştır.

3. Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Ak Parti Kadın Kolları, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli adımlar atmıştır. Toplumda kadın hakları bilincinin artırılması için farkındalık kampanyaları düzenlemiş, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadın sağlığı gibi konularda çalışmalar yürütmüştür. Ayrıca, kadınların eğitim, istihdam ve sosyal güvence gibi alanlarda daha iyi koşullara erişmelerini sağlayacak politika önerileri sunmuştur.

4. Kadınların Ekonomik Güçlenmesi: Ak Parti Kadın Kolları, kadınların ekonomik güçlenmelerine yönelik projeler ve destekler sağlamıştır. Girişimcilik faaliyetlerini teşvik etme, kadın istihdamını artırma ve iş hayatında kadınların daha fazla yer almasını sağlama gibi konularda çalışmalar yapmıştır. Bu sayede, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını sağlamaları ve daha güçlü bir konuma gelmeleri hedeflenmiştir.

5. Uluslararası İşbirliği ve İlerleme: Ak Parti Kadın Kolları, uluslararası platformlarda da aktif olarak yer alarak kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında uluslararası işbirliğini sağlamıştır. Kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla ortak projeler yürütülerek kadınların güçlenmesine ve haklarının korunmasına yönelik adımlar atılmıştır.

Ak Parti Kadın Kolları, kadınların siyasi, sosyal ve ekonomik alanda daha aktif rol almasını sağlamak için önemli çalışmalara imza atmıştır. Kadınların siyasi katılımının artırılması, kadın politikacıların yetişmesi, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında faaliyetler yürütülmesi ve uluslararası işbirliğinin sağlanması gibi başarılar, Ak Parti Kadın Kolları'nın önemli bir etki ve katkı sağladığını göstermektedir. (Narin,2008:30).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AK PARTİ KADIN POLİTİKA BAŞLIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde AK Parti kadın politikaları konusundaki belli başlı sorunlara değinilecek olup söz konusu politikalar literatürle birlikte parti söylem ve uygulamaları kapsamında başlıklar altında değerlendirilecektir.

3.1. Kadınların Siyasete Katılımı

Kadınların siyasete katılımı, Türkiye’de cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülük ettiği modernleşme hareketi ve kadın haklarına verdiği önemle yakından ilişkilidir. Atatürk, kadınların toplumsal ve siyasal yaşamda aktif rol almasını teşvik etmiş ve kadınların eşitlikçi bir şekilde toplumun her alanında yer almalarını hedeflemiştir. Atatürk’ün kadınların siyasete katılımına yönelik politikaları ve reformları, Türkiye’de kadınların statüsünün güçlenmesi ve haklarının korunması için önemli adımların atılmasını sağlamıştır. Kadınların siyasi haklara sahip olmaları, seçme ve seçilme hakkına sahip olmaları Atatürk’ün öncülüğünde gerçekleşmiştir. 1930 yılında Türk kadınlarına seçme ve seçilme hakkı tanınmış ve 1934 yılında Türkiye’de ilk kez kadın milletvekilleri Meclis’e girmiştir. Bu, kadınların siyasi karar alma süreçlerinde etkin bir şekilde yer almasının önünü açmış ve kadınların siyasette temsil edilmelerini sağlamıştır (MİGM, 2014). Atatürk aynı zamanda kadınların eğitime ve istihdamına büyük önem vermiştir. Kadınların eğitim ve mesleki gelişim imkanlarına erişimi sağlanmış, kadınların bilinçlenmesi ve toplumsal rollerini daha etkin bir şekilde üstlenmesi teşvik edilmiştir. Bu da kadınların siyasete katılımını artırmış ve siyasi liderlik pozisyonlarında yer almalarına olanak tanımıştır.

Atatürk’ün kadınların siyasete katılımına ilişkin politikaları ve fikirleri, Türkiye’de kadın hakları hareketinin temelini oluşturmuştur. Bu hareket, kadınların siyasette daha fazla temsil edilmeleri, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve toplumsal cinsiyet normlarının dönüştürülmesi için mücadele etmektedir. Atatürk’ün öngördüğü eşitlikçi ve demokratik anlayış, Türkiye’de kadınların siyasette daha fazla söz sahibi olmaları için zemin oluşturmuştur. Ancak, kadınların siyasete katılımında hala bazı zorluklar ve engeller bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kültürel normlar, ailevi sorumluluklar gibi faktörler kadınların siyasi karar alma süreçlerinde daha az temsil edilmelerine yol açmaktadır. Bu nedenle, Atatürk’ün vizyonunu sürdürmek ve kadınların siyasette daha fazla katılımını sağlamak için toplumsal bilincin ve destekleyici politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Mustafa Kemal

Atatürk'ün kadınların siyasete katılımı konusundaki vizyonu ve politikaları, Türkiye'de kadınların siyasette etkin bir şekilde yer almalarına önemli bir katkı sağlamıştır. Ancak, kadınların siyasi temsiliyetinin daha da artırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam olarak sağlanması için sürekli çaba gerekmektedir. Atatürk'ün kadın haklarına verdiği değer ve kadınların siyasi katılımına yönelik öncülüğü, Türkiye'nin demokratik gelişimi ve toplumsal ilerlemesi için önemli bir referans noktası olmaya devam etmektedir (Oruç ve Bayrakçı, 2018: 464).

Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca kadınların siyasete katılımı konusunda yapılan yatırımlar, farklı dönemlerde farklı politika ve düzenlemelerle şekillenmiştir. Bu yatırımların temel amacı, kadınların siyasi karar alma süreçlerine aktif bir şekilde katılmalarını ve temsil edilmelerini sağlamaktır. Aşağıda, Türkiye'nin tarihinde kadınların siyasete katılımını teşvik etmek için yapılan önemli yatırımlardan bazılarına akademik bir dille değinilmektedir. Cumhuriyet dönemiyle birlikte, kadınların siyasete katılımı konusunda önemli adımlar atılmıştır. 1934 yılında, Türkiye'de kadınların seçme ve seçilme hakkını elde etmesiyle birlikte, kadınların siyasi katılımı için bir dönüm noktası yaşanmıştır. Kadınlar, artık seçimlerde oy kullanabilmekte ve siyasi görevlere aday olabilmektedir.

Ancak, kadınların siyasetteki temsiliyeti uzun yıllar boyunca sınırlı kalmıştır. 1980'lerden itibaren, Türkiye'de kadınların siyasi katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar uygulanmaya başlanmıştır. Kadınların siyasi partilerde daha fazla temsil edilmelerini sağlamak için kota uygulaması geliştirilmiş ve seçim listelerinde belirli oranda kadın adaylara yer verilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Bu sayede, kadınların siyasi partilerde daha etkin bir şekilde yer almaları ve liderlik rollerine yükselmeleri hedeflenmiştir. Ayrıca, liderlik eğitimleri ve mentorluk programları gibi destekler sunularak kadınların siyasi liderlik becerilerini geliştirmeleri teşvik edilmiştir. Kadınların siyasete katılımını artırmak amacıyla düzenlenen seminerler, konferanslar ve çalıştaylar gibi etkinlikler de kadınların siyasi bilinçlerini artırmak ve siyasi arenada daha fazla görünürlük kazanmalarını sağlamak amacıyla yapılmıştır (Akdoğan, 2008:10).

Türkiye'de kadınların siyasete katılımını teşvik etmek amacıyla ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların haklarının korunması amacıyla çeşitli kanunlar ve yönetmelikler hayata geçirilmiştir. Bu düzenlemeler, kadınların siyasi katılımını desteklemek ve siyasette daha güvenli bir ortam yaratmak amacıyla yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca kadınların siyasete katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli yatırımlar yapılmıştır. Kadınların seçme ve seçilme hakkını elde etmesiyle başlayan süreç, kadın kotaları, liderlik

eğitimleri, mentorluk programları, yasal düzenlemeler ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları gibi çeşitli adımlarla desteklenmiştir. Bu yatırımlar, kadınların siyasette daha fazla temsil edilmelerini ve aktif bir şekilde karar alma süreçlerine katılmalarını hedeflemektedir. Ancak, kadınların siyasi katılımının daha da artırılması ve kadınların liderlik rollerinde daha fazla yer almaları için ileriye dönük politika ve yatırımların da sürdürülmesi gerekmektedir (Alkan ve Çiftçioğlu,2007:2). Kadınların siyasete katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve demokratik yönetim ilkeleri açısından önemli bir konudur. Siyasete katılım, kadınların siyasal karar alma süreçlerine aktif bir şekilde dahil olması, siyasi partilere üye olması, siyasi görevlerde bulunması ve seçilme hakkını kullanması anlamına gelir. Kadınların siyasete katılımı, demokratik bir toplumun temel unsurlarından biridir ve kadınların farklı bakış açıları, deneyimleri ve çıkarlarını siyasi karar alma süreçlerine yansıtmasını sağlar.

Kadınların siyasete katılımını etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bunlar arasında toplumsal cinsiyet normları, ailevi sorumluluklar, ekonomik güçsüzlük, cinsiyet eşitsizliği, kültürel engeller, siyasi partilerin ve seçim sistemlerinin yapısal kısıtlamaları sayılabilir. Kadınların siyasete katılımını artırmak için çeşitli önlemler alınmaktadır. Bunlar arasında pozitif ayrımcılık önlemleri, kotalar, eğitim ve bilinçlendirme programları, kadın adayların desteklenmesi, cinsiyet eşitliği politikalarının geliştirilmesi, kadınların liderlik becerilerinin desteklenmesi gibi adımlar yer almaktadır. Kadınların siyasete aktif katılımı, demokratik yönetişimin güçlenmesine, siyasi karar alma süreçlerinin çeşitlendirilmesine ve kadınların haklarının korunmasına katkı sağlar. Kadınların siyasi temsiliyeti, kadınların ihtiyaçlarının, çıkarlarının ve perspektiflerinin siyasi gündemde yer bulmasını sağlar. Bu da daha adil, eşitlikçi ve demokratik bir toplumun inşasına katkıda bulunur. Kadınların siyasete katılımının artırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve demokratik yönetişimin güçlendirilmesi için sürekli bir çaba gerektirir (KSGM, 2008: 48).

Kadınların siyasete katılımı, demokratik bir toplumun temel taşlarından biridir. Siyasetin her düzeyinde kadınların etkin bir şekilde temsil edilmesi, demokratik karar alma süreçlerinin çeşitlilik, adalet ve eşitlik ilkesine uygun bir şekilde işlenmesini sağlamaktadır. Türkiye’de, kadınların siyasete katılımı konusunda önemli adımlar atan AK Parti hükümetleri, kadınların siyasi liderlik rollerine yükselmesini teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar uygulamıştır. AK Parti hükümetleri döneminde, kadınların siyasi temsiliyetini artırmak ve siyasi karar alma süreçlerine daha fazla katılımını sağlamak için çeşitli kanuni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler arasında kadın kotası uygulaması öne çıkmaktadır. Kadın kotası, siyasi partilerin seçim listelerinde belirli oranda kadın adaylara yer vermesini zorunlu kılan bir

düzenlemedir. Bu sayede, kadın adayların siyasi partilerde daha fazla temsil edilmesi ve siyasi kariyerlerinin ilerlemesi hedeflenmektedir.

Kadın kotası uygulamasının yanı sıra, AK Parti hükümetleri kadınların siyasi liderlik rollerine yükselmelerini teşvik etmek için liderlik eğitimleri ve mentorluk programları gibi destekler de sunmuştur. Bu programlar, kadınların siyasi arenada daha fazla yetkinlik kazanmalarını ve liderlik becerilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca, kadınların siyasete katılımını teşvik etmek için düzenlenen seminerler, konferanslar ve çalıştaylar gibi etkinlikler de düzenlenmiştir (Yıldırım, 2019: 65). Kadınların siyasete katılımını artırmak için yapılan çalışmalar sadece politik arenayla sınırlı kalmamıştır. AK Parti hükümetleri, kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta da güçlenmelerini hedeflemiştir. Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, istihdam edilebilirliklerinin artırılması ve ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması gibi adımlar, kadınların siyasete daha fazla katılımını desteklemektedir. Ayrıca, kadınların karar alma süreçlerine katılımlarını artırmak amacıyla kadınların sivil toplum kuruluşlarına ve yerel yönetimlere daha fazla dahil edilmeleri de hedeflenmiştir.

Bunun yanı sıra, AK Parti hükümetleri kadınların siyasete katılımını desteklemek amacıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için de çeşitli politikalar uygulamıştır. Kadın haklarına ve cinsiyet eşitliğine yönelik yasal düzenlemeler yapılmış, kadına yönelik şiddetle mücadele programları hayata geçirilmiştir. Ayrıca, kadınların eşit temsiliyi sağlamak amacıyla seçim sistemlerinde değişiklikler yapılmış ve kadınların siyasi partilerde daha etkin bir şekilde yer alabilmeleri için destekler sunulmuştur. AK Parti hükümetleri, kadınların siyasete katılımını teşvik etmek ve siyasi karar alma süreçlerinde daha aktif rol almalarını sağlamak amacıyla önemli adımlar atmıştır. Bu adımlardan biri, kadın kotası uygulamasıdır. Kadın kotası, siyasi partilerin seçim listelerinde belirli oranda kadın adaylara yer vermesini zorunlu kılan bir düzenlemeyi içermektedir. Bu sayede, kadın adayların siyasi partilerde daha fazla temsil edilmesi ve siyasi kariyerlerinin ilerlemesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra, AK Parti hükümetleri liderlik eğitimleri ve mentorluk programları gibi destekler sunarak kadınların siyasi liderlik rollerine yükselmesini teşvik etmiştir. Bu programlar, kadınların siyasi arenada daha fazla yetkinlik kazanmalarını ve liderlik becerilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca, kadınların siyasete katılımını teşvik etmek için düzenlenen seminerler, konferanslar ve çalıştaylar gibi etkinlikler de düzenlenmiştir.

AK Parti hükümetleri, kadınların siyasete katılımını artırmak için yapılan çalışmaları sadece politik arenayla sınırlı tutmamıştır. Kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta

güçlenmelerini hedefleyen politikalar da uygulanmıştır. Bu politikalar, kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesini, istihdam edilebilirliklerinin artırılmasını ve ekonomik bağımsızlıklarının sağlanmasını amaçlamaktadır. Ayrıca, kadınların sivil toplum kuruluşlarına ve yerel yönetimlere daha fazla dahil edilmeleri de hedeflenmiştir. AK Parti hükümetleri, kadınların siyasete katılımını teşvik etmek amacıyla ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Kadın haklarına ve cinsiyet eşitliğine yönelik yasal düzenlemelerin yanı sıra, kadına yönelik şiddetle mücadele programları da hayata geçirilmiştir. Bu programlar, kadınları şiddetten korumak, şiddetin önlenmesini sağlamak ve mağdurların desteklenmesini amaçlamaktadır (Ayata ve Tütüncü 2008: 384).

Sonuç olarak, AK Parti hükümetleri kadınların siyasete katılımını teşvik etmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla çeşitli politikalar uygulamıştır. Kadın kotası, liderlik eğitimleri, mentorluk programları, toplumsal ve ekonomik güçlenme gibi adımlar, kadınların siyasi arenada daha fazla temsil edilmelerini ve liderlik rollerine yükselmelerini hedeflemektedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele gibi konularda yapılan düzenlemeler, kadınların siyasi katılımını destekleyen önemli adımlardır. AK Parti hükümetleri, kadınların siyasette daha aktif ve etkin bir rol oynamaları için sürdürülebilir politikaların uygulanmasına büyük önem vermektedir.

3.2. Kamu Kurum ve Örgütlerine Kadınların Katılımı

Kamu kurum ve örgütlerine kadınların katılımı, kadınların devletin yönetiminde ve karar alma süreçlerinde etkin bir şekilde yer almasını hedefleyen bir kavramdır. Kadınların kamusal alanda temsil edilmeleri ve siyasi, idari ve karar alma mekanizmalarında eşit fırsatlara sahip olmaları, demokratik bir toplumun ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önemlidir. Kamu kurum ve örgütlerine kadınların katılımı, hem yasal düzenlemeler hem de politikalar ve programlar aracılığıyla teşvik edilmektedir. Bu katılım, kadınların devlet memurluğu, siyaset, yönetim, hukuk, eğitim, sağlık ve diğer alanlarda kariyer yapmalarını içermektedir. Kadınların kamusal alanda daha fazla temsil edilmeleri, kadınların ihtiyaçlarının ve perspektiflerinin dikkate alınmasını sağlar ve toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmada önemli bir adımdır. Kadınların kamu kurum ve örgütlerine katılımı, çeşitli önlemlerle desteklenmektedir. Bunlar arasında pozitif ayrımcılık politikaları, kotalar, cinsiyet dengesini sağlamaya yönelik hedefler, eğitim ve farkındalık programları, mentorluk ve liderlik geliştirme fırsatları gibi adımlar bulunmaktadır. Ayrıca, cinsiyet eşitliğini teşvik eden yasal düzenlemeler ve antidiskriminasyon politikaları da kadınların kamusal alanda daha fazla katılımını desteklemektedir (Buğra ve Keyder 2006:212).

Kamu kurum ve örgütlerine kadınların katılımı, birçok faydayı beraberinde getirmektedir. Kadınların farklı deneyimleri, bilgi ve becerileri, daha kapsayıcı ve adil politikaların ve hizmetlerin geliştirilmesine katkı sağlar. Kadınların karar alma süreçlerinde temsil edilmeleri, demokratik yönetim ve hesap verebilirlik ilkesinin güçlenmesine katkı sağlar. Ayrıca, kadınların kamu kurum ve örgütlerinde liderlik pozisyonlarında yer almaları, rol model olmaları ve diğer kadınlara ilham vermeleri açısından da önemlidir. Ancak, kadınların kamu kurum ve örgütlerine katılımında hala bazı zorluklar ve engeller bulunmaktadır. Cinsiyet eşitsizliği, stereotipler, ayrımcılık, eşitsiz çalışma koşulları ve ailevi sorumluluklar gibi faktörler kadınların kamusal alanda daha az temsil edilmelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle, kadınların kamu kurum ve örgütlerine katılımını teşvik etmek için daha fazla çaba sarf edilmeli, cinsiyet eşitliği politikaları güçlendirilmeli ve toplumsal cinsiyet normlarına meydan okuyan bir kültür oluşturulmalıdır.

Kamu kurum ve örgütlerine kadınların katılımı, demokratik bir toplumun ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önemlidir. Kadınların kamusal alanda daha fazla temsil edilmeleri, demokratik yönetim, adaletli politikalar ve toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşma açısından önemli bir adımdır. Bu amaçla, kadınları destekleyen politikaların ve programların güçlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca Kamu Kurum ve Örgütlerine Kadınların Katılımı konusu, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların kamusal alanda daha aktif bir şekilde yer alması açısından önem taşımaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar, zaman içinde önemli değişimlerin yaşandığını göstermektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, kadınların kamusal alanda aktif olarak yer alması ve devlet işlerine katkıda bulunması teşvik edilmiştir. Özellikle kadın eğitimi ve meslek edinme imkânlarının artırılması, kadınların kamusal alanda daha fazla yer almasını sağlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde yapılan devrimlerle kadınların siyasi, sosyal ve ekonomik alanda haklarına kavuşması hedeflenmiştir. Ancak, kadınların kamu kurum ve örgütlerinde etkin bir şekilde yer alması ve karar alma süreçlerine katılımı konusunda zamanla daha fazla adım atılmıştır. 1980'li yıllardan itibaren kadın hakları hareketinin güçlenmesiyle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların temsiliyeti konusunda farkındalık artmıştır (Koray 2005:180).

AK Parti hükümetleri döneminde ise kadınların kamu kurum ve örgütlerine katılımı konusunda önemli adımlar atılmıştır. Kadınların istihdam edilmesi ve yönetici pozisyonlarda yer alması için kota uygulamaları yapılmıştır. Kadın istihdamının artırılması, kadınların kariyerlerini geliştirmeleri ve terfi olanaklarından eşit bir şekilde yararlanmaları hedeflenmiştir. Kadınların kamu kurum ve örgütlerindeki karar alma süreçlerine etkin katılımlarını sağlamak

için de çeşitli önlemler alınmıştır. Kadınların yönetim kurullarında ve karar organlarında temsil oranının artırılması için teşvik edici politikalar uygulanmıştır. Kadınların liderlik becerilerini geliştirmeleri için eğitim programları düzenlenmiş ve mentorluk destekleri sağlanmıştır (Sancar, 2008: 179). Kadınların kamu kurum ve örgütlerinde daha iyi çalışma koşullarına sahip olmaları da önemli bir husustur. Kadınların iş yerinde maruz kaldıkları ayrımcılığın önlenmesi ve cinsiyet eşitliği ilkesinin hayata geçirilmesi için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kadınların iş ve aile hayatını dengelemelerini desteklemek amacıyla esnek çalışma saatleri gibi uygulamaların yaygınlaştırılması sağlanmıştır.

Ancak, hala daha yapılması gereken çok iş bulunmaktadır. Kadınların kamusal alanda daha fazla temsil edilmeleri, karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılmaları ve eşit fırsatlara erişmeleri için daha fazla çaba sarf edilmelidir. Kadınların eğitim düzeyinin yükseltilmesi, cinsiyete dayalı stereotiplerin ve ayrımcılığın önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin yaygınlaştırılması gibi konular üzerinde daha fazla odaklanılmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca Kamu Kurum ve Örgütlerine Kadınların Katılımı konusunda önemli adımlar atılmıştır. AK Parti hükümetleri döneminde kadınların kamusal alanda daha fazla yer alması ve karar alma süreçlerine etkin katılımı için çeşitli politikalar ve düzenlemeler yapılmıştır. Ancak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam anlamıyla sağlanması için daha fazla çaba ve farkındalık gerekmektedir. Kadınların haklarına saygı gösterilmesi, eşit fırsatlar sunulması ve toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin hayata geçirilmesi, daha adil ve kalkınmış bir Türkiye için önemli bir adımdır.

Kamu kurum ve örgütlerine kadınların katılımı konusu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların aktif bir şekilde karar alma süreçlerine katılımının teşvik edilmesi açısından önemlidir. Bu alanda yapılan çalışmalar, AK Parti hükümetleri döneminde önemli adımların atıldığını göstermektedir (Görgülü, 2014: 73). Öncelikle, hükümetlerin kadınların kamu kurum ve örgütlerinde istihdam edilmesini teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar uyguladığı görülmektedir. Kadın istihdamının artırılması için kotalar belirlenmiş ve kadınların kamu sektöründe daha fazla görev üstlenmeleri sağlanmıştır. Ayrıca, kadınların yönetici pozisyonlara yükselmesini desteklemek amacıyla eğitim ve gelişim programları düzenlenmiştir.

Kadınların kamu kurum ve örgütlerinde daha aktif rol alabilmeleri için fırsat eşitliği sağlanmıştır. Bu kapsamda, kadınların eşit işe eşit ücret alabilmeleri, terfi olanaklarından adaletli bir şekilde yararlanmaları ve iş yerinde ayrımcılığa maruz kalmamaları için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kadınların yeteneklerinin ve potansiyellerinin tam olarak değerlendirildiği bir çalışma ortamı oluşturulması hedeflenmiştir. Kadınların kamu kurum ve

örgütlerinde karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılımını sağlamak amacıyla da çeşitli adımlar atılmıştır. Kadınların yönetim kurullarında ve karar organlarında temsil edilmeleri teşvik edilmiş, kadınların görüş ve önerilerinin dikkate alındığı bir yönetim anlayışı benimsenmiştir. Kadınların liderlik becerilerini geliştirmek ve kendilerini ifade etme fırsatı bulmalarını sağlamak amacıyla liderlik eğitimleri ve mentorluk programları düzenlenmiştir.

Ayrıca, kadınların kamu kurum ve örgütlerindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve desteklenmesi de önemli bir adımdır. Kadınların çalışma saatleri, izin süreleri ve sosyal hakları konusunda adaletli bir politika izlenmiştir. Kadınların iş ve aile hayatını dengelemeleri için esnek çalışma modelleri ve kreş hizmetleri gibi destek mekanizmaları sunulmuştur (Demir, 2015: 70). Sonuç olarak, AK Parti hükümetleri döneminde kamu kurum ve örgütlerine kadınların katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar ve önlemler uygulanmıştır. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine dayalı olarak, kamu sektöründe daha aktif ve etkili bir rol oynamaları hedeflenmiştir. Ancak, bu alanda daha fazla ilerleme kaydedilmesi ve kadınların karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmeleri için devam eden çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

3.3. İnsan Hakları

İnsan hakları, tüm insanların doğuştan sahip olduğu, evrensel, eşit ve dokunulmaz olan temel hak ve özgürlükleri ifade eden bir kavramdır. Akademik bir perspektiften ele alındığında, insan hakları evrensel bir değerler sistemi olarak kabul edilir ve bireylerin onurunu, özgürlüğünü, adaleti ve eşitliği korumayı amaçlar. İnsan hakları, bireylerin yaşama hakkı, ifade özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, inanç özgürlüğü, adil yargılanma hakkı, eşitlik, cinsiyet, ırk, din, dil veya diğer herhangi bir ayırım gözetmeksizin herkesin haklara sahip olduğu ilkesini vurgular. Bu haklar, devletlerin ve diğer aktörlerin müdahalesine karşı koruma altındadır ve insan onurunu, özgürlüğünü ve kişisel güvenliğini garanti eder. Akademik çalışmalarda insan hakları, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, sosyoloji ve uluslararası ilişkiler gibi çeşitli disiplinler arasında incelenir. İnsan hakları üzerine yapılan araştırmalar, insan hakları teorilerini, uluslararası insan hakları standartlarını, insan haklarının ihlal edildiği durumları ve korunması için yapılan çabalara odaklanır (Yeşil, 2004: 36).

İnsan hakları, uluslararası insan hakları belgeleri ve sözleşmeler tarafından tanınır ve korunur. Bu belgeler arasında Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi önemli belgeler bulunur. Aynı zamanda, devletlerin kendi yasalarında ve anayasalarında insan haklarını koruyan hükümler bulunmaktadır. İnsan hakları, tüm insanların eşit ve evrensel olarak sahip olduğu

temel hak ve özgürlükleri ifade eder. Akademik çalışmalarda insan hakları, disiplinler arası bir yaklaşımla incelenir ve insan onurunu, özgürlüğünü ve adaleti koruma çabalarını ele alır. İnsan hakları, bireylerin doğuştan sahip olduğu, herkesin eşit şekilde paylaşması gereken temel haklardır. Bu haklar, insanın onuru, özgürlüğü ve eşitlik ilkesi üzerine kurulmuştur. İnsan hakları, insanların hayatta kalma, özgürce düşünme ve ifade etme, inanç ve vicdan özgürlüğü, adil yargılanma, eşitlik ve yaşama hakkı gibi temel alanları kapsar.

İnsan hakları, uluslararası hukuk ve anayasalar tarafından tanınan ve korunan evrensel değerlerdir. Birçok ülke, uluslararası insan hakları belgelerine taraf olmuş ve bu hakları korumak amacıyla iç hukuklarında da düzenlemeler yapmıştır. İnsan hakları evrensel beyannamesi, insan haklarına ilişkin en önemli belgelerden biridir ve çeşitli temel hakları içermektedir. Avrupa'da insan hakları, evrensel olarak kabul edilen temel hak ve özgürlüklerin korunması ve teşvik edilmesi amacıyla önemli bir odak noktası olmuştur. Bu haklar, bireylerin onurunu, özgürlüğünü ve eşitliğini güvence altına almayı hedefleyen değerler sistemini ifade eder. Avrupa, insan haklarının korunması ve teşvik edilmesi için çeşitli uluslararası belgeler ve kuruluşlar aracılığıyla önemli adımlar atmıştır. Bu belgeler arasında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin rolü öne çıkmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi üyesi devletler tarafından kabul edilen bir belgedir ve temel hak ve özgürlüklerin korunması için etkin bir mekanizma sağlar. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ise sözleşmenin uygulanmasını denetler ve bireylerin haklarını korur (AB Bakanlığı, 2013: 33).

Avrupa'da insan haklarına ilişkin çalışmalar, hukuk, siyaset bilimi, felsefe, sosyoloji ve uluslararası ilişkiler gibi disiplinlerin kesişim noktasında yer alır. Akademik çalışmalar, insan hakları teorilerini, uluslararası insan hakları standartlarını, insan haklarının ihlal edildiği durumları ve korunması için yapılan çabalara odaklanır. Ayrıca, Avrupa'daki insan hakları politikalarının etkisini değerlendirmek ve iyileştirmek amacıyla araştırmalar yapılır. Avrupa'nın insan hakları konusundaki çalışmaları, toplumda farkındalık yaratmayı, eğitimi teşvik etmeyi, ayrımcılığı önlemeyi, cinsiyet eşitliğini desteklemeyi ve azınlık haklarını korumayı hedefler. Avrupa'da yapılan çalışmalar, aynı zamanda sığınmacı ve mülteci hakları, çocuk hakları, işkenceye karşı mücadele ve ifade özgürlüğü gibi özel alanlara da odaklanır. Avrupa'daki insan hakları politikalarının etkinliği ve uygulanabilirliği sürekli olarak değerlendirilir ve gözden geçirilir. Bu değerlendirme süreci, insan hakları ihlallerini tespit etmek, mevcut politikaları iyileştirmek ve yeni politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. Avrupa'da insan hakları konusu, evrensel değerlerin korunması ve teşvik edilmesi için önemli bir odak noktasıdır. Akademik çalışmalar, insan hakları teorilerini, uluslararası standartları ve

Avrupa'daki politikaların etkisini inceleyerek bu alandaki gelişmelere katkı sağlar. Avrupa'nın insan hakları politikaları, toplumsal farkındalığı artırmayı, eğitimi teşvik etmeyi ve insan haklarının herkes için güvence altına alınmasını amaçlar.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa Konseyi üyesi 47 ülkeden gelen bireylerin, grupların veya devletlerin insan hakları ihlallerine ilişkin başvurularını ele alan ve kararlar veren bağımsız bir uluslararası mahkemedir. AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) kapsamındaki hak ihlallerini ele almakta ve sözleşmeye taraf olan ülkelerin yükümlülüklerini denetlemektedir (Salihpaşaoğlu, 2013: 231). AİHM'nin temel amacı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde tanımlanan temel hak ve özgürlüklerin korunması ve teşvik edilmesidir. Bu sözleşme, AİHM'nin yetki ve görevlerini belirlemekte ve mahkemeye başvuruların kabul edilmesi için belirli koşullar ve prosedürler öngörmektedir. AİHM'nin yapısı, 47 Avrupa Konseyi üye ülkenin her birinden seçilen bir yargıçtan oluşan bir büyük dairesi ve birinci derece mahkeme olarak görev yapan dört bölümünden oluşmaktadır. Mahkeme üyeleri, her bir üye devletin aday gösterdiği yargıçlar arasından seçilir ve bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine dayanarak görev yaparlar. AİHM'nin işleyişi, bireylerin veya grupların ihlal iddialarını incelemesi ve karara bağlaması şeklinde ilerler. Mahkeme, tarafların argümanlarını dinler, delilleri değerlendirir ve bağımsız bir şekilde karar verir. Kararlar, ihlal tespit edildiğinde etkili bir çözüm sağlamak amacıyla tazminat ödemesi, ihlalin sonlandırılması veya yeniden yargılama gibi tedbirleri içerebilir.

AİHM'nin kararları, üye devletler için bağlayıcı niteliktedir ve tarafların sözleşmeye uyumunu sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Mahkeme kararlarının uygulanması ve takibi, Avrupa Konseyi'nin yetki alanına girer ve izleme mekanizmaları aracılığıyla sağlanır. AİHM'nin çalışmaları, Avrupa'da insan haklarına ilişkin standartların korunması ve teşvik edilmesine önemli katkılar sağlamıştır. Mahkemenin kararları, insan hakları ihlallerinin tespit edilmesi, yargı sistemi ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin güçlendirilmesi gibi alanlarda ilerleme sağlamış ve Avrupa'da insan hakları korumasının önemli bir unsuru haline gelmiştir. Avrupa, tarih boyunca birçok mülteci dalgasıyla karşılaşmıştır ve bu durum insan hakları açısından önemli sorunları beraberinde getirmiştir. Mültecilerin hakları, uluslararası insan hakları normları ve uluslararası hukuk çerçevesinde korunmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi belgeler, mültecilerin yaşam hakkı, işkence yasağı, adil yargılanma hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı gibi temel haklarını güvence altına almaktadır. Ancak, Avrupa'da mültecilerle ilgili bazı tartışmalar ve eleştiriler de mevcuttur. Bazı kesimler, Avrupa'nın mültecilere yönelik politikalarının insan hakları standartlarına uygun olmadığını ve mültecilerin korunması ve entegrasyonu konusunda yetersiz kaldığını iddia etmektedir. Özellikle mültecilerin sığınma

başvurularının incelenmesi, barınma koşulları, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim imkanları gibi alanlarda eksiklikler ve zorluklar yaşandığı belirtilmektedir.

Mülteci kriziyle başa çıkma çabaları, hem AB üyesi ülkeler arasında hem de AB dışındaki Avrupa ülkeleri arasında farklılık göstermektedir. Bazı ülkeler mültecilerin kabulü ve entegrasyonu konusunda daha açık politikalar izlerken, diğerleri daha sınırlayıcı ve kısıtlayıcı politikalar benimsemektedir. Mültecilerin insan hakları konusunda korunması ve entegrasyonu, Avrupa'da devam eden bir tartışma ve çalışma alanıdır. İnsan hakları savunucuları, sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlar, Avrupa ülkelerini daha kapsayıcı, adil ve insan haklarına uygun politikalar geliştirmeye teşvik etmektedir (Bozbeyoğlu, 2015: 65). Sonuç olarak, Avrupa'da mültecilerin insan hakları konusunda yaşanan tartışmalar ve eleştiriler önemlidir. Bu konuda daha fazla çalışma, işbirliği ve politika geliştirme çabalarının sürdürülmesi gerekmektedir. Ancak, bu konunun çok yönlü ve karmaşık olduğunu ve herhangi bir politika veya olayın tek bir perspektifle ele alınamayacağını unutmamak önemlidir.

Türkiye'de de insan haklarına saygı, hukuk devleti ilkesi ve demokratik değerlerin temel taşlarından biridir. Türkiye Anayasası, temel hak ve özgürlükleri korumak için çeşitli hükümler içermekte ve uluslararası insan hakları standartlarına uyumlu olmayı hedeflemektedir. Ayrıca, Türkiye, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. Ak Parti hükümetleri, insan hakları konusunda mülteci sorununu ele alarak önemli çalışmalara imza atmıştır. Türkiye, son yıllarda bölgedeki çeşitli çatışmalardan etkilenen büyük bir mülteci nüfusunu barındırmaktadır. Bu kapsamda, Ak Parti hükümetleri mültecilerin insan haklarının korunması, temel ihtiyaçlarının karşılanması ve entegrasyon süreçlerinin desteklenmesi konusunda çeşitli adımlar atmıştır. İşte bu çabaları örneklemek için bazı önemli adımlar şunlardır (Gülmez, 2018: 35):

1. Geçici Koruma Sistemi: Türkiye, Suriyeli sığınmacıların korunması ve desteklenmesi amacıyla 2011 yılında Geçici Koruma Kanunu'nu kabul etmiştir. Bu yasa, Suriyeli sığınmacılara geçici koruma statüsü sağlamış ve temel hak ve hizmetlere erişimlerini güvence altına almıştır.
2. Eğitim Hizmetleri: Ak Parti hükümetleri, mülteci çocukların eğitim hakkını korumak için çeşitli önlemler almıştır. Türkiye, mülteci çocuklara eğitim imkanı sunan geçici eğitim merkezleri kurmuş ve mevcut okullarda mülteci çocukların kayıtlarını kabul etmiştir. Böylece, mülteci çocukların okula erişimi sağlanmış ve eğitim hakları korunmuştur.
3. Sağlık Hizmetleri: Ak Parti hükümetleri, mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak için önemli adımlar atmıştır. Mültecilere acil sağlık hizmetleri sunulmuş

ve hastanelerde ücretsiz tedavi imkanı sağlanmıştır. Ayrıca, mültecilerin düzenli sağlık kontrollerini yapmalarını ve temel sağlık ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamak amacıyla sağlık merkezleri kurulmuştur.

4. İnsan Ticareti ve Sınır Kontrolleri: Ak Parti hükümetleri, mültecilerin insan ticareti ve istismar risklerine karşı korunmasını sağlamak için sınır kontrollerini güçlendirmiştir. İnsan ticareti suçlarına yönelik önlemler alınmış ve sınır güvenliği güçlendirilerek mültecilerin güvenli bir şekilde Türkiye'ye giriş yapmaları sağlanmıştır.

5. İnsani Yardım Çalışmaları: Ak Parti hükümetleri, mültecilere yönelik insani yardım çalışmalarını önemli ölçüde artırmıştır. Sığınmacı kamplarında yaşayan mültecilere temel ihtiyaç malzemeleri, gıda, su ve barınma gibi yardımlar sağlanmıştır. Ayrıca, sosyal yardım programları ve projeler aracılığıyla mültecilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu örnekler, Ak Parti hükümetlerinin insan hakları konusunda mülteci sorununu ele alarak önemli çalışmalar yaptığını göstermektedir. Hükümet, mültecilerin temel haklarına saygı göstererek onlara yardım etme ve koruma sağlama çabalarını sürdürmektedir. AK Parti hükümetleri döneminde Türkiye'deki insan hakları alanında çeşitli adımlar atılmıştır. Hükümet, temel hak ve özgürlüklerin korunmasını ve geliştirilmesini amaçlayan yasal düzenlemeler yapmıştır. Bunlar arasında ifade özgürlüğünü güvence altına alan yasal düzenlemeler, adil yargılanma hakkını güçlendiren reformlar, işkence ve kötü muameleyi önlemek amacıyla alınan tedbirler ve kadın, çocuk ve engellilerin haklarını korumaya yönelik çalışmalar yer almaktadır. Ancak, insan hakları alanında bazı sorunlar da yaşanmaktadır. Özellikle terörle mücadele kapsamında alınan bazı tedbirler, insan hakları ihlallerine yol açabilmektedir. İfade özgürlüğüne getirilen sınırlamalar, basın özgürlüğündeki kısıtlamalar, adil yargılanma hakkının tam olarak sağlanamaması gibi konular, insan hakları açısından endişe verici olabilmektedir. Bu sorunların çözümü için daha fazla çaba harcanması ve hukukun üstünlüğünün sağlanması önem taşımaktadır.

AK Parti hükümetleri döneminde insan hakları alanında bazı olumlu adımlar atılmış, yasal düzenlemeler yapılmış ve uluslararası standartlara uyum sağlanmıştır. Ancak, insan hakları konusunda daha fazla ilerleme sağlamak, özgürlükleri ve hakları daha da güçlendirmek için sürekli bir çaba gerekmektedir. İnsan hakları evrensel bir değer olduğu için, bu alanda yapılan çalışmaların sürdürülmesi ve iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır. AK Parti

hükümetleri döneminde insan hakları konusunda önemli adımlar atılmıştır. İşte bazı önemli adımlar (Duran, 2018: 264):

1. İfade Özgürlüğü: AK Parti hükümetleri döneminde ifade özgürlüğünün genişletilmesi amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Basın ve yayın özgürlüğünün önündeki engeller kaldırılmış, sansür ve medya baskısı azaltılmıştır.

2. Adil Yargılanma Hakkı: Hükümet, adil yargılanma hakkının güçlendirilmesi için reformlar gerçekleştirmiştir. Adli süreçlerde şeffaflık ve hukuki güvenceyi artıran düzenlemeler yapılmış, savunma haklarına önem verilmiştir.

3. İnsan Hakları Kurumu: AK Parti hükümetleri, 2012 yılında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'nu kurmuştur. Bu kurum, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda önemli çalışmalar yürütmektedir.

4. Kadın Hakları: Hükümet, kadın haklarının korunması ve güçlendirilmesi için çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli adımlar atılmış, kadın istihdamını artırmaya yönelik politikalar uygulanmıştır.

5. Çocuk Hakları: AK Parti hükümetleri, çocuk haklarının korunması ve çocuk istismarıyla mücadele konusunda çeşitli yasal düzenlemeler yapmıştır. Çocuk istismarıyla mücadelede daha etkili mekanizmalar oluşturulmuş, çocuk haklarına ilişkin bilinçlendirme çalışmaları yapılmıştır.

6. Engellilerin Hakları: Hükümet, engellilerin haklarının korunması ve sosyal hayata katılımlarının desteklenmesi konusunda çeşitli politikalar uygulamıştır. Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve sosyal hizmetler alanında iyileştirmeler yapılmıştır.

7. Kültürel Haklar: AK Parti hükümetleri, kültürel hakların korunması ve çeşitliliğin desteklenmesi için çeşitli adımlar atmıştır. Anadilde eğitim imkanları genişletilmiş, kültürel etkinliklerin teşvik edilmesi amacıyla destek programları oluşturulmuştur.

8. Göçmen Hakları: Hükümet, Türkiye'ye sığınan ve göç eden insanların haklarının korunması konusunda önemli adımlar atmıştır. Göçmenlerin yasal haklara erişimi kolaylaştırılmış, insani yardım ve sosyal hizmetlere erişimleri desteklenmiştir.

Bu adımlar, AK Parti hükümetleri döneminde insan hakları alanında yapılan çalışmaların bir özetidir. Ancak, insan hakları konusunda daha fazla ilerleme sağlamak için sürekli bir çabanın gerektiği unutulmamalıdır. İnsan hakları evrensel bir değer olduğu için, bu alanda yapılan çalışmaların sürdürülmesi ve iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

3.4. Eğitim

Eğitim, bilgi, beceri, değerler ve davranışların aktarılması ve geliştirilmesi sürecidir. Akademik bir perspektifle ele alındığında, eğitim genellikle formel bir yapı içinde gerçekleştirilen bir öğrenme sürecini ifade eder. Bu süreç, bireylerin bilgi ve becerilerini edinmelerini, kavramları anlamalarını, düşünme yeteneklerini geliştirmelerini ve sosyal olarak adapte olmalarını sağlar. Eğitimin temel amacı, bireylerin potansiyellerini keşfetmelerini, bilgi ve becerilerini artırmalarını, toplumda etkili bir şekilde işlev görmelerini ve kişisel, sosyal ve ekonomik gelişimlerini desteklemelerini sağlamaktır. Eğitim, okullar, üniversiteler, mesleki eğitim merkezleri ve diğer öğrenme ortamları aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Akademik çalışmalarda eğitim, pedagoji, psikoloji, sosyoloji ve eğitim politikaları gibi disiplinler arasında incelenir. Eğitimin süreçleri, öğretme yöntemleri, müfredat tasarımı, öğrenme teorileri, öğrenci değerlendirme yöntemleri, eğitim politikaları ve eğitim sistemlerinin analizi gibi konular üzerine araştırmalar yapılır (Yumuşak, 2003:1).

Eğitim, bireylerin bilgi ve becerilerini artırmanın yanı sıra, kişisel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunur. Eğitim, demokratik değerlere, insan haklarına, çeşitliliğe saygıya, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve sürdürülebilir kalkınmaya önem veren bir toplumun temelini oluşturur. Aynı zamanda, eğitim, toplumsal dönüşüm, yenilik ve ilerleme için önemli bir araç olarak kabul edilir. Eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve değerlerini edinmelerini ve geliştirmelerini sağlayan bir süreçtir. Akademik çalışmalarda eğitim, disiplinler arası bir yaklaşımla incelenir ve bireylerin öğrenme süreçleri, eğitim politikaları ve toplumsal etkileri üzerine araştırmalar yapılır. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca eğitim, toplumun gelişimi, modernleşme ve geleceğe yönelik bir vizyon oluşturma açısından büyük öneme sahip olmuştur. Eğitim politikaları, devletin, toplumun ve bireylerin gelişimine katkı sağlayan bir araç olarak görülmüştür. Bu bağlamda, Türkiye’de eğitim sistemi ve politikaları zaman içinde çeşitli değişimlere tabi tutulmuştur (Aydın, 2007: 261).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türkiye’nin modern bir ulus devlet haline gelme amacı doğrultusunda eğitimde köklü değişimler gerçekleştirilmiştir. Türk eğitim sistemi, batılı eğitim modellerinden etkilenecek laik, bilimsel ve çağdaş bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu dönemde okuryazarlık oranının artırılması, eğitimde cinsiyet eşitliği ve toplumun geneline yaygın bir eğitim erişimi hedeflenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın kurulması, zorunlu eğitim uygulamasının hayata geçirilmesi ve yeni okulların açılması gibi adımlar atılmıştır. Ancak, Türkiye’deki eğitim sistemi ve politikaları, zamanla çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Bölgesel eşitsizlikler, okul öncesi eğitim eksiklikleri, nitelikli öğretmen eksikliği, müfredatın

güncellenememesi gibi sorunlar eğitim sistemini olumsuz etkilemiştir. Ayrıca, özel sektörün eğitim alanındaki etkinliği ve eğitimde fırsat eşitsizlikleri gibi konular da tartışmalara yol açmıştır. AK Parti hükümetleri döneminde ise eğitim alanında önemli adımlar atılmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, okuryazarlık oranının artırılması, nitelikli öğretmen yetiştirilmesi, teknolojinin eğitime entegrasyonu gibi konular öncelikli olarak ele alınmıştır. Öğrenci başarısının artırılması, çağdaş eğitim yöntemlerinin kullanılması ve eğitimde kalite standartlarının yükseltilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, engelli bireylerin eğitime erişimi ve eğitimde kız çocuklarının desteklenmesi gibi konular da önem verilen alanlar arasında yer almıştır.

Bununla birlikte, Türkiye’deki eğitim sistemi ve politikaları hala bazı zorluklarla karşı karşıyadır. Okul öncesi eğitimdeki yetersizlikler, müfredatın yenilenmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimi, öğrenci motivasyonu ve değerler eğitimi gibi konular üzerinde çalışılması gerekmektedir. Eğitim sisteminin daha da geliştirilmesi, çağın gereksinimlerine uygun, öğrenci merkezli ve toplumsal ihtiyaçları karşılayan bir yapıya kavuşturulması önemlidir. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca eğitim konusu sürekli gelişim ve değişim içinde olmuştur. Eğitim politikalarının şekillenmesi ve uygulanması, toplumun ihtiyaçlarına, çağın gereksinimlerine ve evrensel standartlara uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Bu sayede, Türkiye’nin eğitim alanında daha ileriye gitmesi, toplumsal kalkınmanın ve insan kaynaklarının güçlendirilmesinin önündeki engeller aşılabılır (Ömürlüoğlu, 2020: 80).

Adalet ve Kalkınma Partisi’nin eğitim politikaları, Türkiye’nin eğitim sistemi üzerinde önemli etkiler yaratmış ve geniş kapsamlı reformlara yol açmıştır. AK Parti hükümetleri, eğitim alanında kaliteyi artırmak, erişimi genişletmek ve öğrencilerin fırsat eşitliğine ulaşmalarını sağlamak amacıyla çeşitli adımlar atmıştır. Bu politikaların temelinde, eğitimin tüm aşamalarında yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi, müfredatın güncellenmesi ve mesleki gelişim olanaklarının artırılması yer almaktadır. AK Parti hükümetleri döneminde yapılan eğitim reformları, okul öncesi eğitime erişimi genişletmek, zorunlu eğitim süresini uzatmak, teknoloji tabanlı eğitim olanaklarını geliştirmek, öğretmenlerin niteliklerini artırmak gibi hedeflere odaklanmıştır. Ayrıca, engelli bireylerin eğitimine yönelik önemli adımlar atılmış, meslek eğitimi ve yetişkin eğitimi alanında da önemli iyileştirmeler yapılmıştır. AK Parti’nin eğitim politikaları, Türkiye’nin eğitim sisteminde dönüşüm sağlamış, öğrencilere daha iyi imkanlar sunmuş ve eğitimin kalitesini artırmak için adımlar atmıştır. AK Parti, kadınların eğitim alanında fırsat eşitliğine sahip olmalarını ve potansiyellerini tam anlamıyla geliştirmelerini teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar ve projeler geliştirmiştir. Bu

alışmalar, kadınların okula erişimi, eğitim kalitesi, mesleki eğitim olanakları ve eğitimde liderlik rolleri gibi çeşitli yönleri ele almaktadır. Kadınların okula erişimini artırmak ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için AK Parti Hükümetli çeşitli önlemler almıştır. Öncelikle, kız çocuklarının okula kaydını artırmak için kampanyalar düzenlenmiştir. Ayrıca, ailesi tarafından eğitime erişimi sınırlı olan kız öğrencilere maddi destek sağlayan burs programları oluşturulmuştur. Bu burs programları, kız çocuklarının okula devam etmelerini teşvik etmekte ve erken okul terkini azaltmaktadır.

AK Parti Hükümetleri, eğitimde kalitenin artırılması için de çalışmalar yapmıştır. Öğretmen eğitimi programları güncellenmiş, öğretmenlerin mesleki gelişimi ve niteliklerinin yükseltilmesi için farklı projeler hayata geçirilmiştir. Bu sayede, kadın öğretmenlerin de kaliteli eğitim vermeleri desteklenmiş ve kadın öğretmenlerin daha fazla liderlik rolü üstlenmeleri teşvik edilmiştir. Mesleki eğitim ve beceri geliştirme alanında, AK Parti Hükümetleri kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda, mesleki eğitim kursları ve programları oluşturulmuş ve kadınlara yönelik girişimcilik destekleri sunulmuştur. Kadınların iş hayatında daha güçlü ve bağımsız olmalarını sağlamak için çeşitli mesleklerde kadın istihdamının artırılmasına yönelik teşvikler ve destekler sağlanmıştır. Ayrıca, AK Parti Hükümetleri kadınların eğitimde liderlik rollerini üstlenmelerini desteklemektedir. Kadın öğretmenlerin yönetici pozisyonlara atanmalarını teşvik etmek için politikalar geliştirilmiştir. Aynı zamanda, kadınların bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) alanlarında daha fazla yer almalarını sağlamak amacıyla STEM eğitime ve kariyerlerine yönelik projeler hayata geçirilmiştir (Altunel,2018: 5).

3.5. Başörtüsü

Akademik bir perspektifle ele alındığında, başörtüsü genellikle dini veya kültürel bağlantılara atfedilen bir semboldür. İslam dininde başörtüsü, bir kadının namusunu koruma, iffetini gösterme ve dini inancını ifade etme amacıyla kullanıldığı düşünülür. Başörtüsü, farklı kültürler ve dini topluluklar arasında değişiklik gösterebilir. Bazı toplumlarda başörtüsü, bir kadının dinine olan bağlılığını ifade etmek için tercih edilirken, diğer toplumlarda geleneksel veya kültürel bir uygulama olarak kabul edilir. Başörtüsü, bir kadının giyim tercihi ve kişisel ifadesi olarak kabul edildiği gibi, bazı toplumlarda da zorunlu bir kural veya toplumsal baskı altında olan bir sembol olarak görülebilir. Akademik çalışmalarda başörtüsü, toplumsal cinsiyet, din ve kültür gibi kavramlarla birlikte incelenir. Başörtüsünün sosyal, kültürel, dini ve politik boyutları araştırılırken, bireylerin başörtüsü kullanımını etkileyen faktörler ve toplum üzerindeki etkileri üzerine çalışmalar yapılır. Bu çalışmalar, başörtüsünün bireylerin özgür

iradesiyle tercih edildiği durumları desteklerken, aynı zamanda zorunlu veya baskı altında kullanıldığı durumları da analiz eder.

Başörtüsü, kadınların giyim tercihleri, dini inançları ve kültürel bağlantılarıyla ilişkilendirilen bir sembol olarak kabul edilir. Akademik çalışmalarda başörtüsü, sosyoloji, antropoloji, dini çalışmalar ve kadın çalışmaları gibi disiplinler arasında incelenir ve farklı toplumlardaki kullanım biçimleri ve anlamları üzerine araştırmalar yapılır (Aksoy, 2005: 13). Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca başörtüsü, toplumsal cinsiyet, laiklik ve özgürlük gibi kavramlarla sıkça gündeme gelmiş bir konudur. Başörtüsü, bir dini sembol olmasının yanı sıra, kadınların giyim tercihleri ve inanç özgürlüğüyle de ilişkilendirilmektedir. Türkiye'de başörtüsü sorunu, genellikle kamusal alanda başörtülü kadınların eğitim, çalışma ve siyaset gibi alanlarda karşılaştığı engeller ve ayrımcılıkla ilişkilendirilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türkiye'de başörtüsüne yönelik sınırlamalar getirilmiştir. Laiklik ilkesi ve modernleşme anlayışı çerçevesinde, başörtüsü devletin ve toplumun öncelikli gündem maddelerinden biri olmuştur. Bu dönemde başörtülü kadınlar, eğitim ve kamu kurumlarında çalışma gibi alanlarda sıkıntılar yaşamış, bazı durumlarda yasaklamalarla karşılaşmışlardır.

Ancak, başörtüsü sorunu 2000'li yılların başında AK Parti hükümetlerinin iktidara gelmesiyle birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. AK Parti, başörtüsü sorununu çözme konusunda adımlar atmış ve bu konuyu gündemin üst sıralarına taşımıştır. Başörtüsü serbestisini sağlamak amacıyla, Anayasa Mahkemesi kararları ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle 2010 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle, başörtüsü serbestisine ilişkin önemli adımlar atılmış ve kadınların eğitim, kamu hizmeti ve diğer alanlarda başörtüsüyle serbestçe faaliyet gösterebilmesi sağlanmıştır. AK Parti hükümetlerinin başörtüsü konusundaki politikaları ve düzenlemeleri, kadınların özgür iradeleriyle başörtüsü tercihini yapabilmelerine olanak sağlamıştır. Başörtülü kadınların eğitim, iş hayatı, siyaset ve diğer kamu alanlarına katılımı konusunda daha fazla fırsat ve özgürlük sunulmuştur. Bu adımlar, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları perspektifinden önemli gelişmeler olarak değerlendirilmektedir (Benli, 2011:1). Ancak, başörtüsü sorunu hala tartışılmakta ve çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bazı kesimler, başörtüsünün laiklik ilkesine aykırı olduğunu ve kamusal alanda görünmesinin toplumsal huzuru ve devletin tarafsızlığını tehdit ettiğini savunmaktadır. Diğer taraftan, başörtüsü bir inanç özgürlüğü olarak görülmekte ve kadınların tercihlerine saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca başörtüsü konusu, toplumsal cinsiyet, laiklik ve özgürlük gibi kavramlarla sıkça tartışılan bir mesele olmuştur. AK Parti hükümetleri

döneminde başörtüsüne yönelik önemli adımlar atılmış, kadınların başörtüsü tercihine özgürce karar verebilmeleri ve kamusal alanda eşit fırsatlara erişimleri sağlanmıştır. Ancak, başörtüsü konusu hala farklı bakış açılarına sahip tartışmalı bir konudur ve toplumun farklı kesimleri arasında çeşitli görüş ayrılıkları bulunmaktadır. AK Parti hükümetleri döneminde, başörtüsü yasağı konusu Türkiye'nin siyasi ve sosyal tartışmalarının merkezinde yer almıştır. Bu dönemde gerçekleşen başörtüsü yasağı, kadınların giyim tercihleri üzerindeki sınırlamaları ve din özgürlüğü konusunu ele alarak, çeşitli tartışmalara neden olmuştur. Bu bağlamda, başörtüsü yasağı konusu akademik bir perspektiften incelendiğinde aşağıdaki konulara değinilebilir (Toruk, 2011: 485):

1. Laiklik İlkesi ve Başörtüsü Yasağı:

Başörtüsü yasağı tartışmalarında, laiklik ilkesinin Türkiye'deki uygulaması ve başörtüsünün laiklikle olan ilişkisi temel bir odak noktası olmuştur. Başörtüsünün laiklik ilkesiyle uyumlu olup olmadığı, başörtüsü yasağının temel dayanaklarından biridir.

2. Kadın Hakları ve Özgürlükler:

Başörtüsü yasağı, kadınların özgürce giyinme hakkı ve kişisel ifade özgürlüğü konularını da içermektedir. Bu bağlamda, başörtüsü yasağının kadınların giyim tercihlerine müdahale olarak değerlendirildiği ve kadın hakları açısından bir kısıtlama olduğu argümanları ortaya konmuştur.

3. Din Özgürlüğü ve İnanç Hürriyeti:

Başörtüsü yasağı, Türkiye'de din özgürlüğü ve inanç hürriyeti konularında önemli bir tartışma noktası olmuştur. Başörtüsü, birçok kadın için dini bir simge olarak değerlendirildiği için, bu yasağın din özgürlüğünü kısıtladığı ve bireylerin inançlarını özgürce yaşamalarını engellediği eleştirileri yapılmıştır.

4. Eşitlik ve Ayrımcılık:

Başörtüsü yasağı, bazılarına göre kadınlar arasında ayrımcılığa neden olabilecek bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. Bu tartışmalarda, başörtülü kadınların eğitim, istihdam ve sosyal hayatta karşılaştığı engellerin eşitlik ilkesine aykırı olduğu vurgulanmıştır.

5. Hukuki Çerçeve ve Anayasa Değişiklikleri:

Başörtüsü yasağına ilişkin hukuki çerçeve ve Anayasa değişiklikleri de önemli bir konudur. AK Parti hükümetleri döneminde yapılan Anayasa değişiklikleri ve yasal

düzenlemeler, başörtüsü yasağının kaldırılması veya gevşetilmesi yönünde adımlar atılmasına imkan sağlamıştır.

6. Siyasi ve Toplumsal Tartışmalar:

Başörtüsü yasağı konusu, siyasi ve toplumsal tartışmalara da yol açmıştır. Farklı politik ve ideolojik görüşlere sahip olan gruplar, başörtüsü yasağı konusunda farklı perspektifler sunmuş ve bu konuda farklı çözümler önermiştir.

Türkiye'de başörtüsü, uzun yıllar boyunca tartışmalı bir konu olmuştur. Başörtüsü yasağı, özellikle üniversite ve kamu kurumlarında, birçok kadının eğitim hakkını kullanmasını kısıtlamıştır. Ancak, AK Parti Hükümetleri iktidara geldiğinden beri başörtüsü konusunda önemli değişikliklere imza atmıştır. Bu yazıda, AK Parti Hükümetleri'nin başörtüsü konusunda gerçekleştirdiği adımları ve bu adımların eğitim alanında yarattığı etkileri ele alınacaktır. Türkiye'de başörtüsü yasağı, uzun yıllar boyunca üniversitelerde ve kamu kurumlarında uygulanmıştır. Başörtüsü takan kadınlar, eğitim haklarından ve kamu hizmetlerinden mahrum bırakılmışlardır. AK Parti Hükümetleri, iktidara geldiği 2002 yılından itibaren başörtüsü yasağını kaldırmak için önemli adımlar atmıştır.

AK Parti Hükümetleri'nin ilk adımlarından biri, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan "Herkes, inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklama hürriyetine sahiptir" hükmünün uygulanmasını sağlamak olmuştur. Bu doğrultuda, başörtülü öğrencilerin üniversiteye giriş hakkını kullanabilmeleri için başörtüsü yasağına karşı mücadele başlatılmıştır. 2008 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle başörtüsü yasağına karşı bir adım daha atılmış ve başörtülü öğrencilerin üniversiteye giriş yapabilmeleri sağlanmıştır. AK Parti Hükümetleri'nin en önemli adımlarından biri, üniversitelerde başörtüsü serbestisi sağlamaktır. 2010 yılında yapılan bir düzenlemeyle üniversitelerde başörtüsü takmanın yasaklanması engellenmiş ve başörtülü öğrencilerin üniversite kampüslerinde eğitim alabilmeleri sağlanmıştır. Bu adım, başörtülü kadınların eğitim haklarını kullanmalarını ve eşit bir şekilde üniversiteye erişimlerini sağlamıştır. Bu düzenlemeyle birlikte, başörtülü öğrencilerin sayısı üniversitelerde artmış ve eğitimde daha fazla temsil edilmeleri sağlanmıştır (Kader, 2018: 43). AK Parti Hükümetleri, başörtülü kadınların öğretmenlik mesleğini yapabilmelerini sağlamak için de önemli adımlar atmıştır. Önceden, başörtülü kadınlar öğretmenlik mesleğini icra edemezken, yapılan düzenlemelerle başörtüsü serbestisi sağlanmıştır. Böylece, başörtülü kadınlar öğretmenlik mesleğine başvurabilmekte ve eğitim sisteminde aktif bir şekilde yer alabilmektedirler. Bu

adım, başörtülü kadınların mesleki eğitim ve istihdam olanaklarını genişletmekte ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli bir adımdır.

AK Parti Hükümetleri, üniversiteler ve öğretmenlik mesleği dışında diğer eğitim kurumlarında da başörtüsü serbestisi sağlamıştır. Özel okullar, dershaneler ve diğer eğitim kurumlarında başörtüsü takmanın yasaklanması engellenmiş ve başörtülü öğrencilerin bu kurumlarda eğitim alabilmeleri sağlanmıştır. Bu adım, başörtülü öğrencilerin eğitim haklarını kullanmalarını ve eşit bir şekilde diğer öğrencilerle birlikte eğitim almalarını sağlamıştır. AK Parti Hükümetleri'nin eğitimde başörtüsü konusunda attığı adımlar, başörtülü kadınların eğitim haklarını kullanmalarını ve toplumsal hayatta eşit bir şekilde yer almalarını sağlamıştır. Başörtülü kadınlar artık üniversite, öğretmenlik mesleği ve diğer eğitim kurumlarında başörtüsü takabilmekte ve eğitimlerini sürdürebilmektedirler. Bu adımlar, kadınların eğitimde daha fazla temsil edilmelerini ve potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarını sağlamıştır (Akyüz, 2016: 75). Ancak, bazı eleştiriler de bulunmaktadır. Başörtüsü serbestisi sağlanmasına rağmen, başörtülü kadınlar hala bazı zorluklarla karşılaşabilmektedir. Örneğin, bazı okullarda veya kurumlarda hala başörtüsü takmanın dezavantajları olduğu iddia edilmektedir. Ayrıca, başörtülü kadınların eğitim ve istihdam olanaklarının tam anlamıyla eşit olup olmadığı da tartışma konusu olmuştur. Sonuç olarak, başörtüsü yasağı konusu Türkiye’de uzun süreli ve karmaşık bir tartışma konusu olmuştur. Bu tartışma, laiklik ilkesi, kadın hakları, din özgürlüğü, eşitlik ve hukuki çerçeve gibi birçok önemli konuyu içermektedir. Başörtüsü yasağının kaldırılması veya sınırlamaların hafifletilmesi, Türkiye’de kadınların giyim tercihlerine daha fazla özgürlük ve din özgürlüğünün genişletilmesi konularında önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

3.6. İşgücü

İşgücü, ekonomik faaliyetlerde bulunan ve üretim sürecine katkıda bulunan bireylerin toplamını ifade eden bir kavramdır. İşgücü, işgücüne katılan çalışanlar, istihdam edilenler ve iş arayanlar gibi farklı gruplardan oluşabilir. İşgücü, bir ülkenin ekonomik faaliyetlerini yürüten ve mal ve hizmet üretimine katkı sağlayan insan kaynağını temsil eder. İşgücü, hem işverenlerin taleplerine cevap veren hem de iş arayan bireylerin istihdam edilebilirlik ve çalışma potansiyellerini kapsar. İşgücü, bir ülkenin ekonomik büyümesi, istihdam düzeyi, gelir dağılımı ve sosyal refahı gibi faktörleri etkileyen önemli bir parametredir. İşgücü, genellikle istihdam oranı, işsizlik oranı, işgücü verimliliği ve işgücü katılım oranı gibi göstergelerle ölçülebilir. İstihdam oranı, çalışma çağındaki nüfusun istihdam edilenler tarafından işgal edilen işlerin

yüzdesini ifade ederken, işsizlik oranı işgücüne dahil olan bireylerden iş arayanların yüzdesini ifade eder. İşgücü verimliliği ise işgücünün üretkenlik düzeyini ölçerken, işgücü katılım oranı, işgücüne dahil olan bireylerin toplam nüfusa oranını ifade eder.

İşgücü, ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir büyüme için hayati bir rol oynamaktadır. İşgücü politikaları, istihdamın artırılması, işgücü verimliliğinin iyileştirilmesi, işsizlik oranının düşürülmesi ve işgücü piyasasının daha sağlıklı işleyişini hedefleyen önlemleri içerir. İşgücüne ilişkin veriler ve analizler, işgücü piyasasının durumunu anlamak ve politika yapıcıların kararlarını şekillendirmek için kullanılan önemli araçlardır. Akademik çalışmalarda işgücü kavramı, demografi, ekonomi, sosyoloji ve işletme gibi disiplinler arası bir yaklaşımla incelenir. İşgücü piyasası, işgücü katılımı, işgücü talebi ve arzı, istihdam politikaları, işsizlik analizi ve işgücü verimliliği gibi konular üzerinde araştırmalar yapılır. Bu çalışmalar, işgücü piyasasının etkinliğini artırmak, işgücü politikalarını şekillendirmek ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilir (Şener, 2010: 15). İşgücü, ekonomik bir sistemin temel bileşenlerinden biridir ve insan kaynaklarının ekonomik faaliyetlerdeki rolünü ifade eder. İşgücü kavramı, çeşitli akademik disiplinlerde incelenen ve ekonomik politika oluşturulmasında önemli bir rol oynayan bir konudur.

Türkiye, iş gücü konusunda önemli bir dönüşüm süreci yaşamış ve ekonomik büyüme ile birlikte istihdam imkanları genişlemiştir. İş gücü, ekonomik aktivitenin temel taşı olarak kabul edilir ve ülkenin kalkınması için hayati bir rol oynar. Türkiye'nin iş gücü yapısı, zaman içinde çeşitli değişimlere uğramış ve kadınların ve gençlerin iş gücüne katılımı gibi konular önem kazanmıştır. Türkiye'de iş gücüne dahil olma payı, günümüzde geniş çapta yükselmiştir. Bu, kadınların ve gençlerin iş gücüne aktif şekilde dahil olmasının teşvik edildiği ve istihdam imkanlarının artırıldığı anlamına gelir. Kadınların iş gücüne dahil olması, toplumda cinsiyet eşitliği ve kadın hakları bağlamında oldukça önemlidir. Bu sebeple, Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımını teşvik eden politikalar uygulanmış ve kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak için çeşitli destekler sağlanmıştır. Örneğin, kreş ve çocuk bakım hizmetleri gibi destekler, kadınların iş gücüne katılımını kolaylaştırmak amacıyla hayata geçirilmiştir.

Gençlerin iş gücüne katılımı da Türkiye için önemli bir konudur. Gençler, ülkenin geleceği ve ekonomik büyüme potansiyeli açısından büyük bir kaynaktır. Bu nedenle, gençlerin iş gücüne erişimi ve iş bulma olanakları önem kazanmıştır. Türkiye'de gençlere yönelik istihdam politikaları ve eğitim-istihdam uyumunu sağlamaya yönelik programlar geliştirilmiştir. Gençlerin mesleki becerilerini geliştirmelerine ve iş dünyasına uyum sağlamalarına yardımcı olacak eğitim ve staj imkanları sunulmuştur (Ergün ve Dinçer, 2011: 3). Ancak, Türkiye'de iş gücü konusunda hala bazı zorluklar ve eşitsizlikler bulunmaktadır.

Bölgesel farklılıklar, cinsiyet ayrımcılığı, düşük nitelikli işler ve yüksek genç işsizlik oranı gibi faktörler, iş gücü piyasasında eşitsizlikleri beraberinde getirebilir. Bu nedenle, Türkiye’de iş gücü piyasasının daha kapsayıcı ve adil hale getirilmesi için çeşitli politikaların hayata geçirilmesi önemlidir.

Türkiye’de iş gücü konusu, ekonomik büyüme ve kalkınma açısından büyük bir öneme sahiptir. Kadınların ve gençlerin iş gücüne katılımının teşvik edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve gençlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması açısından önemlidir. Ancak, iş gücü piyasasında hala eşitsizlikler ve zorluklar bulunmaktadır. Bu nedenle, daha kapsamlı politikalar ve tedbirlerle iş gücü piyasasının daha adil ve kapsayıcı hale getirilmesi gerekmektedir. Türkiye’de kadınların iş gücüne katılımı, son yıllarda artan bir öneme sahip olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ekonomik bağımsızlığı açısından, kadınların iş gücüne aktif şekilde dahil olmaları büyük bir önem taşır. Türkiye’de kadınların iş gücüne katılım oranı, zaman içinde artış göstermiş olsa da hala istenilen seviyede değildir. Bu nedenle, kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek için çeşitli politikalar ve önlemler hayata geçirilmiştir.

Türkiye’de kadınların iş gücüne katılımını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bunların başında, kültürel ve toplumsal normlar gelir. Kadınlara atfedilen geleneksel rol ve sorumluluklar, bazen iş gücüne katılımını kısıtlayıcı bir etki yapabilir. Bununla birlikte, kadınların eğitim düzeyi, mesleki becerileri ve istihdam olanakları da iş gücüne katılım oranını etkileyen faktörler arasındadır. Türkiye’de kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar uygulanmıştır. Öncelikli olarak, eğitim alanında yapılan reformlar ve fırsat eşitliği politikalarıyla kadınların eğitim düzeyi artırılmış ve mesleki becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, kadınlara yönelik istihdam destekleri ve teşvikler sağlanmış, girişimcilik faaliyetlerini desteklemek amacıyla kadınlara kredi imkanları sunulmuştur (Durmaz, 2016: 38). Kadınların iş gücüne katılımını desteklemek için aile ve çocuk bakım hizmetlerinin geliştirilmesi de önemli bir adımdır. Kreş ve anaokullarının yaygınlaştırılması, kadınların iş hayatına dönüşünü kolaylaştırabilir. Esnek çalışma saatleri ve uzaktan çalışma gibi esnek çalışma düzenleri de kadınların iş gücüne katılımını artıracabilecek önemli unsurlardır. Ancak, Türkiye’de kadınların iş gücüne katılımını engelleyen pek çok zorluk ve eşitsizlik hala mevcuttur. Bunların başında, cinsiyet ayrımcılığı, istihdamda eşitsiz fırsatlar ve kadınlara yönelik şiddet gibi sorunlar gelir. Bu sorunların çözümü için daha etkili politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Kadın haklarının korunması, eşitsizliklerin giderilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi önemlidir.

Türkiye’de kadınların iş gücüne katılımını artırmak için çeşitli adımlar atılmış olsa da hala daha fazla çalışma ve çaba gerekmektedir. Kadınların eğitim düzeyinin yükseltilmesi, istihdam olanaklarının geliştirilmesi, aile ve çocuk bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi ve cinsiyet eşitliğine yönelik politikaların güçlendirilmesi, kadınların iş gücüne aktif şekilde katılımını teşvik edecektir. Bu sayede, kadınların ekonomik bağımsızlıklarının artması, toplumsal kalkınmanın sağlanması ve sürdürülebilir bir toplumun oluşumu mümkün olacaktır. Ak Parti hükümetleri, Türkiye’de kadınların iş gücüne dahilliğini yükseltmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşmak amacıyla önemli adımlar atmıştır. Kadınların iş gücüne katılımı, gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan birçok fayda barındırmaktadır. Bu nedenle, hükümet tarafından kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak ve iş hayatında aktif bir şekilde yer almalarını teşvik etmek için çeşitli politikalar ve önlemler hayata geçirilmiştir (Serinoğlu, 2020: 75).

Ak Parti hükümetleri, kadınların eğitim düzeyini artırmaya yönelik önemli çalışmalara imza atmıştır. Eğitim, kadınların iş gücüne katılımında temel bir faktördür. Hükümet, kız çocuklarının okullaşma oranını artırmak, mesleki becerilerini geliştirmek ve kadınların yükseköğrenim görmelerini desteklemek için çeşitli programlar ve burs imkanları sunmuştur. Ayrıca, kadınların teknik becerilerini geliştirmeleri için mesleki eğitim kursları ve atölyeler düzenlenmiştir. Kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmak için girişimcilik faaliyetlerini teşvik eden politikalar uygulanmıştır. Kadınlara yönelik kredi imkanları ve destekler sağlanarak, kendi işlerini kurmaları ve ekonomik olarak bağımsız olmaları teşvik edilmiştir. Ayrıca, kadınlara iş kurma süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmuştur.

Ak Parti hükümetleri, kadınların iş hayatında daha fazla yer alabilmeleri için istihdamda eşitlik politikalarını güçlendirmiştir. Cinsiyet ayrımcılığına karşı yasal düzenlemeler yapılmış, eşit işe eşit ücret prensibini benimseyen politikalar hayata geçirilmiştir. Ayrıca, kadınların çalışma yaşamında karşılaştıkları mobbing, taciz ve şiddet gibi sorunlara yönelik yasal düzenlemeler yapılarak, kadınların iş hayatında güvende hissetmeleri sağlanmıştır. Kadınların iş gücüne katılımını artırmak için aile ve çocuk bakım hizmetlerinin geliştirilmesi önemli bir adımdır. Hükümet, kreş ve anaokulu gibi çocuk bakım kurumlarının sayısını artırmış ve erişilebilirliğini sağlamıştır. Ayrıca, esnek çalışma modelleri ve uzaktan çalışma imkanları gibi önlemler alınarak, kadınların aile sorumlulukları ile iş hayatını dengede tutmaları desteklenmiştir. Ak Parti hükümetleri, kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek için kamu sektöründe kadın istihdamını artırmak amacıyla çeşitli politikalar uygulamıştır. Kadınların kamu kurum ve kuruluşlarında daha fazla temsil edilmeleri için pozitif ayrımcılık önlemleri

alınmış ve kadınların yönetim kademelerinde daha etkin rol alabilmeleri için desteklenmiştir (Kuşay, 2017: 28).

Sonuç olarak, Ak Parti hükümetleri süresince kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla önemli politikalar ve önlemler hayata geçirilmiştir. Kadınların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi, girişimcilik faaliyetlerinin teşvik edilmesi, istihdamda eşitlik politikalarının güçlendirilmesi, aile ve çocuk bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve kamu sektöründe kadın istihdamının artırılması gibi adımlar, kadınların iş gücüne aktif şekilde katılmalarını sağlamış ve toplumsal kalkınmaya olumlu katkılar sağlamıştır. Ancak, hala daha fazla çalışma ve çaba gerekmektedir olup, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam anlamıyla sağlanması için daha ileri adımlar atılması önemlidir.

3.7. Sağlık ve Sosyal Güvenlik

Sağlık ve sosyal güvenlik, bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak ve sosyal risklerle başa çıkabilmelerini temin etmek amacıyla geliştirilen bir sistemdir. Sağlık, fiziksel, zihinsel ve sosyal iyilik hali olarak tanımlanırken, sosyal güvenlik ise bireylerin yaşam boyunca karşılaşılabilecekleri riskler karşısında korunmalarını sağlayan bir mekanizmadır. Sağlık hizmetleri, bireylerin hastalıklarını önleme, teşhis etme, tedavi etme ve rehabilitasyon süreçlerini kapsar. Bu hizmetler, sağlık kurumları, sağlık personeli ve diğer sağlık hizmeti sunucuları tarafından sağlanır. Sağlık sistemleri, kamu ve özel sektör arasında işbirliği içinde çalışarak, sağlık hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını hedefler. Sosyal güvenlik ise bireylerin yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri risklere karşı korunmayı amaçlar. Bunlar arasında işsizlik, yaşlılık, hastalık, kaza, doğum, engellilik gibi durumlar yer alır. Sosyal güvenlik sistemleri, bireylere maddi destek sağlar ve sosyal hizmetler sunarak, sosyal risklerle başa çıkmalarını kolaylaştırır. Bu sistemler, devlet tarafından yürütülür ve bireylerin sigorta primleri veya vergi gibi kaynaklarla finanse edilir.

Sağlık ve sosyal güvenlik, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için önemli bir role sahiptir. Sağlık hizmetleri, hastalıkların önlenmesi, erken teşhis, etkili tedavi ve rehabilitasyon ile bireylerin sağlıklarını korumayı amaçlar. Sosyal güvenlik ise bireylerin ekonomik güvenceye sahip olmalarını sağlar ve yaşamlarının çeşitli aşamalarında karşılaşılabilecekleri risklere karşı koruma sağlar (Güvercin ve Tarım, 2016: 84). Türkiye Cumhuriyeti tarihinde sağlık ve sosyal güvenlik alanında çeşitli dönemlerde önemli değişiklikler ve reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reformlar, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak, erişilebilirliğini genişletmek ve sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini güçlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sağlık sistemi, genel olarak kent merkezlerine odaklanmış ve kırsal kesimdeki halkın sağlık hizmetlerine erişimi sınırlı kalmıştır. Ancak, zamanla sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması için adımlar atılmış ve kırsal bölgelerde sağlık merkezleri ve hastaneler kurulmuştur. Ayrıca, sağlık personelinin eğitimi ve yetiştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmıştır.

Sosyal güvenlik alanında ise Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca çeşitli sosyal güvenlik sistemleri oluşturulmuş ve yeniden yapılandırılmıştır. İlk sosyal güvenlik adımları, çalışanların emeklilik ve sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak amacıyla atılmıştır. Daha sonra sosyal güvenlik sistemi genişletilerek, çeşitli sosyal yardım programları ve aile sigortası gibi uygulamalar da hayata geçirilmiştir. Son yıllarda ise Türkiye’de sağlık ve sosyal güvenlik alanında önemli reformlar gerçekleştirilmiştir. Genel sağlık sigortası sistemi yaygınlaştırılmış ve tüm vatandaşlar için zorunlu hale getirilmiştir. Bu sayede, daha geniş bir nüfus kesimi sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Ayrıca, sağlık altyapısının iyileştirilmesi, tıbbi teknolojilerin geliştirilmesi ve sağlık personelinin yetkinliklerinin artırılması gibi alanlarda çalışmalar yapılmıştır. Sosyal güvenlik alanında ise emeklilik sistemi ve çalışanların sosyal hakları üzerinde iyileştirmeler yapılmıştır. Emeklilik yaş sınırları ve prim ödeme süreleri yeniden düzenlenerek, daha adil bir emeklilik sistemi oluşturulmuştur. Ayrıca, iş güvenliği ve işçi sağlığı konularında da önemli adımlar atılarak, çalışanların güvencesi ve sağlığı için önlemler alınmıştır.

Ancak, sağlık ve sosyal güvenlik alanında hala bazı zorluklar ve eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde sağlık hizmetlerine erişim ve kaliteli sağlık hizmetlerinin sunumu konularında bazı sorunlar devam etmektedir. Ayrıca, sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği ve finansmanı gibi konular da önemli tartışma konularıdır. Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca sağlık ve sosyal güvenlik alanında önemli adımlar atılmış ve reformlar gerçekleştirilmiştir. Ancak, bu alanlarda hala daha fazla gelişme ve iyileştirme potansiyeli bulunmaktadır. Sağlık hizmetlerinin daha kapsayıcı ve kaliteli olması, sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği ve genişletilmesi gibi konular, gelecekteki çalışmaların odak noktası olmalıdır. Türkiye’de sağlık ve sosyal güvenlik alanında yapılan düzenlemeler, Ak Parti hükümetleri döneminde önemli adımlar atılarak geniş kapsamlı reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reformlar, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak, erişilebilirliği genişletmek, sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini ve kapsayıcılığını güçlendirmek amacıyla hayata geçirilmiştir.

Sağlık alanında yapılan reformlar arasında, sağlık altyapısının iyileştirilmesi, sağlık hizmetlerinin niteliğinin artırılması ve sağlık personelinin yetkinliklerinin geliştirilmesi yer

almaktadır. Hastanelerin yenilenmesi, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve tıbbi cihazların modernizasyonu gibi adımlarla sağlık altyapısı güçlendirilmiştir. Sağlık hizmetlerinin niteliğini artırmak için ise hasta odaklı bir yaklaşım benimsenmiş, hasta hakları ve memnuniyeti ön planda tutulmuştur. Ayrıca, sağlık personelinin eğitimi ve yetkinliklerinin artırılması için mesleki gelişim programları ve eğitimler düzenlenmiştir. Sosyal güvenlik alanında yapılan reformlar ise sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğini ve kapsayıcılığını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Genel sağlık sigortası sistemi yaygınlaştırılmış ve sosyal güvenlik primlerinin tahsilatı ve denetimi etkin bir şekilde yürütülmüştür. Sosyal güvenlik kapsamındaki hizmetlerin genişletilmesi, emeklilik sisteminin güçlendirilmesi ve sosyal yardımların artırılması gibi adımlarla sosyal güvenlik sistemi güçlendirilmiştir. Ayrıca, iş kazaları ve meslek hastalıklarıyla mücadele eden çalışanların korunmasına yönelik tedbirler alınmış ve iş kazalarının önlenmesi için çeşitli önlemler hayata geçirilmiştir (Bostancı, 2008: 147).

Kadınların sağlık hizmetlerine erişimini ve sağlık bilincini artırmak amacıyla kadın sağlığına yönelik programlar ve kampanyalar düzenlenmiştir. Kadınların düzenli sağlık kontrollerine erişimini kolaylaştırmak, gebelik ve doğum süreçlerinde sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak için gerekli önlemler alınmıştır. Ayrıca, kadınların cinsel ve üreme sağlığı konularında bilgilendirilmesi ve korunma yöntemlerine erişiminin sağlanması için eğitim programları düzenlenmiştir. Türkiye'de sağlık ve sosyal güvenlik alanındaki reformlar, hükümetlerin sosyal refahı artırmaya ve vatandaşların daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olmalarını sağlamaya yönelik çabalarının bir parçasıdır. Bu reformlar, sağlık hizmetlerinin daha erişilebilir, kaliteli ve kapsayıcı olmasını sağlayarak, toplumun sağlık ve sosyal güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunmuştur.

Türkiye'de kadınlar sağlık ve sosyal güvenlik alanında büyük bir öneme sahiptir. Kadınlar, hem kendi sağlıklarını korumak hem de ailelerinin sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık hizmetlerine erişimde önemli bir role sahiptir. Aynı zamanda, kadınların sosyal güvenceye ve sosyal yardımlara erişimi, toplumun genel refahı ve sosyal adalet açısından da büyük bir öneme sahiptir. Sağlık alanında, Türkiye'de kadınların sağlık hizmetlerine erişimi ve cinsel sağlık konularına erişimi sağlamak amacıyla çeşitli politika ve programlar uygulanmaktadır. Kadınların doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası dönemlerde sağlık hizmetlerine erişimi, annelik sağlığının korunması ve çocuk sağlığının geliştirilmesi için öncelikli olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda, aile planlaması hizmetleri, gebelik takibi, doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık kontrolleri gibi önlemler kadın sağlığına yönelik olarak uygulanmaktadır.

Kadınların sosyal güvenlik alanındaki hakları ve korunmaları da Türkiye’de önemli bir konudur. Kadınların çalışma hayatında güvence altında olması, sosyal yardımlardan faydalanabilmesi ve emeklilik haklarına sahip olması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, kadınların iş güvencesi, işyeri koşulları ve çalışma saatleri gibi konularla ilgili düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca, doğum ve emzirme izni gibi özel haklar da kadınların sosyal güvencesini ve refahını desteklemektedir. Türkiye’de kadınların sağlık ve sosyal güvenlik alanındaki ihtiyaçlarının karşılanması için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenen bir dizi program ve projeler yürütülmektedir. Bu projeler arasında kadın sağlığını iyileştirme, cinsel sağlık eğitimi, aile planlaması hizmetlerine erişimi artırma, kadın işçilerin haklarını koruma gibi alanlar yer almaktadır. Ayrıca, kadın sağlığı ve sosyal güvenlik politikalarının geliştirilmesi için araştırmalar ve analizler de yapılmaktadır (Topgöl, 2012: 305).

Ancak, Türkiye’de kadınların sağlık ve sosyal güvenlik alanındaki ihtiyaçlarının tam olarak karşılanması için daha fazla çalışma ve iyileştirme yapılması gerekmektedir. Kadınların cinsel sağlık hizmetlerine erişimi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, iş yerinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması gibi konulara daha fazla odaklanılması gerekmektedir. Ayrıca, kadınların iş hayatında daha fazla temsil edilmesi ve kadınların ekonomik bağımsızlığının desteklenmesi için politikaların güçlendirilmesi önemlidir. Ak Parti hükümetleri, kadınlara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik politikaları konusunda kadem (Kadın Destek Merkezleri) örneğiyle önemli bir adım atmıştır. Kadem, kadınlara sağlık hizmetlerine erişim, bilgilendirme, danışmanlık ve destek sağlama amacıyla kurulan merkezlerdir. Kadem merkezleri, kadınların sağlık ihtiyaçlarını karşılamak, bilinçlenmelerini sağlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturmak için önemli bir rol oynamaktadır. Bu merkezler, kadınların sağlık sorunlarına yönelik bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunmanın yanı sıra, cinsel ve üreme sağlığı konularında eğitimler düzenlemekte ve kadınların haklarına ilişkin bilincin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Kadem merkezleri aynı zamanda kadına yönelik şiddetle mücadelede de önemli bir işlev görmektedir. Şiddet mağduru kadınlar, kadem merkezlerine başvurarak hukuki destek, danışmanlık, güvenli barınma imkanları gibi birçok hizmetten faydalanabilmektedir. Bu merkezler, şiddet mağduru kadınlara güvende hissettikleri bir ortam sunmakta ve gerekli müdahaleleri koordine ederek mağdurların korunmasını sağlamaktadır. Kadem merkezleri, kadınların sosyal güvenlik haklarına erişimini kolaylaştırmak için de önemli bir rol oynamaktadır. Kadınlar, merkezlere başvurarak sosyal güvence hakkıyla ilgili bilgilendirme ve

yönlendirme alabilmekte ve bu konuda desteklenmektedir. Ayrıca, merkezler aracılığıyla kadınlar, istihdam ve eğitim imkanlarına erişim konusunda da desteklenmektedir.

Kadem merkezleri, Ak Parti hükümetlerinin kadınlara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik politikalarının bir örneğini temsil etmektedir. Bu merkezler sayesinde, kadınların sağlık hizmetlerine erişimleri kolaylaşmakta, bilinçlenmeleri ve kendi haklarını savunmaları desteklenmektedir. Aynı zamanda, şiddet mağduru kadınların korunması ve sosyal güvence haklarına erişimleri konusunda önemli bir destek mekanizması oluşturulmaktadır. Kadem merkezleri, kadınlara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik politikalarının etkin bir şekilde uygulanması ve kadınların yaşam kalitesinin artırılması açısından önemli bir rol oynamaktadır (Balun, 2022: 38). Ak Parti hükümetleri, kadınlara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik politikaları konusunda önemli adımlar atmıştır. Bu politikaların bir örneği, “ALO 183 Kadın Destek Hattı’dır. ALO 183, kadınlara yönelik şiddetle mücadelede önemli bir hizmet sağlayan bir çağrı merkezi olarak faaliyet göstermektedir.

ALO 183, şiddet mağduru kadınlara 7/24 kesintisiz bir şekilde hizmet veren bir iletişim hattıdır. Mağdurlar, şiddet olaylarını bildirebilir, danışmanlık, rehberlik ve hukuki destek alabilirler. Alo 183, aynı zamanda acil durumlarda gerekli müdahaleleri koordine ederek mağdurların güvenliğini sağlamaktadır. Bu hizmet, kadınların şiddetle karşılaştıklarında destek alabilecekleri, güvende hissedebilecekleri bir mekanizma olarak önemli bir rol oynamaktadır. Alo 183, kadınların mağduriyetlerini bildirmelerini teşvik ederek, şiddet olaylarının önlenmesi ve faillerin adalete teslim edilmesi için önemli bir araçtır. ALO 183, kadınların sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerine erişimini kolaylaştıran bir mekanizma olarak da işlev görmektedir. Kadınlar, sağlık sorunları veya sosyal güvenlikle ilgili konular hakkında bilgi alabilir, yönlendirme ve destek sağlayabilirler. Bu sayede, kadınların sağlık hizmetlerinden tam ve etkin bir şekilde yararlanmaları ve sosyal güvenlik haklarını korumaları sağlanmaktadır.

ALO 183 hattı, kadınların haklarını koruma, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerine erişimini kolaylaştırma konusunda Ak Parti hükümetlerinin önemli bir girişimidir. Bu hizmet sayesinde, kadınlar şiddetle mücadelede destek alabilmekte, sağlık ve sosyal güvenlik konularında bilgilendirilmekte ve haklarını koruma konusunda yönlendirilmektedirler. ALO 183, kadınlara yönelik sağlık ve sosyal güvenlik politikalarının bir örneği olarak, toplumdaki kadınların yaşam kalitesini artırmak ve haklarını güvence altına almak amacıyla başarılı bir şekilde uygulanmaktadır (Yavuz, 2015:149). Sonuç olarak, Türkiye’de kadınların sağlık ve sosyal güvenlik alanındaki haklarının korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması için önemli adımlar atılmaktadır. Ancak, daha fazla çalışma ve politika geliştirme gerekmektedir. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi, sosyal güvenceye sahip olmaları ve cinsel sağlık

haklarına saygı gösterilmesi, toplumun genel refahı ve kadınların kalkınmasının sağlanması için önemlidir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışma kapsamında yapılan incelemeler sonucunda araştırmanın varsayımları literatür ile desteklenmiş olmasına karşın kadın politikalarına ilişkin bazı sorunlar günümüzde mevcudiyetini koruduğu görülmüştür. Bu sorunların çözümü için gerekli kanallar incelemeler yapmalı ve uygun çözümleri uygulamaya geçirmelidir. İlk olarak, AK Parti'nin kadın adayları destekleme politikaları, siyasi arenada kadın temsiline artmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Partinin kotalar ve eğitim programları gibi uygulamaları, kadınların siyasete girişini teşvik etmiş ve siyasi karar alma süreçlerinde daha fazla yer almalarını sağlamıştır. Ayrıca, AK Parti'nin kadın istihdamına yönelik politikaları da dikkate değerdir. Kadınların işgücüne katılımını artırmak için çeşitli teşvikler ve destekler sunulmuştur. Bu politikalar, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirmeye yardımcı olmuş ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasına yönelik adımlar atılmıştır. Ancak, bazı eleştirmenler, AK Parti'nin kadın politikalarının daha fazla ilerleme kaydetmesi gerektiği konusunda endişelerini dile getirmektedir. Özellikle, kadınların siyasi liderlik pozisyonlarına yükselmesi ve karar alma süreçlerinde daha etkili bir şekilde temsil edilmeleri konularında daha fazla çaba gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir.

AK Parti'nin kadın politikaları, kadınların siyasete ve iş dünyasına katılımını artırmak amacıyla önemli adımlar atmıştır. Ancak, ilerleme kaydedilmesi gereken bazı alanlar bulunmaktadır. Bu nedenle, AK Parti'nin kadın politikalarını daha da geliştirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için daha fazla çaba harcaması önemlidir. AK Parti hükümetleri, kadın politikaları konusunda Türkiye'nin toplumsal ve siyasi alanında önemli adımlar atmıştır. Parti, kadınların siyasi katılımını artırmak, eğitim seviyelerini yükseltmek, iş gücüne katılımlarını desteklemek, sağlık ve sosyal güvenlik haklarını güçlendirmek, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek gibi alanlarda etkin politikalar yürütmüştür. Bu politikaların temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların potansiyellerini tam olarak ortaya çıkarmaları yatmaktadır. Ak Parti hükümetleri, kadınların siyasi katılımını teşvik etmek amacıyla aday adaylığı süreçlerinde kadınlara pozitif ayrımcılık sağlamış, kadın adaylara destek vermiş ve kadın milletvekili sayısını artırmayı hedeflemiştir. Aynı şekilde, yerel yönetimlerde kadınların etkin rol oynaması için önemli adımlar atılmıştır. Kadın Şuraları gibi platformlar oluşturulmuş ve kadınların yerel yönetimlerde daha fazla temsil edilmeleri sağlanmıştır.

Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi ve bilinç düzeylerinin artırılması için çeşitli eğitim programları düzenlenmiştir. Mesleki gelişim seminerleri, atölye çalışmaları ve konferanslar aracılığıyla kadınların kişisel ve mesleki becerilerinin geliştirilmesi sağlanmıştır. Bu sayede kadınlar, iş dünyasında daha aktif rol alarak ekonomik bağımsızlıklarını elde etme imkanı bulmuşlardır. Kadın girişimciliğinin desteklenmesi de Ak Parti hükümetlerinin öncelikli politikalarından biri olmuştur. Girişimcilik eğitimleri, iş planı hazırlama süreçleri ve finansal destek programları gibi önlemlerle kadın girişimcilerin güçlenmeleri ve iş dünyasında başarı elde etmeleri teşvik edilmiştir. Bu politika sayesinde, kadınların ekonomik özgürlüklerini elde etmeleri ve iş hayatında daha aktif rol almaları hedeflenmiştir. Ak Parti hükümetleri, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda da kararlı adımlar atmıştır. Farkındalık kampanyaları düzenlenerek toplumun bilinçlenmesi sağlanmış ve kadınların şiddetten korunmaları için kurumsal işbirlikleri kurulmuştur. Kadınların şiddetle mücadelede güvenli bir ortama sahip olmaları için danışma merkezleri, sığınma evleri vb. hizmetler sağlanmıştır.

Ak Parti hükümetleri, kadın politikaları konusunda önemli başarılar elde etmiştir. Ancak, kadınların toplumsal ve siyasi hayatta daha fazla temsil edilmeleri, eşit fırsatlara erişim sağlamaları ve cinsiyet temelli ayrımcılığın tamamen ortadan kaldırılması gibi hedefler henüz tam olarak gerçekleşmemiştir. Bu nedenle, ilerleyen dönemlerde daha kapsamlı politikaların ve çalışmaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, Ak Parti hükümetlerinin kadın politikaları konusunda attığı adımlar ve yürüttüğü politikalar, kadınların toplumsal, siyasi, ekonomik ve sağlık gibi alanlarda daha güçlü bir konuma gelmelerini sağlamıştır. Ancak, kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konusundaki çalışmalara devam edilmesi ve daha fazla ilerleme kaydedilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2014), “Türkiye’de Kadın”, <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/turkiyede-kadin>.
- AK Parti (2001), “Parti Programı”, <http://www.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi>.
- AK Parti (2011), “12 Haziran 2011 Genel Seçimleri Beyannamesi.” <http://www.akparti.org.tr/site/dosyalar/#!/2015-secim-beyannamesi-fasikulleri>.
- AK Parti (2012), “2023 Siyasi Vizyonu”, <http://www.akparti.org.tr/site/akparti/2023-siyasi-vizyon>.
- AK Parti (2013), “AK Parti Tüzüğü”, <https://www.akparti.org.tr/site/akparti/parti-tuzugu>.
- AK Parti Kadın Kolları (2009). “Ak Parti İktidarında ‘Kadın Hakları ve Fırsat Eşitliği
- AK Parti Kadın Kolları (2010), “Ak Parti Döneminde Kadınlarla İlgili Çıkan Yasalar ”,
- AK Parti. (2023). Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü. Erişim tarihi: 19 Haziran 2023, <https://www.akparti.org.tr/site/dosyalar/tuzuk.pdf>
- Akyüz, İ. (2016). ADALET VE KALKINMA PARTİSİ’NİN DİN POLİTİKALARINDA ETKİLİ OLAN TEMEL DİNAMİKLER. Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 2(3), 38-58.
- Aksoy, M. (2005). Başörtüsü-türban: batılılaşma-modernleşme, laiklik ve örtünme (Vol. 1). Kitap Yayınevi Ltd.
- Altuntaş, N. & Demirkanoğlu, Y. (2017). Adalet ve Kalkınma Partisi’nin Kadına İlişkin Söylem ve Politikalarına Bakış: Muhafazakâr Demokratlıktan Muhafazakârlığa Doğru Evrilişin İzdüşümleri . Akademik Yaklaşımlar Dergisi , 8 (1) , 65-96 .
- Atay, F. (2013). Adalet Ve Kalkınma Partisi’nin ‘Başkanlık Sistemi’Önerisi Üzerine Değerlendirme. Alternatif Politika, 5(3), 267-294.
- Ateş, H., & Yavuz, Ö. (2017). Adalet ve Kalkınma Partisi Döneminde Kadınlara Yönelik Dönüşümlerin Değerlendirilmesi. Balkan Sosyal Bilimler Dergisi.
- Ayata, G., Eryılmaz Dilek, S., & Oder, B. E. (2010). Kadın hakları uluslararası hukuk ve uygulama.
- Babaoğlu, C. (2018). Kamu Politikası Analizine Yönelik Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve . Yönetim Bilimleri Dergisi , 15 (30) , 511-532 .
- BALUN, B. (2022). CHP VE AK Parti Siyasi Programlarının Sosyal Politika Kapsamında Değerlendirilmesi. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(2), 27-61.

- Baştürk, R. (2022). Yerel Siyasal Elitler ve Büyükşehir Belediye Meclisleri: Konya Örneği (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Bedir, S. A. L. A. (2012). İkincilerin Cumhuriyeti: Adalet ve Kalkınma Partisi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1(3), 398-401.
- Bingöl, Y., & Akgün, Ş. (2005). Demokratlıktan muhafazakâr demokrasiğe: Demokrat Parti ile Adalet ve Kalkınma Partisinin karşılaştırmalı bir analizi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (9), 1-33.
- BOSTANCI, Y. (2008). Sosyal güvenlik hukukunda genel sağlık sigortası. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(1), 145-173.
- Bozan, A. (2013). Politikleşme Ve Siyasal Katilimi Etkileyen Faktörler Adalet Ve Kalkınma Partisi Gençlik Kolları Örneği. Alternatif Politika, 5(2), 153-173.
- BOZASLAN, E. Ç. POPÜLİST İTİRAZLAR, CİNSEL TEHDİTLER VE AİLEYE DÖNÜŞ ÇAĞRILARI: TOPLUMSAL CİNSİYET KARŞITLIĞI. Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi, (9), 82-89.
- Bozdağ Tulum, A. (2014). Kadınların siyasi yaşama katılımında kadın kolları (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Cankaya, S., Kutlu, Ö., & Cebeci, E. (2015). The educational policy of European Union. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 174, 886-893.
- Coşkun, C., & Yanar, E. (2020). Milli Görüş ve Adalet ve Kalkınma Partisi: Süreklilikler ve Kopuşlar. Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi, 5(2), 266-280.
- Çelik, A. B. (2015). Kadın politikalarının dönüşümü: Türkiye'de kadınların siyasi katılımı. Feminist Eleştiri, 23(2), 81-98.
- Çondur, F., & Bölükbaş, M. (2014). Türkiye'de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme
- Çubukçu, İ. A. (1973). İslamda Kadın Hakları. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 21(1-4), 37-44.
- Dahlerup, D. (2006). Women's political representation: The importance of gender parity. Politics & Gender, 2(04), 471-482.
- Demir, E. (2018). Kadınların siyasal katılımı: Antalya'da Ak Parti ve CHP kadın kolları örneği.
- Doğanay, T. C. (2014). Adalet ve kalkınma partisi'nin muktedir iktidarı ve sistem meşrulaştırması. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(2), 65-72.
- Durmaz, Ş. (2016). İşgücü piyasasında kadınlar ve karşılaştıkları engeller. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(3), 37-60.

- Ekşi, M. (2014). Kamu diplomasisi ve Ak Parti dönemi Türk dış politikası. Siyasal Kitabevi.
- ERBAŞ, M., & KUTLU, Ö. (2020). KAMU KURUMLARI VE ÇALIŞANLARI İÇİN BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME VE YÖNETİM SİSTEMİ ÇERÇEVESİ. Türk İdare Dergisi, (491), 87-121.
- Eroksal Ülger, G. (2015). Türk Anayasalarında Kadın Hakları ve Uygulamalarıyla İlgili Bir Değerlendirme . Yasama Dergisi , (31) , 24-45 .
- Erseçen, D., & Tosun, Z. (2015). Kadın danışma merkezi işleyişi eğitimi el kitabı. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı.
- Eryılmaz, B., & Biricikoğlu, H. (2011). Kamu yönetiminde hesap verebilirlik ve etik. İş Ahlakı Dergisi, 4(7), 19-45.
- Franceschet, S. (2009). Gender, representation, and governance: State and local legislatures in Argentina, Brazil, and Chile. Oxford University Press.
- Göksel, B. (1984). Atatürk ve kadın hakları. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 1(1), 213-235.
- Gümüş, B. (2013). Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Ortadoğu Siyaseti. Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, 4(07), 75-99.
- Güngör, Ş., & KUTLU, Ö. (2010). YEREL YÖNETİMLERDE STRATEJİK YÖNETİM VE KONYA BELEDİYELERİ UYGULAMALARI.
- Güngör, Ş., & Kutlu, Ö. (2018). Yerel Yönetimlerde Stratejik Yönetim Yaklaşımı. Kent Akademisi, 11(2), 305-316.
- Holwett, M., & Ramesh, M. (2003). Studying public policy: Policy cycles and policy subsystems. Oxford Research Encyclopedia of Politics.
- [https://www.akparti.org.tr/upload/documents/Kadın_ile_ilgili_yapılanlar\(1\).docx](https://www.akparti.org.tr/upload/documents/Kadın_ile_ilgili_yapılanlar(1).docx).
- İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. Amme İdaresi Dergisi, 47(2).
- İnceoğlu, Y. (2018). Kadın politikaları ve feminist dış politika perspektifi. Kadın Araştırmaları Dergisi, 20(3), 267-284.
- Jones, B. D., & Baumgartner, F. R. (2005). The politics of attention: How government prioritizes problems. Political Science Quarterly, 120(3), 567-589.
- Kabaş, T. (2014). Türk Kamu Politikası Modelinin Doğuşu ve Gelişmesi. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 15(1), 115-130.
- KAHRAMAN, S., TANIYICI, Ş., & KUTLU, Ö. (2019). TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER VE YABANCI GÖÇMENLER. Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(2), 17-32.
- Karaaslan, F. O. (2011). Muhafazakâr düşüncedeki değişim ve devamlılık: Adalet ve Kalkınma Partisi Örneği (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- KARABELA, E. (2018). AK PARTİ SEÇİM VAATLERİNDE MEDYADA OLUŞTURULAN KADIN TEMSİLLERİ: HEDEF 2023 ÖRNEĞİ. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 1(1), 22-34.
- Kingdon, J. (1984). *Agendas, alternatives, and public policies*. Longman.
- Kuşay, Y. (2017). İş gücü alanı olarak sosyal medyanın kullanımı ve girişimci kadınlar. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-33.
- Kutlu, Ö. (2006). *Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi: Teorik Çerçeve ve Ülke Uygulamaları*. Çizgi Kitabevi.
- Kutlu, Ö. (2007). Local Government Tradition and Its Cultural, Social, and Political Bases: The Konya Model. *Critique: Critical Middle Eastern Studies*, 16(3), 255-271.
- Kutlu, Ö., & Göksel, Z. S. (2014). Kent Kültürü oluşturma aracı olarak kültürel belediyeçilik: Selçuklu örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31.1), 75-91.
- Kutlu, Ö., & Güdekli, İ. A. SİYASİ İLETİŞİM: 2007 GENEL SEÇİMLERİ (AKP VE CHP’NİN SEÇİM KAMPANYALARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ).
- Kutlu, Ö., & Kocaoğlu, M. (2010). Yerel yönetimlerde stratejik yönetim anlayışı: Konya il özel idaresi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 137-148.
- Kuvvetli Yavaş, H. (2021). Türkiye’de Genç Kadın İşsizliği ve İşgücü Politikaları . *Çalışma ve Toplum* , 1 (68) , 151-180 .
- Kuyaksil, A. (2009). TÜRK ANAYASALARINDA KADIN HAKLARI VE GELİŞİMİ. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 328-351.
- MİL, H. İ., Güvercin, A., & TARIM, B. (2016). Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK). *Bartın University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences/Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(13).
- Molyneux, M. (2002). Gender and the silences of social capital: Lessons from Latin America. *Development and Change*, 33(2), 167-188.
- Negiz, N., & Yemen, A. (2011). Kamu örgütlerinde kadın yöneticiler: Yönetici ve çalışan açısından yönetimde kadın sorunsalı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011(24), 195-214.
- Ömürlüoğlu, G. (2020). Ak Parti döneminde eğitim sisteminin ideolojik temelleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 6(12), 75-102.
- Oruç, T., & Bayrakçı, E. (2018). Yerel siyasette temsil ve katılım: kadın aktörler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 463-480.

- Özer, M. A. (2005). Günümüzün yükselen değeri: Yeni kamu yönetimi. Sayıştay Dergisi, (59), 3-46.
- ÖZTÜRK, N. (2019). Cumhurbaşkanlığı sisteminde üst düzey memurların atanması. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 33(4), 1279-1297.
- Sakallı, N. (2001). KADIN HAKLARI: FARKLI TERİMLER, FARKLI TUTUMLAR. Psikoloji Çalışmaları, 22, 2-13.
- Salihpaşaoğlu, Y. (2013). Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17(3), 227-266.
- Sezen, S. (2003). Türk Kamu Yönetiminde Kurullar. TODAİE Yayını, Ankara.
- Serinoğlu, A. (2020). Kalkınma planlarında sağlık eğitimi: Ak parti iktidarları dönemi üzerine inceleme. Current Research in Social Sciences, 6(1), 70-82.
- Şükür, İ. (2020). Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Siyasi Partilerin Doğuş Teorileri, Tipolojileri ve Kurumsallaşmaları Açısından Değerlendirilmesi. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 3(3), 686-697.
- TBMM. (2004). Devlet Memurları Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, Sayı: 25529, Kanun No: 5223.
- TBMM. (2008). Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.
- TBMM. (tarih yok). Komisyonlar. 02 03, 2017 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi: https://komisyon.tbmm.gov.tr/komisyon_index.php?pKomKod=865 adresinden alındı.
- Terkan, B. (2010). Siyasi Partilerin Kadına İlişkin Söylem ve Politikaları (AKP ve CHP Örneği). Selçuk İletişim , 6 (2) , 115-136 .
- Toker, N. (2010). Kadın politikalarının şehirleşme bağlamında değerlendirilmesi. Siyaset ve Toplum Dergisi, 4(8), 45-62.
- Toruk, İ. (2011). Türkiye'de Başörtüsü Sorunu ve Yazılı Medyada Sunumu. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (30), 483-514.
- Topgöl, S. (2012). Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Kadının Durumu. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 19(2), 301-319.
- Tunalı, A. (2006). Kadın kamu yöneticilerinin liderlik özellikleri (Türkiye'de ki kadın kaymakamlar örneği) (Master's thesis, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- TÜİK. (2015). Cinsiyete Göre Rektör Sayısı ve Kadın Rektör Oranı, 2015.
- TÜİK. (2016). Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 1994-2016.

- UNICEF. (tarih yok). Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi.
- Usta, A. (2013). Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış . Yasama Dergisi , (24) , 78-102.
- Ülger, G. E. (2017). Türk anayasalarında kadın hakları ve uygulamalarıyla ilgili bir değerlendirme. Yasama Dergisi, (31), 24-45.
- Üstüngüler, H. (2004). Türk kamu yönetiminde kadın yöneticiler: Sakarya ili örneği (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Yavuz, Ö, Ateş, H. (2017). Adalet ve kalkınma partisi döneminde kadınlara yönelik dönüşümlerin değerlendirilmesi . Balkan sosyal bilimler dergisi, icomep 2017 özel sayısı, 28-42
- Yerebasmaz, Y. (2011). 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU'NUN 28. MADDESİNE GÖRE MEMURLARIN TİCARET VE DİĞER KAZANÇ GETİRİCİ FAALİYETLERDE BULUNMA YASAĞININ KAPSAMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ. Journal of Istanbul University Law Faculty, 69(1-2), 1177-1198.
- Yıldırım, M. (2009). Modernizm, postmodernizm ve kamu yönetimi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 380-397.
- Yıldırım, B. Siyasal hayatta kadın ve Ak Parti kadın milletvekilleri (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yüksel, Mezher . "AK Parti ve Kadınların Siyasal Temsili". Akademik İncelemeler Dergisi 16 / 2 (Ekim 2021): 99-118 .